

Turun yliopisto, kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen koulutusohjelma, kulttuuriperinnön tutkimus

”Yhdessä toimitaan ja tehdään sellaisia asioita, joista tykätään”

- kyläläisten kokemus mäkholmalaisuudesta

Silja Laiho

Pro gradu- tutkielma

Kulttuuriperinnön tutkimus

Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen koulutusohjelma

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos

Turun yliopisto

Toukokuu 2019

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Tiivistelmä

TURUN YLIOPISTO

Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen koulutusohjelma/
Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos

LAIHO, SILJA: ”Yhdessä toimitaan ja tehdään sellaisia asioita,
joista tykätään” - *kyläläisten kokemus makholmalaisuudesta*

Pro gradu-tutkielma, 106 s., 9 liites.

Kulttuuriperinnön tutkimus

Toukokuu 2019

Pro gradu- tutkielmani aiheena on Makholman kylä ja kyläläisten kokemus sen paikallisidentiteetistä. Makholman kylä on pieni maalaiskylä noin 18 kilometrin päässä Porin kaupungista. Kylä sijaitsee meren rannalla, joten sen entisiin elinkeinoihin kuuluu perinteisesti kalastus, jonka ohessa on myös viljelty maata. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, millainen on nykyinen makholmalainen paikallisidentiteetti ja mistä osista identiteetti rakentuu.

Tutkimukseni on laadullista kylätutkimusta etnografisella otteella. Tutkimusaineistoni koostuu 16 litteroidusta haastattelusta, sähköpostihaastattelusta ja 16 kyselyvastauksesta. Tämän aineiston lisäksi olen pitänyt kenttäpäiväkirjaa haastatteluista tehdessäni ja kuvannut alueella eri paikkoja. Olen käyttänyt apuna myös erilaisia Internet- ja aikalaislähteitä kylään liittyen. Aineistoni on kerätty 2018 vuoden kesällä. Aineistoni analyysissä olen käyttänyt aineistolähtöistä sisällönanalyysiä.

Makholmalainen paikallisidentiteetti pohjautuu edelleen sen aikaisempiin elinkeinoihin, erityisesti kalastukseen. Kylän yhteisöllisyys, kulttuuri, tavat, historia, perinteet ja tärkeimmät paikat ovat kuuluneet kylän kalastusperinteeseen. Kalastusperinteeseen kuuluu myös kylän luonto, luonnon muutos ja luonnon arvostaminen. Samat asiat määrittelevät kylää ja sen asukkaita edelleen. Kalastusidentiteetti ei ole enää yhtä vahva kuin ennen, mutta monet asiat pohjautuvat kylässä edelleen entisiin kalastusaikoihin.

Asiasanat: *kylät, kyläyhteisöt, maaseutuyhteisöt, kylätutkimus, kansanperinne, alueellinen identiteetti, kulttuuriperintö.*

Sisällysluettelo

1.	Johdanto.....	3
1.1.	Aiheen esittely ja tavoitteet	3
1.2.	Aikaisemmat tutkimukset	4
1.3.	Makholman kylä	5
2.	Aineisto ja metodi.....	5
2.1.	Etnografinen tutkimusote	6
2.2.	Aineiston keruu ja kenttävaihe	9
2.2.1.	Haastattelu	9
2.2.2.	Kysely.....	17
2.2.3.	Muu aineisto	22
2.3.	Tutkimuksen eettisyys	23
3.	Makholman kylä paikkana.....	24
3.1.	Kylän rajautuminen naapurialueisiin	24
3.2.	Kylän rakentuminen	26
3.3.	Kantasukujen asutus kylässä ja muut perhesiteet	29
3.4.	Uudisrakentaminen ja uudet asukkaat	31
3.5.	Kylän vertailu asuinpaikkaan	34
4.	Merkitykselliset paikat kylässä.....	37
4.1.	Kalaranta.....	38
4.2.	Muut merelliset kohteet.....	42
4.3.	Kodit ja mökit.....	44
4.4.	Metsät	45
4.5.	Tallinpää.....	46
5.	Kylän luonto ja kyläläisten luontosuhde	48
5.1.	Entiset elinkeinot	48
5.2.	Luonto ja eläimet.....	50
5.3.	Kalastuksen ja meren merkitys.....	54
5.4.	Luonnon muutos kylässä	57
6.	Makholmalaisuus.....	60
6.1.	Kuka on makholmalainen?	60
6.2.	Makholmalaisten kuvailu	62
6.3.	Makholmalaisten puhetyyli	67
6.4.	Historian ja perinteen merkitys.....	70
6.5.	Kylän taiteilijat	75

7. Kylätoiminta.....	78
7.1. Kylätoimintaan osallistuminen	84
8. Kylän palvelut	86
9. Johtopäätökset ja pohdinta.....	91
9.1. Mistä rakentuu maakholmalainen paikallisidentiteetti?	91
9.2. Kokemukseni metodista ja sen soveltamisesta	96
Lähdeluettelo	98

1. Johdanto

1.1. Aiheen esittely ja tavoitteet

Tutkimukseni kohteena on Porin kaupunkiin kuuluva pieni maalaiskylä Makholma. Kiinnostukseni kylää kohtaan pohjautuu siihen, että isovanhempani asuvat kylässä. Olen viettänyt kylässä paljon aikaa lapsuudestani asti. Tutkimuksen teon avulla halusin saada kylästä ja sen historiasta enemmän tietoa ja tutustua kyläläisiin paremmin.

Päättökysymykseni on, millainen on makholmalainen paikallisidentiteetti?

Paikallisidentiteettiin kuuluvat paikka sekä siellä asuvat ihmiset eli kyläyhteisö. Tarkoitukseni on selvittää, keitä makholmalaiset ovat ja miten he kokevat makholmalaisuuden. Makholmalaisuuden käsitteen avaaminen ja siihen kuuluvien teemojen kuvaileminen on osa tutkimustani.

Alakysymyksiäni ovat, millainen Makholman kylä on paikkana ja millainen on makholmalainen kyläyhteisö. Käsittelen näiden teemojen lisäksi myös kylän tulevaisuutta ja kylässä tapahtuneita muutoksia.

Tutkimukseni aineistona käytän teemahaastatteluita ja lomakekyselyä, jonka jaoin kyläläisille kesäkuussa 2018. Haastattelut tein kylän alueella kesä-elokuussa vuonna 2018. Lopullinen aineisto käsittää 10 litteroitua teemahaastattelua, sähköpostihaastattelun ja 16 kyselyvastausta.

Primaariaineiston lisäksi pidin kenttäpäiväkirjaa haastatteluja tehdessäni sekä valokuvasin kylän aluetta.

Tutkimukseni liittyy kylätutkimuksen kenttään sekä identiteetin tutkimukseen. Tutkimustulosten voidaan odottaa olevan samanlaisia kuin muissakin aihealueen tutkimuksissa. Jokaisella kylällä on oma ainutlaatuinen kertomuksensa kerrottavana, joka halutaan jakaa myös tuleville sukupolville. Maalaiskylät ovat suomalaista kulttuuriperintöä ja niiden tutkiminen tuo eri vivahteita esiin suomalaisesta kulttuurista ja ihmisistä.

Makholman kylän historiaa on tutkittu ja kyläläisiä on haastateltu vuosien varrella. Kylän entisiä sekä nykyisiä kalastajia on haastateltu heidän tekemästään työstä kalastuksen parissa. Suurin osa tehdyistä tutkimuksista keskittyy kalastukseen. Makholmalaista identiteettiä ei ole käsitteenä konkreettisesti kuvattu. Tutkimuksissa on käsitelty kuitenkin osia makholmalaisesta identiteetistä. Haluan tuoda laajemman näkökulman siihen, mistä eri osista makholmalainen paikallisidentiteetti muodostuu. Tutkimukseni tavoite on kuvata kyläläisiä ja heidän kokemustaan, hyödyntämällä tiedonhaussa ja lähteenä myös aiempia tutkimuksia ja kylän historiaa.

Toivon tutkimukseni tuottavan hyödyllistä tietoa kyläläisille ja niille, jotka ovat kiinnostuneita Satakuntalaisista maalaiskylistä ja niiden asukkaista. Haluaisin myös, että kyläläiset olisivat ylpeitä omasta historiastaan sekä kylän nykytilasta.

1.2. Aikaisemmat tutkimukset

Olen käyttänyt tutkimuksessani kirjallisia tutkimuksia ja arkistolähteitä Makholman kylään liittyen. Näiden teosten avulla tarkoitukseni on tuottaa yksityiskohtainen kuva Makholmasta paikkana sekä sen asukkaista. Makholman kylää ja sen historiaa esittelevistä teoksista olennaisin on *Sarka, Satakunnan Museon vuosikirja (1998)*, jossa on Leena Sammallahten kattava esitys alueen historiasta ja kylän perustajista sekä ensimmäisistä asukkaista. Kirjassa on lisäksi havainnollistavia kuvia Makholman rakennuksista sekä karttoja eri aikakausilta kylän alueesta.

Toinen tärkeä informaationlähde on ollut Satakunnan Museon arkistosta löytynyt, jo edesmenneen makholmalaisen, Jukka Willmanin historiankirjoitus *Makholman vaiheet 1850-1980*, jossa hän esittelee Makholman historiaa ja asukkaita. Tämä teos toi vertailukohdan kylän historiasta nykyiseen kylän elämään. Kyseistä historiankirjoitusta on käytetty lähteenä lähes kaikissa Makholmaan liittyvissä tutkimuksissa ja teksteissä.

Makholman paikannimiä on esitellyt Asta Saarinen, jonka Laudatur-tutkielma vuodelta 1978 *Makholma- Säppi maailmannavan paikannimiopas*, löytyy sekä internetistä, että Satakunnan Museolta. Satakunnan Museon arkistossa oli myös tähän liittyvä yksityiskohtainen kartta sekä monistenippu, jossa oli nimettynä kaikki merkitykselliset makholmalaiset paikat. Tutkielma auttoi nimeämään haastatteluissa ja kyselyvastauksissa esiin tulleita paikkoja kylän alueella, joihin oma tietämykseni alueesta ei riittänyt.

Yksi kylän sanastoon ja historiaan liittyvä lähteeni on Irma Leppäsen *Porin mlk:n Makholman kylän kalastus*, Laudatur-tutkielma vuodelta 1950. Tutkielmassa kerrotaan kalastukseen liittyvää tietoa sekä sanastoa, joka auttoi ymmärtämään kylän kalastushistoriaa paremmin.

Informatiivinen lähde on myös internetsivusto selkamerenystavat.fi, jossa on esillä muutamia Makholmaan liittyviä tutkimushankkeita. Näistä oman tutkimukseni kannalta maininnan arvoisia ovat raportti *Selkämeren kansallispuiston Rähän saarten kalastajista ja Makholman kalastajien haastattelut 2014-2015*. Näissä haastatteluissa ja luonnehdinnoissa oli tietoa ja kuvia Makholman kylästä ja sen kalastushistoriasta.

1.3. Makholman kylä

Makholma on läntinen merenrantakylä ja sijaitsee 18 kilometrin päässä Porin kaupungista. Naapurikyliä ovat Viasvesi, Preiviiki ja Kuumainen. Kylän asukasmäärä on noin 50 henkilöä vakituisesti, kesäasukkaiden tullessa kesällä noin kaksinkertainen määrä.

Makholman kylä on ollut asutettuna 1800-luvun alusta asti ¹. Sitä ennen kylän merialuetta ja rantoja ovat käyttäneet satunnaiset Preiviikiläiset kalastajat maanviljelijät. Kalastus ja maanviljely ovat historian aikana olleet kylän elinkeinoja. Kalaa on pyydetty ja maata viljelty omiin tarpeisiin, mutta myös myytäväksi. Kylä on ollut omavarainen, sillä se on ollut eristyksissä pitkään.

Nykyisin kaikki kylän asukkaat työskentelevät kylän ulkopuolella. Kukaan ei saa elantoaan kalastuksesta tai maanviljelyksestä. Kylän pellot on vuokrattu vuokratilajille, joten maanviljely on loppunut kylästä. Kalastusta harrastetaan edelleen, mutta ammattikalastajia ei ole.

Nykyisin kylässä on paljon toimintaa ja erilaisia toimijoita. Merkittävin toimija on Makholman kiinteistöyhdistys ry, jonka alaisena toimii huvitoimikunta. Huvitoimikunta järjestää kylässä erilaisia tapahtumia, erityisesti kesäaikaan aktiivisesti. Näiden lisäksi löytyy myös erilaisia osuuskuntia ja yhtymiä, kuten tie- ja yhteisalueosuuskunnat sekä vesiyhtymät.

2. Aineisto ja metodi

Tutkimukseni primaariaineistona ovat tekemäni haastattelut ja kysely. Lisäksi tein kenttäpäiväkirjaa, joka antaa tietoa haastattelutilanteiden vuorovaikutuksesta. Olen myös kuvannut kylän alueella eri paikkoja. Ruusuvuoren, Nikanderin ja Hyvärisen mukaan haastattelututkimuksen tukena ja rinnakkaisaineistona käytetään usein myös muita laadullisia tai määrällisiä aineistoja ².

Olen käyttänyt arkistolähteitä, tutkimuksia ja Internet-sivustoja selvittäessäni Makholman historiaa ja yhteisön toimintaa. Lisäksi olen käyttänyt kylän Whatsapp-ryhmää, jossa itse olen osallisena. Kylän kulttuurin ymmärtämiseen auttaa myös se, että olen viettänyt kylässä paljon aikaa.

¹ Makholman kyläsuunnitelma, 6.

² Ruusuvuori, Nikander ja Hyvärinen 2010, 11.

2.1. Etnografinen tutkimusote

Teen laadullista tutkimusta, jossa on etnografinen ote. Tutkimukseni perustuu haastatteluun ja havainnointiin. Aineistoni analysoimiseen olen käyttänyt laadullista sisällönanalyysia. Laadullisessa tutkimuksessa keskitytään pieneen määrään tapauksia, joita analysoidaan perusteellisesti. Tieteellisyyden kriteeri ei ole aineiston määrä vaan laatu.³ Keräämässäni aineistossa tämä näkyy, sillä tutkimuskohteeni on pieni kyläyhteisö. Etnografisen tutkimuksen piirteitä ovat pyrkimys yhteiskunnan marginaalisten ryhmien ja kulttuurien kuvaamiseen, joita kyläyhteisöt ovat⁴.

Etnografialla pyritään kokonaisvaltaisuuteen, jolloin tutkimusraportissa kuvataan kohteena oleva kulttuuri, ryhmä tai yhteisö laajasti⁵. Tämän saavuttamiseen pyritään eri aineistojen yhdistämisellä⁶. Etnografian tutkimusaineistoja voidaan kerätä monista lähteistä, mutta pääasiallisia tiedonlähteitä ovat haastattelut sekä muut keskustelut tutkittavien kanssa⁷. Hämeenaho ja Koskinen-Koivisto kuvaavat etnografiseen tutkimusprosessiin kuuluvan kolme ulottuvuutta: Tutkimusta ja aineiston keruuta tehdään kentällä, tutkimuksen teko perustuu vuorovaikutukselle ja kontekstoinnille, tutkimus on vaikuttavaa toimintaa, joka vaikuttaa ympäristöön ja tuottaa tulevaisuutta⁸. Fingerroos ja Jouhki muistuttavat, että etnologin tärkein tutkimusväline on tutkija itse⁹. Aineisto koostuu siitä, mitä tutkija näkee, kokee ja havainnoi kenttätyössä.

Hämeenaho ja Koskinen-Koivisto kertovat, että etnografiaan kuuluu tutkimusprosessin induktiivinen luonne ja tapa käsitteellistää sekä teoretisoida arkitodellisuuden ilmiöitä, jotka perustuvat kenttätyön havainnoinnin kautta saatuihin aineistoihin. Se sisältää kulttuurin syvällistä analyysiä sekä merkitysjärjestelmien tulkintaa.¹⁰ Tutkija sitoo havaintonsa teoreettisiin keskusteluihin ja jäsentää niitä käsitteellisillä välineillä. Huttusen mukaan kuvauksen ja analyysin välille kehittyy tutkimuksen hedelmällisin jännite¹¹. Etnografiaan kuuluu yllätyksellisyys ja ennakoimattomuus. Tutkijan käsitykset ja ymmärrys tutkimuskohteesta muuttuu tutkimusprosessissa jatkuvasti¹². Tutkimuksessani yllätyksellisyys näkyy haastattelu- ja kyselyvastauksien eroissa ennakkokäsityksiini kylästä.

³ Eskola, Suoranta 2001, 18.

⁴ Hämeenaho, Koskinen-Koivisto 2014, 24.

⁵ Kotilainen 2014, 155.

⁶ Huttunen 2010, 43.

⁷ Eskola, Suoranta 2001, 106.

⁸ Hämeenaho, Koskinen-Koivisto 2014, 10.

⁹ Fingerroos, Jouhki 2014, 84.

¹⁰ Hämeenaho, Koskinen-Koivisto 2014, 8.

¹¹ Huttunen 2010, 48.

¹² Hämeenaho, Koskinen-Koivisto 2014, 8.

Huttusen mukaan etnografiseen tutkimukseen kuuluvat myös kentälle pääsykertomukset, joissa paikannetaan tutkijan rooli suhteessa tutkimaansa kenttään. Ne antavat myös mahdollisuuden arvioida etnografian tuottamaa tietoa, hänen suhdettaan tutkittaviin ihmisiin sekä tietoon, johon hänellä on ollut pääsy. ¹³ Olen käyttänyt kentälle pääsykertomusta myös tutkimukseni kuvailuun.

Jotta etnografisessa tutkimuksessa päästään tarkoituksellisiin tutkimustuloksiin, tutkimukseen kuuluu laadullinen aineistonanalyysi. Laadullisen aineistonanalyysin tavoitteena on tutkimuksen informaatioarvon lisääminen. Aineistolla halutaan tuottaa mielekäs, selkeä ja yhtenäinen kuva tutkittavasta ilmiöstä. Analyysillä tuodaan selkeyttä aineistoon, jotta saadaan tehtyä selkeät ja luotettavat johtopäätökset. Aineiston laadullinen analysointi pohjautuu loogiseen päättelyyn ja tulkintaan, jolloin aineisto puretaan ensin osiin, käsitteellistetään ja tuodaan lopuksi uudella tavalla yhteen loogiseksi kokonaisuudeksi. ¹⁴

Ruusuvuoren, Nikanderin ja Hyvärisen mukaan, ennen analyysiin siirtymistä, aineistoon tutustutaan, sitä järjestetään ja luokitellaan. Tämä luo perustan aineiston kanssa keskustelemiseen eli analyttisten teemojen keskinäiseen vertailuun ja analyysiin perustuvien kokonaisuuksien ja teoreettisten mallien muodostamiseen. Aineiston kanssa keskustelu ja löydettyjen tekijöiden tulkinta auttavat tulosten suhteuttamista aiempiin tutkimuksiin ja teoreettisiin keskusteluihin.

Tutkimusongelma antaa suunnan siihen, mikä tulee analyysin välineeksi ja havaintoyksiköksi aineistoa läpikäydessä, koodattaessa ja tulkitessa. Tutkimusongelma ohjaa myös empiirisiä ja teoreettisia päätelmiä, joita aineistosta tehdään. Havaintoyksikön määrittäminen on suhteessa tutkimuskysymykseen. Laaja tutkimuskysymys voidaan purkaa muutamaan alakysymykseen, jolloin voidaan rakentaa osuva aineiston koodauksen ja haltuunoton tapa jokaista tutkimuskysymyksen osa-aluetta varten. ¹⁵ Tutkimuskysymykseni on laajuudeltaan sellainen, että tutkimustuloksien selvittämisen kannalta sen jakaminen alakysymyksiin on tarkoituksenmukaista.

Tutkija käy läpi kolme erilaista vaihetta aineistonsa kanssa. Vaiheet ovat luokittelu, analysointi ja tulkinta. Aineisto tarjoaa harvoin suoria vastauksia tutkimuskysymyksiin, joten vastausten selvittämiseen tarvitaan analyttisiä kysymyksiä, jotka tarkentuvat aineistoon perehtyessä.

Analyttiset kysymykset on syytä muotoilla mitä ja miten muotoon. ¹⁶ Kysymysten avulla tutkija tutustuu aineistoon ja alkaa luokittelemaan sitä ¹⁷. Rastas toteaa että, kun tietyt teemat tunnistaa

¹³ Huttunen 2010, 57.

¹⁴ Tuomi, Sarajärvi 2018, 122.

¹⁵ Ruusuvuori, Nikander ja Hyvärinen 2010, 10-11, 20.

¹⁶ Ruusuvuori, Nikander ja Hyvärinen 2010, 11-13.

¹⁷ Pietilä 2010, 220.

kaikissa haastatteluissa, koko aineistolle voi esittää samoja kysymyksiä¹⁸. Haastattelukysymyksiäni olivat samanlaisia kaikille, joten vastauksetkin käsittelivät samoja teemoja.

Laadullisen tutkimuksen tavoite on löytää aineistosta jotakin uutta, jäsennyksiä ja merkityksiä. Aineistoni kuvaa nykyistä makholmalaista identiteettiä haastattelu- ja kyselyvastausten tietojen pohjalta. Aineisto on itse kokoamaani, joten se tuottaa uutta tietoa aiempiin tutkimuksiin verrattuna. Avainasemassa uusien ja yllättävien tietojen löytämisessä on aineiston tunteminen. Ruusuvuoren, Nikanderin ja Hyvärisen mukaan, aineistoon tutustuminen auttaa huomaamaan ja arvioimaan kriittisesti omia aineistoon ja tutkimuskysymyksiin kohdistuvia odotuksia¹⁹.

Aineiston rajauksen on oltava perusteltu. Tutkimusongelma ja kysymykset sekä tutkimuksen tavoite määrittävät rajausta. Rajauksen on oltava johdonmukainen ja aineiston rajauksen tuottamaa näkökulmaa suhteessa aineistoon tulee pohtia.²⁰ Aineistoni rajausta määrittivät haastatteluiden kaksi pääteemaa. Pääteemojen kautta aineisto rajautui kyläyhteisöön ja kylään paikkana.

Ruusuvuoren, Nikanderin ja Hyvärisen mukaan, aineiston käsittelyä jäsentävät ja ohjaavat tutkimuskysymys sekä tutkijan lukemisen tapa, tulkinnat ja valinnat. Aineiston lukeminen, purkaminen ja alustava koodaaminen pohjautuu tutkijan epistemologiselle ja ontologiselle esiyymmärrykselle tekstimassan sisällöstä ja siitä, mikä tekstissä on olennaisinta sekä mihin sen analyysissä pyritään.²¹ Tutkijan teoreettisesti informoitu katse etsii aineistosta ytimiä, joiden ympärillä on eniten merkityksiä²².

Analyysin vaiheet ovat usein päällekkäisiä ja tapahtuvat samanaikaisesti²³. Luokittelu voi perustua alkuvaiheessa haastateltavien selityksiin käsiteltävästä aiheesta tai perusteluihin elämänsä valinnoista. On hyödyllistä kysyä aineistolta, mistä haastateltavat puhuvat, kun kertovat ajatuksiaan tutkijan antamiin teemoihin. Tulee keskittyä myös siihen, mistä haastateltavat eivät puhu.

Alkuvaiheen analyysin tarkoituksena on nähdä aineistossa esiintyvä diskursiivinen variaatio ja muodostaa siitä seuraavan analyysivaiheen teemoja ja analyysiyksiköitä. Tämän avulla aineisto voidaan järjestää tarkemman analyysin kannalta järkevään muotoon.²⁴ Kun analysoitavia ilmiöitä laitetaan alustaviin luokkiin, ne jäsentyvät selkeämmiksi ja ovat myös analyttisesti kirkkaampia.

¹⁸ Rastas 2010, 69.

¹⁹ Ruusuvuori, Nikander ja Hyvärinen 2010, 13-16.

²⁰ Ruusuvuori, Nikander ja Hyvärinen, 2010, 15.

²¹ Ruusuvuori, Nikander ja Hyvärinen 2010, 15.

²² Huttunen 2010, 48.

²³ Ruusuvuori, Nikander ja Hyvärinen 2010, 12.

²⁴ Pietilä 2010, 220, 224.

Kun vertaillaan alustavia luokkia toisiinsa ja mietitään niihin sopivat jäsenysperiaatteet, analyysi täsmentyy lopulta tutkimustuloksiksi.²⁵

Laadullisessa tutkimuksessa on syytä pohtia myös sisäisen validiteetin merkitystä. Sisäistä validiteettia on tutkimuksessa, missä teoreettisten ja käsitteellisten määritteiden suhde on looginen. Sisäisen validiteetin tarkistaminen vaatii teoreettisten johtopäätösten, käsitteiden ja hypoteesien johdonmukaisuuden tarkastamista. Aineiston sisäinen validiteetti kuvastaa tutkijan tieteellistä otetta ja sitä, miten tutkija hallitsee tieteenalansa.²⁶

Ulkoinen validiteetti ilmaisee teoreettisten johtopäätösten ja empiirisen aineiston välisen suhteen. Se on vain hypoteesien todentamista. Haastattelututkimuksen aineisto on ulkoisesti validia silloin, kun haastateltava on puhunut todenmukaisesti asioista. Tämän voi tarkastaa vertailemalla useammalta haastateltavalta saatuja tietoja. Havainnointitiedolla on ulkoista validiteettia silloin, kun tutkija on tehnyt oikeanlaisia johtopäätöksiä havainnoidusta tilanteesta ja kuvaa sen sellaisena kuin se on. Validiteettiin kuuluu reliabiliteetti, jolloin aineisto ei sisällä ristiriitaisuuksia.²⁷

Kvalitatiivisen tutkimuksen validiteetti perustuu tutkimusprosessin yksityiskohtaiseen kuvaukseen. Tutkimuksen validiteetti on tutkimusraportin ja kenttätilanteen suhde. Mitä lähempänä tutkimusraportti on kenttätilannetta, sitä validimpaa tieto on.²⁸

2.2. Aineiston keruu ja kenttävaihe

2.2.1. Haastattelu

Haastattelu on keskustelua, joka tapahtuu tutkijan aloitteesta. Se pohjautuu vuorovaikutukseen, jossa molemmat keskustelun osapuolet vaikuttavat toisiinsa. Haastattelu on ennalta suunniteltu, haastattelijan ohjaama vuorovaikutustilanne.²⁹

Tutkimusta suunnitellessani sain tiedon pyynnöstä Makholman kylään liittyvän tutkimuksen tekoon. Otin yhteyttä viestin lähettäneeseen kyläaktiiviin ja kerroin hänelle tutkimuksestani. Hän ohjasi ottamaan yhteyttä Makholman Kiinteistöyhdistyksen puheenjohtajaan. Otin yhteyttä puheenjohtajaan, joka auttoi haastateltavien kartoittamisessa sekä kyläläisten yhteystietojen

²⁵ Ruusuvuori, Nikander ja Hyvärinen 2010, 25.

²⁶ Grönfors, 2011, 104.

²⁷ Grönfors, 2011, 104.

²⁸ Grönfors, 2011, 206.

²⁹ Eskola, Suoranta 2001, 85.

välittämisessä kyselyn lähettämistä varten. Grönfors toteaa, että tutkija voi käyttää avainhenkilöä avukseen haastateltavien hankinnassa, sillä avainhenkilöt ovat osa tutkittavaa yhteisöä ja he tuntevat tutkittavan yhteisön³⁰.

Avainhenkilöt auttoivat saamaan tutkimukseni alkuun. Grönfors mukaan, henkilöt, jotka ovat johtavassa asemassa tutkitussa yhteisössä, haluavat toimia avainhenkilöinä³¹. Yhteisön ”johtajan” ottaminen avainhenkilöksi oli luonnollinen valinta, sillä hän edustaa tutkimaani yhteisöä. Avainhenkilön on tarkoitus auttaa tutkijaa pääsemään sisälle tutkimaansa yhteisöön, varsinkin jos yhteisö on tiivis ja tuntematon. Suurin osa kyläyhteisöstä oli itselleni tuntematonta ennen tutkimukseni tekoa.

Haastateltavat valitsin puheenjohtajan toimittamasta listasta. Listalla olivat haasteltavaksi suostuneet henkilöt, joita oli melko paljon. Grönfors toteaa, että yleensä yhteisöt pitävät siitä, että niitä tutkitaan³². Olin kertonut puheenjohtajalle etukäteen siitä, millaisia henkilöitä haastateltaviksi haluaisin. Näin varmistin sen, että tutkimusaineistostani tulee kattava ja informatiivinen. Haastateltaviksi halusin eri ikäisiä kyläläisiä molemmista sukupuolista. Tavoite oli saada yhtä paljon sekä miehiä että naisia tutkimukseen ja sainkin haastateltavaksi viisi nais- ja viisi miesinformanttia. Jaoin haastateltavat luokkiin asumishistorian mukaan. Luokitteluni olivat: 1) koko ikänsä tai lähes koko ikänsä kylässä asuneet, 2) ”uudisasukkaat” eli lähivuosina muuttaneet kylään ja 3) kesämökkiläiset.

Jaottelun syy oli, että uskoin ryhmien välillä olevan mielipide-eroja. Tavoitteeni oli tuoda jokaisen ryhmän näkemys esiin. Ruusuvuoren, Nikanderin ja Hyvärisen mukaan, tutkijaa kiinnostavat tutkimukseen osallistuvien tavat antaa merkityksiä asioille ja niissä havaittavat yhtäläisyydet sekä erot. Kiinnostuksen kohteena on myös se, mistä erot ja yhtäläisyydet kertovat.³³ Eskola ja Suoranta lisäävät, että haastateltavia valitessa tulisi miettiä sitä, että heillä kaikilla olisi melko samanlainen kokemusmaailma, tutkimusongelmasta tekijän tietoa ja kiinnostus tutkimukseen³⁴.

Halusin selvittää myös miten eri ikäisten henkilöiden mielipiteet eroavat ryhmien sisällä. Eri ikäisyys toteutui kohtuullisesti. Nuorimmat informanttini olivat alle 40-vuotiaita ja vanhimmat yli 80-vuotiaita. Informanttieni ikähaarukka oli 30-90-vuotta. Olisin kaivannut haastatteluihin myös nuorempia kyläläisiä, mutta heidän tavoittamisensa olisi ollut hankalampaa, sillä heitä on kylässä

³⁰ Grönfors 1986, 73.

³¹ Grönfors, 2011, 43.

³² Grönfors, 2011, 43.

³³ Ruusuvuori, Nikander ja Hyvärinen, 17.

³⁴ Eskola, Suoranta 2001, 66.

vain vähän. Heillä ei myöskään välttämättä ole samanlaista kiinnostusta osallistua tutkimuksiin kuin vanhemmilla henkilöillä. Grönfors toteaa, että vanhemmilla ihmisillä on enemmän aikaa tutkijalle ja he voivat kokea voivansa vaikuttaa tutkimusten kautta. Heidän elämäkokemuksensa ja ymmärryksensä on myös usein suurempi kuin nuorten, jolloin he saattavat kokea tutkimukseen osallistumisen velvollisuutena. Vanhat ihmiset ovat myös perinteenkannattajia, joiden muistin varassa ovat vanhat kulttuurit ja perinteen muodot.³⁵

Valitsin informanttien listasta kymmenen henkilöä. Valitsin ainakin kaksi informanttia jokaisesta ryhmästä. En halunnut haastatteluaineistosta liian laajaa, sillä minulla oli myös kyselyaineisto. Informantit edustivat ryhmiä määrällisesti näin: kaksi koko ikänsä kylässä asuneita (Unto ja Ritva), kaksi ”uudisasukasta” (Pasi ja Saija), viisi kesämökkiläistä (Veera, Tapani, Timo, Riitta ja Asta) ja yksi poismuuttanut, lapsuutensa kylässä viettänyt (Jussi).

Lisäksi tein yhden haastattelun sähköpostin välityksellä. Haastateltava (Jan) kuului lähes koko ikänsä kylässä asuneiden ryhmään. Sähköpostihaastattelussa tutkija lähettää kysymykset haastateltavalle sähköpostilla. Haastateltava vastaa kysymyksiin, jolloin heidän välilleen syntyy vuorovaikutus ilman henkilökohtaista kontaktia.³⁶ Tekemäni haastattelu oli strukturoitu, eli annoin haastateltavalle valmiit kysymykset, joihin hän sai vastata omissa tahdissaan. Henkilö koki sähköpostihaastattelun toimivaksi omalla kohdallaan.

Tarkoitukseni oli kerätä haastateltavia myös kyselyssäni. Kyselyn kautta kolme ilmoitti haluavansa haastateltavaksi. Yksi näistä oli sähköpostin välityksellä haastattelemani informantti. Yliarvioin tutkimusaikatauluni, eikä minulla kuitenkaan ollut aikaa tehdä lisää haastatteluja. Tätä voidaan pitää yhtenä aloittelevan tutkijan tekemänä virheenä tutkimussuunnitelmassaan.

Otin informantteihin yhteyttä kesäkuun 2018 alussa ja sovin heidän kanssaan haastatteluista. Kaikki halusivat tulla haastatteluun, eikä kukaan vastannut kieltävästi. Haastateltavani olivat minulle tuntemattomia henkilöitä. Lumme-Sandt kuvaa haastateltavan pohtivan sitä, mitä haluaa kertoa tuntemattomalle tutkijalle, jotta hänen yksityisyytensä ja itsekunnioituksensa säilyvät.

Haastateltavan ennakkokäsitykset ohjaavat sitä, mitä hän haluaa itsestään kertoa ja millä tavalla.³⁷ Tuntemattomana tutkijana apua oli siitä, että olin ”melkein” kyläläinen sukuni kautta.

Haastateltavani ottivat minut rennosti vastaan ja puhuivat avoimesti. Löysimme yhteistä maaperää, kun molemmat tunsivat haastattelun aiheen. Ruusuvuoren ja Tiittulan mukaan haastattelijan tärkein

³⁵ Grönfors, 2011, 41.

³⁶ Tuomi, Sarajärvi 2018, 85.

³⁷ Lumme-Sandt 2005, 136.

tehtävä onkin luoda luottamussuhde haastateltavaan, mikä tarkoittaa miellyttävää yhteistyösuhdetta, jossa molemmat osapuolet tuntevat tyydytystä ja ovat empaattisia toistensa asemaa kohtaan ³⁸.

Se, etten ole kyläläinen oli toisaalta etu, sillä pystyin pitämään itseni etäällä tutkijan roolissa. Tutkijana minulla oli päämäärä, johon minun tuli päästä. Eskolan ja Suorannan mukaan tutkimuksen teossa paras tilanne onkin se, että tutkimusaihe on kiinnostava, mutta ei liian läheinen tutkijalle, jolloin aiheeseen saa pidettyä riittävän etäisyyden sekä mahdollisimman monipuolisen tarkastelukulman ³⁹.

Haastatteluja tein kesän 2018 ajan, kesäkuun alusta elokuuhun asti. Alkuperäisenä tarkoitukseni oli tehdä haastattelut jo kesä-heinäkuun aikana. Aikataulu kuitenkin venyi haastattelujen mukaan. Haastattelut tein haastateltavien kotona, sillä se oli tuttu ja turvallinen paikka haastateltaville. Oli myös vaivatonta liikkua kylässä talosta toiseen. Haastattelujen pituudet vaihtelivat puolen tunnin ja puolentoista tunnin välillä. Suurin osa haastatteluista kesti noin tunnin ajan. Grönforsin mukaan haastattelun tulisi olla pituudeltaan sellainen, että asiat voidaan käydä läpi tyhjentävästi, mutta tilanne ei saa olla kuitenkaan pitkästyttävä ⁴⁰. En havainnut haastateltavieni kyllästyneen tai väsyneen haastattelujeni aikana.

Haastattelujen tallentamiseen käytin nauhuria. Lumme-Sandt toteaa, että yleensä nauhuria arastelevien henkilöiden rentoutuvan ja unohtavan nauhurin nopeasti haastattelun edetessä ⁴¹. Haastateltavani eivät juuri huomioineet nauhuria. He saattoivat todeta, että: ”Jaa tämä nauhoitetaankin”. Minun ei tarvinnut perustella nauhurin käyttöä, vaan se oli haastateltaville osa tutkimusvälineistöä.

Haastatteluissa avusti äitini, joka on varttunut kylässä ja tuntee kyläläisiä. Hän toi rennompaa ilmapiiriä haastattelutilanteisiin. Äitini tyttärenä sain oikeutuksen kysymyksilleni ja kiinnostukselleni kylään. Hän oli myös yksi avainhenkilöistäni haastattelutilanteissa. Myös Grönfors toteaa, haastattelutilanne on usein rentoutuneempi, kun paikalla on useita henkilöitä ⁴².

Lähes kaikki haastateltavat olivat haastatteluissa yksin, yhdessä informanttini halusi vaimonsa mukaan, sillä hän auttoi muistelussa. Lumme-Sandt toteaa, että haastatteluissa kolmas henkilö ei

³⁸ Ruusuvoori, Tiittula 2005, 41.

³⁹ Eskola, Suoranta 2001, 35.

⁴⁰ Grönfors, 2011, 63.

⁴¹ Lumme-Sandt 2005, 129.

⁴² Grönfors, 2011, 63.

ole huono asia, vaan joskus esimerkiksi vanha ihminen haluaa tukihenkilön haastattelutilanteeseen. Usein vanhat avioparit ovat symbioottinen tiimi, jossa toista ei voi haastatella ilman toista. ⁴³

Haastattelumenetelmäni oli puolistrukturoitu teemahaastattelu. Aloittelevana tutkijana oli helpompaa valita valmiit teemat haastatteluun siten, etteivät ne liikaa rajoita informanttien kertomista. Teemahaastattelussa aihepiirit eli teema-alueet on etukäteen määrätty. Kysymyksillä ei usein ole tarkkaa muotoa tai järjestystä. ⁴⁴ Tein valmiita kysymyksiä haastatteluihin, joten haastatteluni tyyppi sivuaa strukturoitua haastattelua. Strukturoidulle haastattelulle ominaista ovat valmiit muotoillut kysymykset ja kysymysten järjestys. Kysymykseni etenivät teemoittain, mutta haastattelussa saatoin muuttaa järjestystä informantin kertoman mukaan. Annoin informanteille vapauden kertoa myös kysymysteni ulkopuolelta ja kysyin lisäkysymyksiä tarpeen vaatiessa. Kaikki haastattelut eivät kulkeneet täysin samalla kaavalla ja teemalistan mukaan. Eskola ja Suoranta muistuttavat, että haastattelijan tulee kuitenkin pitää huolta siitä, että kaikki teema-alueet käydään läpi. Niiden laajuus ja järjestys voivat kuitenkin vaihdella. ⁴⁵

2.2.1.1. Haastattelun aineistolähtöinen sisällönanalyysi

Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä aineistosta luodaan teoreettinen kokonaisuus. Tutkimuksessani kokonaisuuden muodostaa makholmalainen paikallisidentiteetti. Aineiston analyysiyksiköt valitaan tutkimuksen tarkoituksen ja tehtävänasettelun mukaan ennen aineiston analyysia. ⁴⁶ Analyysiyksiköt valitsin haastattelujen aikana sekä niitä litteroidessani. Tuomen ja Sarajärven mukaan analyysiyksiköt eivät ole etukäteen sovittuja tai harkittuja. Tutkijan aikaisemmilla havainnoilla, tiedoilla tai teorioilla tutkimuksen kohteesta ei tulisi olla vaikutusta analyysin tekemiseen tai tutkimuksen lopputulokseen. Analyysin tulisi olla aineistolähtöistä. Teoria, joka koskee analyysia ja analyysin lopputulosta, on osana vain analyysin toteuttamisessa ⁴⁷. Tutkimuksessani aineistolähtöisyys toteutui, sillä käytin analyysissä vain haastattelu- ja kyselyaineistoani. Aineistosta esiin nousseet teemat ovat kuitenkin mukailleet ennako-oletuksiani kylästä. Aineiston rajaukseen ennako-oletukseni eivät vaikuttaneet.

⁴³ Lumme-Sandt 2005, 131.

⁴⁴ Eskola, Suoranta, 2001, 86.

⁴⁵ Eskola, Suoranta 2001, 86.

⁴⁶ Tuomi, Sarajärvi, 2018, 108, 122.

⁴⁷ Tuomi, Sarajärvi 2018, 108.

Haastatteluaineiston ensimmäinen lähestymistapa oli aineiston litterointi, joka on ensimmäinen sisällönanalyysin keino ⁴⁸. Litteroimalla aineisto muuttuu hallittavaan muotoon ja se on tapa tutustua kerättyyn aineistoon ⁴⁹. Litterointia tein haastattelujen valmiiksi saamisen jälkeen elosyyskuussa 2018. Litteroin haastattelut sanatarkasti, sillä halusin säilyttää ”makholmalaisen” kerrontatyylin. Grönforsin mukaan, kun tutkimusraporttia havainnollistetaan suorilla lainauksilla, nauhoituksen suora litterointi on tärkeää silloin, kun henkilöt puhuvat murteella ⁵⁰.

Litteroinnilla tuodaan esiin suullisen esityksen eri piirteet, mutta tärkeintä on säilyttää tekstin luettavuus. Litteraatiossa olennaisinta on, että käytetään tarkoituksenmukaista menetelmää ja määritellään puheen ominaisuudet, jotka halutaan tuoda esiin ⁵¹. Ruusuvuori lisää, että litteroitu haastattelupuhe on kertaalleen tulkittu versio tilanteesta. Litteroidessa aineistoa tulkitaan ainakin kolmessa roolissa: 1) Tutkimuksen tekijä on havainnoija, joka rajaa pois osan haastattelujen informaatiosta, 2) Tutkija on kulttuurin jäsen, joka auttaa tulkitsemaan haastateltavan kertomaa ja 3) Tutkija tekee tutkijan roolissa tulkintoja aineiston osien tutkimuksellisesta relevanssista, eli esimerkiksi siitä, mitkä osat haastattelupuheesta vastaavat omiin tiedon intresseihin. Analyysi tehdään laadullisessa haastattelututkimuksessa usein litteroidusta aineistosta, sillä äänitteen avulla tehty kokonaisuuksien analyysi on lähes mahdotonta. ⁵²

Litteroinnin jälkeen aloitetaan tekstimuotoisen aineiston varsinainen analysoiminen.

Aineistolähtöinen laadullinen eli induktiivinen aineiston analyysi sisältää kolme vaihetta, joita ovat: aineiston pelkistäminen eli redusointi, aineiston ryhmittely eli klusterointi ja teoreettisten käsitteiden luominen eli abstrahointi. Ensimmäinen vaihe on aineiston redusointi. Redusoinnissa aineistosta poistetaan epäolennaisuudet ja tiivistetään sekä pilkotaan saatu data. Tässä vaiheessa listataan pelkistettyjä ilmauksia. ⁵³

Kokosin aineistostani löytyneitä ilmauksia taulukkoon alustavan temajaon mukaan. Tekemäni taulukko näytti samalta kuin taulukko 1 sivulla 14, tosin siinä oli yksityiskohtaisempia tietoja. Haastatteluvastausten teemat jaoin kolmeen pääluokkaan: 1) Yhteisö, 2) Paikka ja 3) Yksilölliset teemat. Jaottelin haastatteluvastaukset suurempaan kokonaisuuteen, jotta analyysi olisi selkeämpi. Myöhemmässä sisällönanalyysin vaiheessa jätin yksilölliset teemat pois, sillä ne sisältyivät kahteen muuhun pääteemaan. Pohdin myös kahden muun pääteeman yhdistämistä. Käsittelyn kannalta oli

⁴⁸ Tuomi, Sarajärvi 2018, 105.

⁴⁹ Ruusuvuori, Nikander ja Hyvärinen 2010, 13.

⁵⁰ Grönfors, 2011, 81.

⁵¹ Ukkonen 2000, 58.

⁵² Ruusuvuori 2010, 427-428.

⁵³ Tuomi, Sarajärvi 2018, 123.

kuitenkin hyödyllistä jaotella teemat. Käsittelin kyselyaineistoa samassa analyysissä haastatteluaineiston kanssa.

Redusoinnista siirrytään luokitteluun, jossa aineisto määritellään luokkiin, jotka muodostavat alaluokat. Luokkiin jaossa lasketaan, kuinka usein sama luokka toistuu aineistossa. Samaa kuvaavat ilmaukset yhdistetään samaan kategoriaan ja annetaan kategorialle sisältöön sopiva nimi. Luokittelu on analyysin kriittinen vaihe, sillä tutkija tekee päätökset siitä, mitkä ilmaukset sopivat samaan luokkaan ja mitkä erotellaan eri luokkaan. Yhdestä vastauksesta voidaan löytää useita ilmauksia⁵⁴. Tutkimuksessani luokkiin erottelu alkoi haastattelu- ja kyselykysymyksien sekä vastausten tarkastelulla. Teemojen avulla luokkiin jako oli yksinkertaista. Alustavia luokkia olivat: luonto, meri, yhteisöllisyys, kalastus, kalaranta, historia ja perinne. Tutkimuskysymykseni sisälsivät näitä teemoja, joten luokittelu tuli niiden pohjalta.

Luokiteltu aineisto voidaan esittää taulukkomuodossa. Taulukon tekeminen helpotti analyysiä, sillä se näytti miten teemat jakautuivat. Taulukko oli myös pohjana myöhemmälle analyysilleni.

Luokittelulla luodaankin pohja tutkimuksen perusrakenteelle ja siinä selviävät alustavat kuvaukset tutkittavasta ilmiöstä⁵⁵

Yhteisö	Paikka	Yksilölliset teemat
Kylän historia	Paikan kuvailu	Tuntemus omasta makholmalaisuudesta
Ajanvietto kylässä, tapahtumat ja toiminta	Tärkein paikka kylässä	Omat tarinat kylään ja elämään liittyen
Kyläläisten kuvailu	Kalaranta	Historian merkitys
Kyläläisten väliset suhteet	Tallinpää	Osallistuminen kylän toimintaan
Kalastus, kalastajakylä	Maalaismaisema ja maaseutu	Vapaa-ajan viettäminen kylässä
Rannan yhteisömuutos	Kylän muutos paikkana	
Kiinteistöyhdistys, tie-esikunnat, huvitoimikunta	Kylän alueella liikkuvat eläimet	
EU-rahoitus	Luonnossa tapahtuneet muutokset	
Yhteisöllisyys	Ihmisen aiheuttamat muutokset luonnossa	
Yhteisön tulevaisuus	Rakentaminen kylän alueella	
Puhetyyli ja sanasto	Kylässä asumisen huonot puolet	
Taiteilijat kylässä -> yhteisön suhtautuminen	Mitä kylästä halutaan paikkana säilyttää	
Kylästä tehdyt tutkimukset	Kylän palvelut ennen ja tulevaisuudessa	
Yhteisöstä halutaan säilyttää	Millainen kuva ulkopuolisille kylästä?	
Whatsapp-ryhmä ja tiedonkulku kylässä	Pitäisikö kylää mainostaa asuin/mökkipaikkana?	
	Kylän tulevaisuus	
	Oman asuinpaikan ja kylän erot	

Taulukko 1. Taulukossa esitettynä alustava luokittelu haastatteluaineiston antamasta informaatiosta.

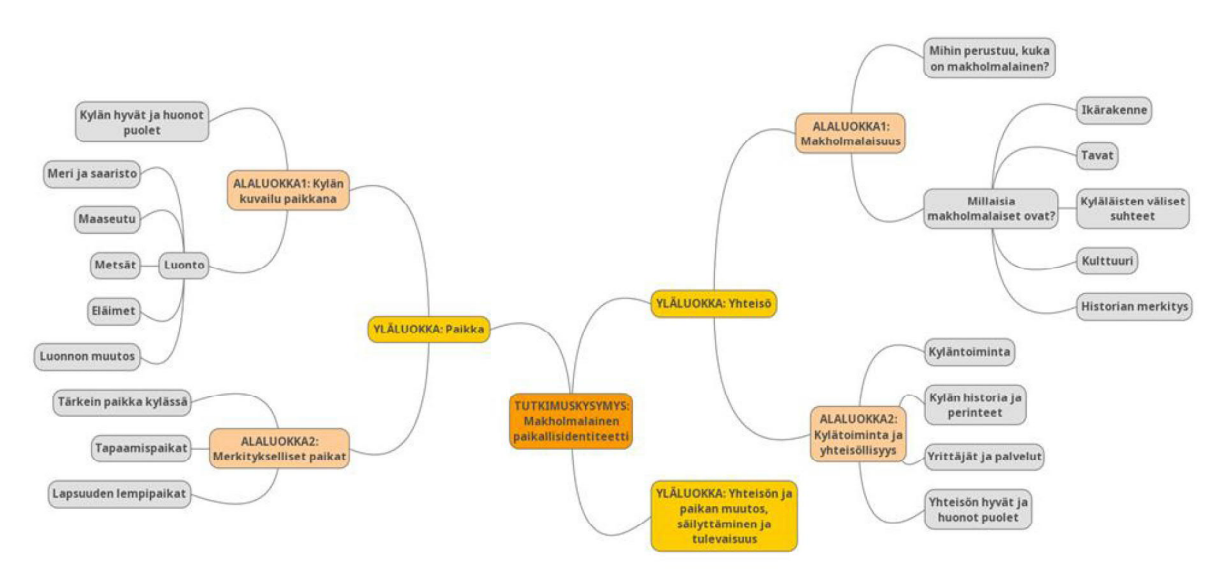
⁵⁴ Tuomi, Sarajärvi 2018, ,105, 114, 123-124.

⁵⁵ Tuomi, Sarajärvi 2018, 124.

Luokittelun jälkeen teemoittelin aineistoni. Teemoittelu on luokittelun tapaista. Siinä korostuvat asiat, joilla teemoja on kuvailtu vastauksissa. Aineistoa pilkotaan ja ryhmitellään aihepiireihin. Luokittelussa esiin tulleet samansisältöiset alakategoriat yhdistetään toisiinsa ja luodaan yläkategorioita. Yläkategorioista voidaan luoda pääkategorioita.⁵⁶ Alasuutarin mukaan, teemoittelussa pyritään löytämään koko aineiston yhdistäviä sääntöjä ja mikäli niissä on poikkeuksia, ne tulisi pystyä selittämään⁵⁷.

Luokittelussa löytämäni teemat sisältyivät suurempiin asiakokonaisuuksiin. Yhteisöön liittyviä teemoja olivat kylän yhteisöllisyys, toiminta, tavat sekä historia ja perinne. Teemat jaottelin yläluokkiin, joita olivat makholmalaisuus, kylätoiminta ja yhteisöllisyys. Paikkaan liittyviä teemoja olivat kylän kuvailu, luonto, luonnon muutos ja tärkeät paikat. Teemoihin liittyi alateemoja ja kuvailua, joita jaottelin eniten toistuvien kuvausten mukaan. Teemoihin jaottelua esittelen kuvassa 1.

Aineiston visualisointi toimii analyysin apuvälineenä tai työkaluna. Se antaa lukijalle kuvauksen kokonaisaineistosta ja kertoo siitä, kuinka kattavasti ja miltä osin tutkija käyttää aineistoaan tutkimuskysymyksiin vastatessaan. Mikäli visualisointi edistää lukijan mahdollisuutta ymmärtää tutkimusasetelmaa tai aineiston ja analyysin yksityiskohtia, sen käyttäminen tutkimuksessa on hyödyllistä.⁵⁸ Esitysmuodoksi tutkimuksessani valitsin käsitekartan. Käsitekarttaa olen käyttänyt myös tutkimustuloksia esitellessäni Johtopäätökset ja pohdinta -luvussa.

⁵⁶ Tuomi, Sarajärvi 2018, 105, 114.

⁵⁷ Alasuutari 2011, 41.

⁵⁸ Tuomi, Sarajärvi, 2018, 125

Kuva 1. Käsittekartta ylä- ja alateemoista, joita olen analyysin aikana koonnut yhteen.

Teemoittelua seuraa tyypittely, jossa aineisto ryhmitellään tyyppeihin. Aineistoa käsitteellistetään ja aineistosta muodostetaan teoreettisia käsitteitä. Käsitteiden avulla muodostetaan kuvaus tutkimuskohteesta. Käsitteistä etsitään yhteneviä ominaisuuksia ja näistä muodostetaan yleistys eli tyyppiesimerkki. Kategoriat yhdistetään yhdeksi kaikkia kuvaavaksi kategoriaksi.⁵⁹

Tyyppiesimerkkejä esittelen käsittelyluvuissani yhteisöön ja paikkaan liittyen. Loin tyyppiesimerkit teemoittelun tulosten perusteella.

Pääteemani olivat aineiston jaottelun apuna. Ne säilyttivät asemansa pääteemoina koko analyysin ajan. Niistä tuli käsittelylukupieni pääotsikot. Pääteemani kulkivat ”käsi kädessä” analyysin ajan, sillä yhteisö ja paikka kuuluvat yhteen. Analyysin kannalta teemojen erottelu oli hedelmällistä, sillä se auttoi näkemään tärkeimmät teemat. Jotkut teemat liittyivät suoraan paikkaan tai yhteisöön, osa teemoista kuului molempiin pääteemoihin.

2.2.2. Kysely

Rowleyn mukaan, kysely on menetelmänä lähellä haastattelua, mutta se kattaa suuremman vastaajamäärän. Kyselyllä selvitetään vastaajien mielipiteitä, asenteita, kokemusta, sosiaalisia suhteita, prosesseja, käyttäytymistä ja ennakkointia. Kyselyn käyttö on perusteltavaa silloin, kun on kyse suuren vastaajamäärän tavoittamisesta ja heidän tietojensa tuottaman kokonaiskuvan selvittämisestä.⁶⁰ Ruusuvoori, Nikander ja Hyvärinen lisäävät, että kyselyissä havaintoyksikkönä on usein yksilö. Laskemisen avulla tulevat esiin luokkien väliset suhteet, yhtäläisyydet ja eroavaisuudet.⁶¹

Toteutin kyselyni postikyselyinä, joka oli Word-tekstinkäsittelyohjelmalla luotu dokumentti. Kirjallisella kyselyllä oli tarkoitus tavoittaa kaikki kyläläiset. Sähköisen kyselyn käyttäminen olisi voinut karsia vastauksia, sillä kaikki vastaajat eivät olisi sitä löytäneet. Jälkeenpäin ajatellen olisin voinut käyttää kyselyn informointiin kylän Whatsapp-ryhmää, jolla olisin tavoittanut kyläläiset.

Kyselyni oli kokonaistutkimus, jossa kaikki perusjoukkoon kuuluvat mitattiin, eli kaikki kylässä asuvat ja kesämökkeilevät. Kokonaisuutena käytetään silloin, kun kyseessä on pieni joukko tutkittavia, kuten tutkimuskohteessani 50 taloutta. Kyselyitä jaoin 50 kappaletta, kylän osoitelistan

⁵⁹ Tuomi, Sarajärvi 2018, 107, 114, 125, 127.

⁶⁰ Rowley 2014, 308-310.

⁶¹ Ruusuvoori, Nikander, Hyvärinen 2010, 21.

mukaan. Kysely on toimiva aineiston keräämisen tapa silloin, kun tutkittavat ovat hajallaan tai heitä on paljon⁶². Kyselyllä sain suuremman otannan kyläläisistä kuin haastattelujen avulla oli mahdollista.

Kyselyssäni oli seitsemän kysymystä, joista 1-4 olivat monivalintakysymyksiä vastaajan taustaan liittyen, kysymys 5 oli karttatehtävä, 6 oli avoinkysymys kylästä ja 7 oli avoinkysymys palautetta varten. Kyselyssä kysymysten muotoilu on vakio ja kaikilta kyselyyn vastaajilta kysytään samat kysymykset samassa järjestyksessä⁶³.

Kyselyn kysymystyyppinä ovat avoimet ja suljetut kysymykset. Suljetuissa kysymyksissä on valmiit vastausvaihtoehdot, joista vastaaja valitsee parhaiten itselleen sopivan. Avoimet kysymykset antavat vastaajan luoda itse dataa ja kommentteja. Suljetut kysymykset tuottavat tutkijalle enemmän työtä suunnittelussa ja muotoilussa, mutta ne ovat nopeampia analysoida, kuin avoimet kysymykset.

⁶⁴ Tutkimuksessani monivalintakysymykset 1-4 olivat suljettuja kysymyksiä. Vastaajan ei tarvinnut miettiä sitä, miten luokittelee itsensä, sillä hänellä oli valmiit vastausvaihtoehdot. Kysymykset 5,6 ja 7 olivat kyselyssäni avoimia kysymyksiä, joihin vastaajat päättivät vastauksen sisällön ja laajuuden.

Kyselyn alussa oli saatekirje tutkimuksestani, josta vastaajat saivat tiedon siitä, mitä kyselyni käsittelee ja mihin sitä käytetään. Eskola ja Suoranta toteavat, että tutkittaville tulee antaa riittävästi tietoa tutkimuksen luonteesta ja tavoitteesta. On tärkeää korostaa myös vastaamisen vapaaehtoisuutta.⁶⁵ Vilkka lisää, että saatekirjeeseen tulee motivoida vastaajaa osallistumaan tutkimukseen⁶⁶.

Ensimmäinen monivalintakysymys oli kysymys 1: Mikä on oma suhteesi Makholman kylään? Tarkoituksena oli selvittää kyläläisten suhdetta kylään asumishistorian perusteella, samaan tapaan kuin haastattelussakin. Käytin kysymyksessä luomiani ryhmiä, joten vastausvaihtoehdot olivat: a) Olen asunut koko ikäni kylässä, b) Olen viettänyt lapsuuteni kylässä, c) Olen muuttanut kylään ns. ”uudisasukkaana” lähivuosina, d) Minulla on kesämökki kylän alueella, e) Käyn kylässä ajoittain, mutta en asu siellä, f) jokin muu vaihtoehto. Vastausvaihtoehdot oli useita, jotta vastaajat löytäisivät itseään parhaiten kuvaavan. Oli mahdollisuus valita myös useampia vastausvaihtoehtoja. Kaikki muut vastausvaihtoehdot, paitsi f) tulivat esiin vastauksissa. Vaikka vastausvaihtoehtoja oli

⁶² Vilkka, 2007, 27.

⁶³ Vilkka 2007, 27.

⁶⁴ Rowley 2014, 311-314.

⁶⁵ Eskola, Suoranta 2001, 56.

⁶⁶ Vilkka 2007, 87.

useampi kuin haastatteluissa, käytin samaa jaottelua. Kysymyksessä kohta b) antoi lisätietoa siitä, mikä vastaajan tausta on. Merkityksellinen jaottelu asumishistorian mukaan koostui kohdista a), c), d) ja f).

Toinen kysymys koski vastaajan ikää, kolmas kysymys elämäntilannetta ja neljäs sukupuolta. Vastaajien iät jaottelin ryhmiin, jotka olivat: a) 10-20- vuotias, b) 20-40- vuotias, c) 40-60- vuotias, d) 60-80- vuotias, e) yli 80- vuotias. Luokittelun tuli kattaa ikäluokat, joiden halusin vastaavan kyselyyn. Tästä syystä jaottelun ulkopuolelle jäivät alle 10- vuotiaat lapset. Vastaajat sijoittuivat ikähaarukkaan 20-80 vuotta. Elämäntilanteen selvittämiseen käytin luokittelua: a) opiskelija, b) työssäkäyvä, c) työtön, d) eläkeläinen ja e) jokin muu vaihtoehto. Elämäntilanteen selvittäminen antoi lisätietoa vastaajista, eikä ollut merkityksellinen vastausten analyysivaiheessa.

Monivalintakysymykset antoivat perustiedot vastaajasta, jättämällä henkilön nimettömäksi.

Tarkoituksena oli käsitellä kyselyt nimettöminä, sillä vastaajilla tuli olla vapaus vastata kyselyyn ilman velvoitetta esiintyä omalla nimellään. Mikäli henkilö halusi osallistua haastatteluun, pyysin lisäämään myös yhteystiedot vastaukseen.

Ensimmäinen avoinkysymys oli kysymys viisi, jossa vastaajan tuli kertoa kylän hyvistä puolista ja siitä mitä voitaisiin parantaa. Jokaisessa kyselyvastauksessa oli lueteltuna kylän hyviä puolia. Parannusehdotuksia ja huonoja puolia oli seitsemässä vastauksessa. Kylän hyviä puolia olivat: hiljaisuus, rauhallisuus, luonto, puhdas ilmanlaatu, meren läheisyys, lyhyt matka kaupunkiin ja palveluihin. Yhteisön hyviä puolia olivat: yhteishenki, perinteet, rauhallisuus, kylätoiminta, tasa-arvo ja persoonallisuus. Parannettavaa oli kylätien liikenneturvallisuudessa, joukkoliikenteessä ja Internetin toimivuudessa. Marja- ja sienipaikkojen tuhoaminen oli huolenaiheena. Vastauksissa mainittiin myös, että kylässä tarvittaisiin kauppa-autoa ja lasi- ja metallikierrätyspiste. Yhteisön huonot puolet rajoittuivat yhteen, mikä oli ”kyttääminen”.

Kuudes kysymys oli karttatehtävä, jossa vastaajan tuli merkitä Makholman karttaan lempipaikkansa ja perustella valintansa kartan alapuolelle. Tämä kysymys oli tärkein tutkimukseni kannalta.

Karttatehtävään valitsin avoimen kysymyksen, sillä toivoin vastaajilta omia mielipiteitä kysymyksen kohteesta ⁶⁷. Vastaajat, jotka merkitsivät karttaan lempipaikkansa, olivat kirjoittaneet perustelut valitsemilleen paikoille. Kahdessa kyselyssä karttatehtävä oli jätetty tyhjäksi.

⁶⁷ Vilka 2007, 68.

suunnittelu on tärkeää, sillä muuten vastausprosentti voi jäädä alhaiseksi.⁶⁸ Kyselyn palautuspaikaksi halusin kylässä olevan paikan, johon kyläläisten olisi helppo palauttaa se. Valitsin isovanhempieni postilaatikon, joka on kylään johtavan tien varrella. Myös lenkkeilijät voisivat ohi kävellessään tiputtaa kyselyn postilaatikkoon.

13 vastaajaa palautti kyselyn määräaikaan mennessä. 3 kyselyvastausta tuli myöhässä. Yhteensä vastauksia tuli 16 kappaletta. Jaettuun kokonaismäärään nähden tämä oli pieni osa kokonaisuudesta. Tämä oli kuitenkin odotettavaa, sillä Vilkan mukaan kyselytutkimuksissa vastauksia voi tulla vain 20-30% kokonaisuudesta. Kyselyiden ongelma onkin, että ne palautuvat hitaasti takaisin tutkijalle.

69

Vastausten vähyys sai pohtimaan sitä, miksi vastauksia palautettiin niin vähän. Syynä saattoi olla se, etteivät kyläläiset halunneet osallistua tutkimukseeni tai eivät kokeneet tietojensa olevan tärkeitä. Kyläläiset eivät välttämättä tunteneet minua tarpeeksi hyvin. Syynä voi olla myös se, etteivät mökkiläiset olleet mökeillään vielä kyselyn jaon aikaan. Vastausaika saattoi olla liian lyhyt. Mikäli olisin pidentänyt vastausaikaa, kyselyyn vastaaminen olisi saattanut unohtua. Pidemmällä vastausajalla olisin voinut saada enemmän vastauksia. Uskon kuitenkin, että ne, jotka halusivat vastata kyselyyn, vastasivat siihen kyselyn tullessa.

Suurin osa kyselyvastaajista oli ”uudisasukkaita” kylässä(8kpl). Seuraavaksi suurin ryhmä oli koko ikänsä kylässä asuneet(6kpl). Yksi vastaus tuli mökkiläiseltä ja muut ryhmään kuuluvalta. Muut ryhmään kuuluvan vastaajan suhde kylään oli se, että hän kävi kylässä ajoittain ja vanhemmat asuivat vakituisesti kylässä. Monet vastaajat kuuluivat useampaan ryhmään, sillä heillä saattoi olla sekä omistusasunto, että mökki kylässä. Vastaukset jaoin parhaiten niihin sopiviin valmiisiin ryhmiin. ”Uudisasukas”- termi tuotti hämmennystä, sillä en ollut määritellyt tarkkaa vuosimäärää. Kymmeniä vuosia kylässä asuneet kokivat edelleen olevansa ”uudisasukkaita” kylässä, vaikka itse olisin ajatellut toisin.

Enemmistö vastaajista oli iältään 60-80-vuotiaita(10kpl). Neljä vastaajaa oli 40-60-vuotiaita ja kaksi 20-40-vuotiaita. Kaikki vastaajat olivat eläkeläisiä (8kpl) tai työssäkäyviä (8kpl). Vanhempien ihmisten suuri vastausmäärä selittyy sillä, että kylässä on paljon vanhaa väestöä. Eläkeläisillä on enemmän vapaa-aikaa, jota he voivat käyttää tutkimukseen osallistumiseen. Työssäkäyvien osuus oli vastauksissa kuitenkin yhtä suuri kuin eläkeläisten, joten myös nuoremmat ihmiset olivat kiinnostuneita tutkimuksesta. Kesä on hyvä aika tutkimuksen tekoon, sillä työssäkäyvillä on

⁶⁸ Vilka 2007, 28.

⁶⁹ Vilka 2007, 59, 28.

kesälomat, mikä saattoi vaikuttaa vastausmäärään. Myös naisia (8kpl) ja miehiä (8kpl) oli vastauksissa tasamäärä. Oletukseni oli, että naiset ovat innokkaampia kyselyvastaajia kuin miehet. Vastaukset kuitenkin yllättivät, sillä miehetkin osallistuivat.

2.2.3. Muu aineisto

Pääaineistojen tulkinnan apuna käytin kenttäpäiväkirjaani. Grönforsin mukaan kenttäpäiväkirja on tutkimuksen yleisen kulun, metodologisten ja menetelmällisten seikkojen ja tutkijan omien arvioiden ja kommenttien kirjoittamisen kohde⁷⁰. Kenttäpäiväkirjaa pidin haastatteluiden ajan, sillä se vahvisti haastatteluiden kerrontaa ja tuloksia. Merkitsin ylös tuntemuksiani ja havainnointiani haastattelujen aikana. Kenttäpäiväkirja auttoi tuomaan esiin näkemyksiäni haastatteluiden aikana/jälkeen sekä jäsentämään reflektiotani tutkimusprosessin aikana. Fingerroos ja Jouhki kuvaavat, että etnologinen reflektio on tutkimuksen suunnitteluun, tekoon ja raportointiin vaikuttavien subjektiivisten, menetelmällisten ja tiedon olemukseen liittyvien tekijöiden arviointia ja tiedostamista. Tutkija kantaa mukanaan etnologista työkalupakkia, mikä sisältää tutkijan valmiudet, kiinnostuksen, menetelmät ja käsitykset siitä, millaista etnologinen tieto ja tutkittava kulttuuri ja ihmiset ovat.⁷¹

Kenttäpäiväkirjan lisäksi käytin tiedonkeruuseen kyläläisten Whatsapp-ryhmää. Ryhmästä sain tietoa siitä, mitä kylässä tapahtuu ja miten siitä informoitiin. Ryhmän tarkastelu antoi varmuutta haastatteluissa kerrottuun, esimerkiksi kylän toiminnasta. Ryhmästä en käyttänyt yksityiskohtaista tai yksityisyyttä loukkaavaa tietoa tutkimuksen analyysiin. Ryhmän tarkastelu pysyi kylätoiminnan esimerkin tasolla.

Lisäksi kuvasin kylän aluetta älypuhelimellani 2018 vuoden ajan. Käytin myös aikaisemmin ottamiani kuvia vuodelta 2017. Raatikainen toteaa, että valokuva on väline, mutta myös esine, sekä suhde, sillä se saa merkityksen katsojan ja kuvaajan vuorovaikutuksen seurauksena. Valokuva häilyy ajassa ja tilassa, se on kiinni syntyhetkessään, mutta myös nykytilassa. Kuvissa on tahdotonta muistia, joka sisältää kuvaan sattumalta piirtyneitä jälkiä. Ne paljastavat katsojalle suuren määrän tietoa.⁷² Tutkimuksessani valokuvat auttoivat näkemään aineistossa mainitut paikat konkreettisesti. Kuvissa keskityin maisemien ja esineiden kuvaamiseen, eli ihmiset puuttuivat kuvistani tietoisien valinnan seurauksena. En halunnut kuvata ihmisiä, sillä tärkeintä oli kuvata

⁷⁰ Grönfors, 2011, 80.

⁷¹ Fingerroos, Jouhki 2014, 88.

⁷² Raatikainen, 2012, 176.

ympäristöä. Kuvasin haastateltavien mökkejä, asuntoja ja pihapiirejä. Kuvien ottamiseen pyysin luvat haastateltaviltani.

2.3. Tutkimuksen eettisyys

Jokaiseen tutkimukseen liittyy eettisyyden pohtimista ja etiikkaa. Tutkimusetiikka on tutkijoiden ammattietiikkaa, johon kuuluvat eettiset periaatteet, arvot sekä hyveet, joita tutkijan tulisi noudattaa. Tutkimusaineistojen kerääminen, käsittely ja asianmukainen arkistointi liittyvät tiedon luotettavuuteen ja tarkistettavuuteen. Tutkittavien ihmisarvoa kuvaavat normit korostavat tutkittavien ja yhteisöjen itsemääräämisoikeutta sekä tutkimuksesta aiheutuvien vahinkojen välttämistä. Normit ovat erityisen tärkeitä silloin, kun kyseessä on tutkimus, jossa kerätään tietoja ihmisistä.⁷³

Tutkijalta edellytetään aitoa kiinnostusta omaan tutkimusaiheeseen, josta osoituksena voidaan pitää uuden tiedon hankkimista tutkimuskohteesta. Rehellisyys ja tunnollisuus ovat tutkijan odotusarvo. Ne ovat tärkeitä tutkijan oppialaan perehtymisessä, tutkimusaineiston hankinnassa ja analysoinnissa. Tutkijan huomioimia arvoja liittyen tutkittavien kohteluun sekä tutkimuksen ja sen tuloksien seurauksiin, ovat vaaran eliminointi, ihmisarvon kunnioittaminen ja sosiaalinen vastuu.⁷⁴

Tutkimukseni eettistä aluetta on ihmisen itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen. Jokaisella tutkimukseeni osallistujalla on ollut vapaus valita, haluaako hän osaksi tutkimustani vai jättäytyä pois. Tämän onnistumiseksi olen antanut tutkittavilleni tarpeeksi tietoa tutkimuksestani. Kyselyvastaajat ovat tehneet päätöksen osallistumisesta itsenäisesti kyselyn saapuessa, jolloin he ovat jättäneet vastaamatta, mikäli eivät halua osallistua.

Haastateltaville olen antanut vapauden kieltäytyä osallistumisesta samalla kun olen ottanut heihin yhteyttä. Alustavan karsinnan halukkaiden ja ei kiinnostuneiden välillä on tehnyt avainhenkilöni kylässä, joka hankki minulle haastatteluun ”suostuneita” henkilöitä. Haastateltavilla on ollut mahdollisuus ottaa yhteyttä, mikäli eivät haluakaan kertomiaan tietoja käytettävän tutkimuksessani.

Kuulan mukaan, toinen eettisiä kysymyksiä herättävä alue on ihmisten yksityisyyden kunnioittaminen. Kaikilla tutkimukseen osallistuvilla tulee olla oikeus päättää mitä tietoja he itsestään antavat tutkimukseen. Se tarkoittaa myös, että tutkijan tulee pitää huolta siitä, ettei

⁷³ Kuula 2006, 24.

⁷⁴ Kuula 2006, 30.

yksittäisiä tutkittavia tunnisteta tutkimustekstistä.⁷⁵ Yksityisyyden suojan kunnioittaminen on tutkimuksessani keskeinen, sillä tutkin pientä kyläyhteisöä, jossa lähes kaikki tuntevat toisensa. Kyselyn saatekirjeessä kerroin, että kyselyvastaukset käsitellään nimettöminä. Anonymiteetin säilyttäminen ei ollut kyselyssä ongelma. En käsittele kyselyvastauksia siten, että vastauksista olisi mahdollista tunnistaa vastaaja.

Tutkimuksen anonymisointi ja informointi suunnitellaan aihepiirin mukaan. Joskus vapaamuotoiset haastattelut säilytetään tunnistetiedoillaan, kun kyseessä on yksityisten henkilöiden haastattelu ei-arkaluonteisesta aiheesta. Tutkija kantaa päätöksen anonymiteetistä tai nimien käyttämisestä.⁷⁶ Myös oma haastatteluaineistoni oli tällainen. Pyysin informanteilta ennen haastattelua luvan siihen, että saan käyttää heidän nimeään valmiissa aineistossa. Pohdin sitä, onko hyödyllisempää anonymisoida haastatteluaineistoni vai esittää informantit nimellään. Voiko olla loukkaavaa tutkittavia kohtaan, mikäli en käytä heidän nimiään? Käytin henkilöiden etunimiä, sillä yhteisö on pieni, eikä aineisto ole arkaluonteista. Yhteisön ulkopuoliset eivät tunnista henkilöitä, mutta yhteisön jäsenet voivat tunnistaa toisensa.

Joskus tunnistamattomuus on tutkittavista huonompi ratkaisu kuin tunnistettavuus.

Tietosuojalainsäädäntö tukee tutkittavien tunnistamattomuutta tutkimuksissa, mutta antaa tutkittaville mahdollisuuden esiintyä myös nimillään aineistoissa ja tutkimusteksteissä. Tällaisia ovat tutkimukset, joissa tutkittavien kanssa on sovittu nimien käyttämisestä. Silloin anonymiteetin suojeleminen on vaikeaa, kun tutkittavat haluavat esiintyä nimillään, esimerkiksi asiantuntijoina.⁷⁷

3. Makholman kylä paikkana

3.1. Kylän rajautuminen naapurialueisiin

Kirveennummen ja Räsäsen mukaan, kylät ovat rakennettuja ympäristöjä ja ihmisten työn jälkiä maisemassa. Ne ovat lähekkäin sijaitsevien maalaistalojen ryhmiä ja asumisyhteisöjä, kylän asukkaiden toiminta- ja omistusalueita, jotka rajautuvat naapurialueisiin.⁷⁸ Mikkeli lisää, että rajat ovat vallankäytön ilmentymiä, joiden avulla rajataan oma ryhmä toisista, jotka suljetaan

⁷⁵ Kuula 2006, 64.

⁷⁶ Kuula 2006, 130, 204.

⁷⁷ Kuula 2006, 203.

⁷⁸ Kirveennummi, Räsänen, 8.

ulkopuolelle. Kun rajat määritetään, määrittäyty myös alueen identiteetti, sillä identiteetit syntyvät erojen kautta.⁷⁹

Makholman kylä ei virallisesti maantieteellisesti ole olemassa. Se on kolmen kylän rajakohdassa. Kylän raja on selkeä naapurikylä Preiviikiin, mutta naapurikylä Viasveden ja Kuuminaisten suunnilta raja on monille epäselvä.

Vanhin kylän kartta on vuodelta 1692, jonka on piirtänyt maanmittari Oloff Mört. Siinä on esitettyä Kuuminaisten ja Preiviikin välinen raja, joka kulkee edelleen samaa loivaa kulmaa pitkin. Mutka osuu paikalla virranneeseen ojaan, nimeltään ”Äärimmäinen oja”. Raja tekee ojan mukaan mutkan rajakiven kohdalta lounaaseen. Tämä rajakivi tai ”Surmuusin kivi” on vieläkin paikallaan. ”Äärimmäisestä ojasta” on jäljellä laskuoja, jolle ei tunneta nimeä.⁸⁰

Makholma oli tuolloin merestä nousevaa maata. Alueen niittyjä oli jo kuitenkin hyödynnetty heinän korjuuseen. Pysyviä rakennuksia tai viljeltyä maata ei ollut. Makholma kuului Preiviikin alueeseen. Kartassa rantaviiva päättyy niemen suojaamaan lahdenpoukamaan, mikä ei kuitenkaan ole nykyinen Makholman kalaranta. Se on Kallensäikkä tai Emman kupelo, mikä on sittemmin maatonut.⁸¹

Seuraava Makholman kartta on 1700-luvulta Isojaon ajalta. Isojako on alkanut Preiviikin kylässä maanmittari Grundströmin kartoituksella kylän viiden talon pelloista, niityistä ja metsämaista vuonna 1746. Toimitus on jatkunut parikymmentä vuotta myöhemmin maanmittari Saclenin toimesta 1783. Lopullinen jako on saatu valmiiksi vuonna 1795. Tämän seurauksena Preiviikiin tuli viisi uutta maakirjataloa. Talot olivat Sillanpää, Rantala, Nissilä, Uusi-Hannula ja Hakkiluoto. Sillanpään tilasta tuli alku Makholman asutukselle.⁸²

Makholman niemi on kuulunut Preiviikin Laurilan maihin ja ensimmäinen maininta Makholmasta on kartassa 1783. Siinä kylää kuvaillaan nimellä ”Mackholmen”. Nimi kertoo siitä, että alue on ollut käytössä jo silloin, kun se on ollut erillinen saarensa. Kutsumanimen -holmen tarkoittaa ruotsiksi saarta tai luotoa.⁸³

⁷⁹ Mikkeli, 2009, 29.

⁸⁰ Sammallahti, 1998, 30.

⁸¹ Sammallahti, 1998, 26-28.

⁸² Sammallahti, 1998, 29.

⁸³ Sammallahti, 1998, 31.

3.2. Kylän rakentuminen

Länsi- ja lounaissuomalaisissa kylissä talorykelmät peltojen keskellä ovat perinteisiä. Makholman kylä on ollut ryhmäkylä, jossa talot ovat ryhmittyneet muusta maisemasta eroavalle kylän mäelle peltojen keskelle. Rakennukset on rakennettu tiiviisti kylän läpi menevän Makholmantien varteen, molemmille puolille tietä. 1700-luvun lopulla alkoi isojako, mikä jakoi kylien asutusta kylän mäeltä laajemmalle alueelle.⁸⁴ Kylän asutus on levittäytynyt päätien varrelta meren rantaan sekä kylää ympäröiviin metsiin.

Korhosen mukaan nykyisin yleisin kylätyyppi on haja-asutuskylä, joka on kehittynyt ryhmäkylästä hajoamistapahtumassa, mutta myös yksittäisasutuksen laajenemisena⁸⁵. Makholman kylän asutus on levinnyt itä-länsi ilmansuuntiin, mutta vain vähän pohjois-etelä-suuntaan. Tämä johtunee siitä, että lännessä kylä rajautuu merenrantaan, mikä on suosittu rakennuspaikka. Etelässä on Viasveden kylä ja pohjoisessa Preiviikin kylä, joten rajaus näihin suuntiin on merkittävämpi asutuksellisesti.

Kylän keskus on päätie Makholmantien ja siitä poikkeavien kyläteiden Willmanintien ja Makholma-Majantien risteyksessä. Keskus muodostuu muutamasta asuinrakennuksesta sekä kivinavetasta. Kylän keskuksessa sijaitsee myös Sillanpään talo, joka on ollut Makholman suurin tila. Sillanpään tilan ensimmäinen isäntä on ollut Gustaf Herman Ericsson Randen. Sillanpää nimitys tulee, siitä, että Randen on ollut kotoisin Köyliön Sillanpäästä. Sillanpää on merkitty itsenäisenä tilana ensimmäisen kerran vuosien 1826-1828 aikana. Vanha isäntä on kuollut vuonna 1839, jolloin hänen pojastaan Gustaf Gustafsonista tuli ison kantatilan isäntä, Preiviikin Siltalaan. Tällöin Sillanpää siirtyi muiden viljeltäväksi. Johan Fagerdahl tuli viljelemään Sillanpäättä vuonna 1843 viiden vuoden ajaksi, jonka jälkeen niitä hoiti renki Gustaf Mannhaftig vuoteen 1849. Tämän jälkeen tilalla oli syytinkiläisenä Kuuminaisten tilan isäntänä muutaman vuoden ollut Israel Rosenblad. 1850-luvulla Sillanpään omisti Preiviikin Erkkilän poika, Viktor Johansson vuoteen 1865 asti, jonka jälkeen Ahlit tulivat pitämään tilaa vuoteen 1894 asti. Vuosisadan vaihteessa tila siirtyi Heiniöille.⁸⁶ Heiniöt myivät tilan Tarkalle, joka oli viimeisin tilan omistaja, ennen makholmalaista Jussi Willmania.

Tilan maat jaettiin huutokaupassa vuonna 1910, kun Jussi Willman voitti huutokaupan tarjoamalla tilasta 30 500 markkaa. Tilan maat jaettiin kuuteen osaan.⁸⁷ Makholmaan tuli kuusi itsenäistä

⁸⁴ Kirveenummi, Räsänen, 39.

⁸⁵ Korhonen, 2001, 25.

⁸⁶ Sammallahdi, 1998, 21, 35, 37.

⁸⁷ Saarinen, 1978.

talollista. Tiloihin kuului peltoa 6-8 hehtaaria ja metsää noin 40 hehtaaria. Samaan aikaan muodostuivat kantatilat Makholma, Väliniittu ja Viitala. Kantatilat olivat torppia Preiviikin Laurilan, sittemmin Siltalaksi nimetyn talon silloin omistamalla mailla. Nämä tilat ja rakennukset ovat edelleen asuttuina kylässä.⁸⁸

Kivinavetta jaettiin Randenin ja Willmanin sukujen kesken. Randenin puolikasta kutsuttiin Santalan talliksi, josta tulee yleistynyt nimitys Tallinpää. Santala nimitys tulee siitä, että alueella on ollut paljon hiekkaa. Tallinpäässä sijaitsee myös kolmihaarainen mänty, jota voidaan nimittää kylän symboliksi.⁸⁹

Kylän rakennukset ovat edustaneet vaatimatonta maalaismökki suuntaa. Asunnoissa on ollut vain yksi huone ja keittiö. Korhosen mukaan perinteisesti talon pihapiiriin ovat kuuluneet asuinrakennus, navetta, rehusuoja sekä varasto- ja nukkuma-aitat. Tilan tärkein ja näyttävin rakennus on ollut päärakennus eli isäntäperheen koti.⁹⁰ Makholman pihapiirit edustavat samanlaista rakennuskantaa. Sillanpään talo ja kivinavetta edustavat tyypillistä maatalon rakennustyyliä. Kivinavetassa on navettarakennukselle tyypilliset kivilohkareista muodostetut metrin vahvuiset seinät. Kivilohkareet on lohkottu ja räjäytetty lähialueen luonnonkivistä ja kuljetettu rakennuspaikalle hevosella.⁹¹ Rautamäen mukaan maiseman muokkauksessa ja rakentamisessa on pysytty pitkään paikallisten luonnonvarojen rajoissa ja tarjoamissa raaka-aineissa.⁹²

Kylän alueella on vanhoja rakennuksia, joista kylän vanhimpiin kuuluu ”Klintin talo”, jonka Ritva ja Jussi mainitsivat haastatteluissa. Se on kunnostettu ja sisustettu vanhan ajan esineistöllä. Klintin talon alkuperäinen nimitys on ollut Rintala ja se on ollut Sillanpään talon mäkitupa. Klintin talon yksi nimitys on ollut myös ”Lindströmin pirtti”, omistajansa Lindströmin mukaan.⁹³ Saarinen kertoo, että Lindströmin sukuun kuuluva Anna Glind on ollut viimeisenä kesäasukkaana talossa. Glind keräsi vanhoja esineitä, jonka seurauksena talosta tuli kotiseutumuseo.⁹⁴

Kylä ja sen rakennukset ovat kulttuuriympäristö. Kulttuuriympäristöön liittyy arvoja, jotka ymmärretään kokemusten kautta. Ympäristöt ovat arkista ympäristöämme, jossa asumme ja teemme

⁸⁸ Willman, 1998, 1.

⁸⁹ Willman, 1998, 3.

⁹⁰ Korhonen, 2001, 27-28.

⁹¹ Willman, 1998, 13.

⁹² Rautamäki, 2001, 8.

⁹³ Willman, 1998, 5.

⁹⁴ Saarinen, 1978.

töitä. Tutut ja pysyvät piirteet tuovat mieleen muistoja ja voivat vahvistaa omaan kotiseutuun sitoutumista. Kulttuuriympäristö lisää turvallisuuden ja yhteenkuuluvuuden tunnetta.⁹⁵

Ympäristön hoitaminen kuuluu sitä ylläpitävälle yhteisölle. Rakennuksia korjaamalla säilytetään kulttuuriympäristöä. Yhteisesti arvostettuja kohteita pidetään kunnossa, koska niiden olemassaoloa pidetään yhteisölle tärkeänä. Kumpulaisen mukaan kulttuuriperinnön vaaliminen, maisemanhoitaminen sekä yhteisten tilojen ylläpitäminen ja kunnostaminen lisäävät paikan henkeä.⁹⁶ Taantuvilla alueilla, kuten kyläyhteisöissä, rakennuskanta rappeutuu ajan saatossa⁹⁷. Vanhojen rakennuksien korjaaminen on työlästä ja kallista. Saija kuvaili vanhojen rakennusten tilannetta kylässä:

”Talot tyhjentyy, niinku Makholma Majantie varres se tosi hieno talo. Se näyttää jo nyt siltä et se on aivan homeessa ja ränsistynyt. Et sillainhan tääl maaseudul käy, kun vanhukset asuu niin pitkään, niin ei viitti korjat tai ei oo varaa. Ni ei kukaan enää osta semmosii taloja. Se on se ongelma.”

Kuten Smith ja Krannich toteavat, uudet asukkaat ovat usein huolestuneempia asuinalueen tilanteesta kuin vanhat asukkaat⁹⁸. Vanhat asukkaat ovat tottuneempia maisemaan, joten huonosti hoidetut rakennukset eivät hätkäytä.

Kyläläisten vanhoja taloja on remontoitu ja uusia taloja rakennettu vanhojen tilalle. Kun vanhoja rakennuksia korjataan aktiivisesti, niissä voidaan asua useiden sukupolvien ajan. Useita 1800-luvulla rakennettuja taloja on kylässä vielä asuttuina⁹⁹. Uusi-sepän mukaan nopeasti muuttuvissa moderneissa maisemissa vanhat kyläpaikat ja kantatilat ovat pitkäaikaisimpia ja pysyvimpiä elementtejä maisemassa¹⁰⁰. Maaranen lisää, että on hyväksyttävä se, ettei maisema ole vuosia myöhemmin samanlainen kuin menneisyydessä. Maisema kehittyy, jolloin vanhoja elementtejä häviää ja uusia tulee tilalle. Muutos on väistämätöntä.¹⁰¹

⁹⁵ Kumpulainen, 2016, 396.

⁹⁶ Kumpulainen, 2016, 396.

⁹⁷ Uusi-Seppä, 2012, 96.

⁹⁸ Smith, Krannich, 2000, 413.

⁹⁹ Willman, 1998, 14.

¹⁰⁰ Uusi-Seppä, 2012, 47.

¹⁰¹ Maaranen, 2001, 19.

3.3. Kantasukujen asutus kylässä ja muut perhesiteet

Kylän rakennukset ovat pääosin vanhaa rakennuskantaa. Uusimmat talot on rakennettu kylään 2018 vuonna. Korhosen mukaan maaseudun uudisrakentaminen ei eroa esikaupunkialueiden omakotitaloista, joiden rakennustyyli on väriltään, muodoiltaan ja rakennusaineiltaan monipuolista. Seurauksena voi olla liiallinen ilmeettömyys, mutta toisaalta myös liiallinen monipuolisuus.¹⁰² Makholmankin uudisrakennuksissa on käytetty monipuolisempia rakennuselementtejä kuin vanhoissa rakennuksissa. Tämä aiheuttaa mielipide-eroja kylän asukkaissa ja kesämökkiläisissä.

Asta kertoi, että uudisrakennukset rakennetaan usein suvun omistamille maille. Tällöin rakennuksille lohkotaan maapaikka suvun maasta. Suurin osa kylässä vapautuvista asunnoista ja mökeistä siirtyy suoraan suvun sisällä omistajalta toiselle. Kirveennummen ja Räsänen mukaan, sukulaiset asuvat usein lähellä toisiaan kylissä, mikä lisää yhteenkuuluvuuden tunnetta¹⁰³. Sukupolvet jäävät asumaan sukunsa taloihin, koska heillä on suhde kylään. Tämä on paikkauskollisuutta, josta Aarrevaara ja Rönkkö kirjoittivat. Paikkauskollisuus on kompleksinen sekä tunteellinen suhde ympäristöön tai side yksilön tai yhteisön ja ympäristön välillä. Henkilön paikkauskollisuutta lisäävät elinkaari, asumisen aika ja liikkuvuus. Mitä kauemmin aikaa kylässä on vietetty ja mitä vanhempi kyläläinen on, sitä enemmän henkilöllä on paikkauskollisuutta. Voimakas paikkauskollisuus edesauttaa ympäristön arvostamista ja historiallisen omaleimaisuuden säilyttämistä, mutta myös sen kehittymistä.¹⁰⁴ Makholmalaisissa tämä näkyy, sillä he haluavat säilyttää kylän perinteisiä ympäristöjä ja tapoja.

Astan, Riitan ja Timon vastauksissa tuli esiin kesämökin periminen omasta suvusta. Timon perheellä on ollut kesämökki kylässä vuodesta 1962 lähtien, jonka hän on perinyt. Nykyisin Timo mökkeilee siinä perheensä kanssa, joten mökkeilyn perinne jatkuu. Timo kertoo vanhempiensa mökin tulosta hänen hoidettavakseen:

”Vanhemmathan ennen kuolemaansa jossakin vaiheessa ilmoitti, etteivät he enää jaksa mökistä huolehtia, mut et se oli hirveen tärkeä heille. Ja mun sisarukset sitten sano, että myydäänkö ulkopoulisille vai ostaako joku omista sen. Ni sisarukset sitte sano, että Timolla on pitkät kesälomat, että sehän joutaa siitä huolehtimaan. Me sitten sitä harkittiin, että mitä tehdään ja sit mä tyesin et se on vanhemmille tosi tärkeä niin, aateltiin että turvataan nyt ainakin niin kauan, kun

¹⁰² Korhonen, 2001, 29.

¹⁰³ Kirveennummi, Räsänen, 2000, 63.

¹⁰⁴ Aarrevaara, Rönkkö, 2015, 7.

he on elossa, turvataan et niil on mahdollisuus täällä olla edelleenkin. Ja kyllä tästä on semmonen tukikohta tähän tullu.”

Haastateltavani kokivat tärkeäksi, että he saavat jatkaa sukunsa perinnettä kylässä asumiseen tai mökkeilyyn. Kylään luotu suhde lapsuudessa sai henkilöt jatkamaan kylässä asumista/mökkeilyä. Mitä enemmän aikaa kylässä on viettänyt, sitä vahvemmaksi side muodostuu. Walker ja Ryan toteavat, että kausiasukkailla on havaittu suurempi paikkauskollisuus kuin vakituisilla asukkailla. Kausiasukkaat asuvat kylän ulkopuolella, joten heidän tunteensa kylästä vahvistuu paikkana, minne he haluavat palata. Kausiasukkaat voivat vertailla asuinpaikkansa ja kylän ominaisuuksia, jolloin kylän hyvät puolet korostuvat verrattuna asuinpaikkaan.¹⁰⁵

Makholmalaisilla suvuilla on kylässä pitkät perinteet. Samat suvut asuttavat kylää kuin 100 vuotta sitten. Aarrevaara ja Rönkkö kirjoittavat, että ne maaseututaajamat ovat asutettuina edelleen, joista asutus on lähtenyt kehittymään historian aikana¹⁰⁶. Holmilan mukaan sukulaisuus on tärkeää. Hän kohdistaa tärkeyden vertikaaliseen ja horisontaaliseen jatkuvuuteen. Suvun jäsenenä yksilön on mahdollista jatkaa elinikänsä yli eli vertikaalisesti. Yleisin tapa tähän on hankkia lapsia, mutta jatkuvuus voidaan saavuttaa myös suvun opetuksia, nimeä tai muistoa eteenpäin vieden. Vertikaalista jatkuvuutta tuottavat teot, mitkä jättävät pysyvän jäljen, kuten talon rakentaminen tai pellon raivaaminen. Horisontaaliseen jatkuvuuteen kuuluu se, että ihminen tuntee olevansa osa suurempaa kokonaisuutta ja hänen elämällään on merkitystä. Se voi syntyä esimerkiksi yhteisöön, joukkueeseen tai ryhmään kuulumisesta, joka tuo henkilölle mielihyvää. Suvun on suojeltava myös sosiaalista säilymistä ja biologista sekä moraalista jatkuvuutta.¹⁰⁷

Makholman kantasukuja ovat Randenit ja Willmanit. Randenin suku asuttaa edelleen samoja taloja, kuin kylän historiassa, joskin sukupolvet ovat vaihtuneet vuosien varrella. Randen on isännöinyt Makholman torppaa jo 1800-luvulla.¹⁰⁸ Sammallahten mukaan Willmanit ovat tulleet kylään Randenien jälkeen.¹⁰⁹ Oma suku tuotiin esiin haastattelussa, jos henkilö kuului kantasukuun. Asta ja Ritva kuuluivat Randenien sukuun. Muista haastateltavista Timo, Saija ja Jussi mainitsivat kantasuvut ohimennen. Karhusen mukaan, kotiseututunnetta pitää yllä ylpeys kanta-asukkaisiin kuulumisesta. Tunne tiivistyy perintötilassa ja sen ihmisissä, vaikka sukupolvet vaihtuvatkin, niin

¹⁰⁵ Walker, Ryan, 2008, 143.

¹⁰⁶ Aarrevaara, Rönkkö, 2015, 5.

¹⁰⁷ Holmila, 2001, 49, 136-137.

¹⁰⁸ Willman, 1998, 2.

¹⁰⁹ Sammallahti, 1998, 36.

tila säilyy.¹¹⁰ Pääosa haastateltavistani tuli kantasukujen ulkopuolelta, kuten Saija, jolla oli mielipide kantasukujen tilanteesta kylässä:

”Tiedän et tääl on kaksi sukua, jotka yhä riitelevät keskenään, Randenit ja Willmanit. En tie kuka kuuluu mihinki sukuun ja mistä tämä riita juontaa juurensa. Hyvin klassinen tämmösis pienis kylis.”

Muut haastateltavani eivät ottaneet mahdollista sukujen välistä riitaa esiin. Siitä ei välttämättä haluttu puhua tutkimustilanteessa. Holmilan mukaan kaupungeissa suvun historia unohdetaan nopeammin kuin maaseudulla. Kylissä aikaisempien sukupolvien edesottamukset kulkevat myöhempien sukupolvien painolastina.¹¹¹ Vuosikymmenien takaiset riidat voivat edelleen olla kyläläisten rasitteena, vaikka ne eivät olisi ajankohtaisia.

3.4. Uudisrakentaminen ja uudet asukkaat

Kun vanhaan miljööseen sopivia vanhoja taloja ei ole, tilalle rakennetaan uusia, rakentajia miellyttäviä taloja. Rannan mökkirakentaminen jakaa kyläläisten mielipiteitä. Osa mökeistä edustaa modernimpaa rakennustyyliä, mikä häiritsi Astaa ja Veeraa. Heidän mielestään rakennuskanta olisi hyvä pitää rannan historialliseen miljööseen sopivana. Moderni rakennus erottuu maisemasta huonolla tavalla. Moderni ei joka maisemassa ole tyylikäs, vaan se voi näyttäytyä perinteisessä maalaismaisemassa epämiellyttävänä. Aarrevaara ja Rönkkö toteavat, että usein eri aikakausina rakennetut rakennukset voivat muodostaa ympäristöön sekavan yleisilmeen¹¹². Veera kuvaa rannan uudisrakentamista:

”Tietysti toivois itse et, kun rakennetaan esimerkiksi tohon rannan ympäristöön jotakin uudisrakentamista, et se noudattais sitä maalaismaisemaan sopivaa tyyliä. Et kaikki rakennukset mitä nyt on rakennettu tohon rannan läheisyyteen, ei oo niinku mun silmälle niinku sellasta maalaismaiseman tyyliä mitä olis toivonu. Et semmoset jotka rakennuksetki, vaiks ne olis kuin moderneja, ne voi ol tosi rumii tietys ympäristössä.”

Kylän alue voi muistuttaa tulevaisuudessa myös mökkikylää, mikä voi vaikuttaa kylän vakituiseen asutukseen negatiivisesti. Pasi ei pitänyt mökkikylä ajatuksesta, sillä mökkien myötä menetetään kylän rauha. Kylän tulevaisuus entistä hiljaisempänä ei haittaisi häntä ollenkaan. Smithin ja

¹¹⁰ Karhunen, 2014, 175.

¹¹¹ Holmila, 2001, 50.

¹¹² Aarrevaara, Rönkkö, 2015, 5.

Krannichin mukaan, ekonominen kehitys voi pilata yhteisön elämänlaadun ¹¹³. Kylän rauhan menettäminen on uhkakuva muillekin vastaajille. Kaksi kyselyvastaajaa sekä Jan, Jussi, Pasi, Riitta, Ritva, Saija ja Veera kertoivat kylän rauhan merkityksestä. Kaljunen ja Venäläinen toteavat että, kun puhutaan toivotusta, positiivisesta tai etsitystä hiljaisuudesta, tarkoitetaan usein sisäistä hiljentymistä. Kun kaupungista tullaan maalle, päästään pakoon hektistä arkea ja päästään kohti sisäistä rauhoittumista. Luonto ja sen tuottamat äänet tarjoavat ympäristön, jossa ihminen pääsee hiljentymään. ¹¹⁴ Pelko kylän rauhan menettämisestä tuli esiin myös Makholman kyläsuunnitelmassa 2011-2016. Ritva kuvaa kylän rauhallisuutta:

”Tääl saa kyl ol iha rauhas, tää o semmone herra kukkaro.”

Veera, Jan, Asta ja Riitta kertoivat, etteivät kaipaa kylään lisää rakennuksia tai asukkaita. Leppäsen mukaan, historian aikana kylään muualta muuttaneet perheet eivät kauaa olekaan Makholmassa viihtyneet, mihin viittaa myös silloisten kyläläisten tokaisu: ”Ei viaras tääl menesty”. ¹¹⁵ Haastateltavani, kuten Veera, olivat huolissaan siitä, ettei kylä kestä suurempaa asukasmäärää:

”Mun mielestä tänne ei tarvi kauheesti rakentaa enempää. Kunhan nää kaikki mitä on olemassa saadaan asutettuu ja säilytettyy. Must tää on sopivan kokonen. Sit jos täst tulee tosi iso et kaikki haluu tänne ni sit tää menettää osan siitä. Ei siitä kuitenkaan varmaan oo pelkoo että kaikki haluis tänne (naurahdus).”

Asta, Jussi, Tapani ja Saija kertoivat, etteivät usko alueen olevan kiinnostava uusille asukkaille. Kunnallistekniikan ja kylän palveluiden puute vaikuttavat negatiivisesti kiinnostukseen kylää kohtaan. Mikäli uusia asukkaita kylään tulee, he muuttavat usein jo rakennettuihin taloihin, jolloin uudisrakentamista ei tarvitse tehdä.

Yhdessä kyselyvastauksessa sekä Astan, Jussin, Ritvan, Timon ja Unton mukaan uudet asukkaat koettiin positiivisena muutoksena. Jussi kuvasi suhtautumistaan uusiin asukkaisiin:

”En koe, että sekään olis negatiivista, että joku rakentaa tai koittaa pitää kylää elävänä. Mun mielestä on kuitenkin parempi, et maaseudulla on tulevaisuudessakin ihmisii, jotka sitä asuttaa ja niinku toisaalta lisää sen luonnon kuormitusta siellä, mut sit taas, ei kaikki voi vaan asuu kaupungeis. Mä voin puhuu vaan omasta puolestani uusien suhteen, et ei mul oo ainakaan mitään heitä vastaan. Enkä mä keksi kyl syytäkään minkä takii joku heitä vastaan olis, tai no kyl joku ain

¹¹³ Smith, Krannich, 2000, 415.

¹¹⁴ Kaljunen, Venäläinen, 2012, 110.

¹¹⁵ Leppänen, 1950, 3.

jonku syyn keksii. Mut emmä koe, et mökkiläiset olis käyttäytyne mitenkään huonosti tai mitään tollasta.”

Maaseudun elävöittäminen on tärkeää, sillä tulevaisuudessa syrjäkylät ovat tyhjentymässä asukkaista. Smithin ja Krannichin mukaan uudet asukkaat muuttavat pieniin kyliin niiden paremman psyykkisen ympäristön takia. Asukkailla on usein urbaani tausta ja he ovat myös nuorempia kuin kylässä aiemmin asuneet.¹¹⁶ Alasuutarit lisäävät, että maaseudun urbanisoitumisen johdosta varakkaammat hankkivat itselleen asuinkiinteistöjä kaupunkien ja niiden lähiöalueiden ulkopuolelta. Asunnot voivat sijaita hyvinkin kaukana lähiöistä, kuitenkin työssäkäyntimatkan päässä kaupungista.¹¹⁷ Veeralla oli pelko kylän lähiötulevaisuuteen liittyen:

”20 vuoden päästä, tää voi olla niinku lähiö. Tää on tavallaan niinku Porin kaupungin luksuslähiö, et tänne tulee jotain isoi omakotitaloja ja ihmiset tulee tänne tän kauniin luonnon takia. Mutta ei ne tuu tänne mitään yhteisöllisyyttä rakentamaan, vaan itselleen ottamaan sitä luontoo.”

Riitta ja Unto kertoivat, että kesämökkien tonttipaikat ovat loppumassa ainakin rannan alueelta. Kylän rannat ovat olleet aina haluttuja mökkipaikkoja, sillä Willmanin mukaan jo sota-ajan jälkeen suurin osa mökkitonteista on ollut rakennettuna¹¹⁸. Aiemmin kylässä on ollut tapana, että kyläläiset vuokraavat asuntojaan kesäasunnoiksi kaupunkilaisille, jota Asta kuvaa:

”Sillon oli tapana, ku mä olin pikkulikka, tai emmä tiedä olinko edes syntyny viel, ni tääl oli maalaistalois herrasväkee kesäsin. Ja muu perhe on asunu, tos on ollu se vanha kanala, niin siit on tehty kesähuone tai sitte esimerkiks saunan yhteydessä, niinku meillä mummulas, ni siin oli saunan yhteydes semmonen pieni hellahuone, semmonen ihan pienen pieni niinku erillinen. Sitte he muutti tää talon oma väki siihen hellahuoneeseen ja se hee talo oli vuokrattuna joksiki viikoks sille herrasväelle.”

Astan, Riitan, Ritvan, Pasin ja Timon vastauksissa kylän tulevaisuus nähtiin positiivisena. Jussin mielestä vapaa-ajan asunnot tulevat lisääntymään kylässä, kun taas Veeran mukaan mökkiasutus vähenee, sillä mökkeily ei kiinnosta hänen mukaansa nuorempaa sukupolvea. Kylän toivottiin kuitenkin säilyttävän sen elinvoimaisuus myös tulevaisuudessa, jota Timo ja Tapani kuvasivat. Untolla oli tiivistävä vastaus kylän tulevaisuuteen liittyen:

¹¹⁶ Smith, Krannich, 2000, 401-417

¹¹⁷ Alasuutari, Alasuutari, 2011, 7.

¹¹⁸ Willman, 1998, 22.

”No säilyy samanlaisen ko se o tähänki asti ollu. Ei kai tämmöne asutusalue millää lail takasi päi men eikä vähenny, se tulee jatkumaan mää uskosin, semmosen ko se o nytki.”

Haastateltavani uskoivat kyläelämän jatkumiseen ja kylän muuttumattomuuteen myös tulevaisuudessa. Kuitenkin vain tulevaisuus voi näyttää sen, miltä Makholman kylä näyttää vuosikymmenien päästä.

3.5. Kylän vertailu asuinpaikkaan

Yksi kyselyvastaaja sekä Asta, Jussi, Timo, Tapani, Riitta ja Veera asuivat kylän ulkopuolella. Tavoitteena oli selvittää, mitä samanlaisuuksia ja mitä eroja kylässä ja vastaajien asuinpaikassa on. Karhusen mukaan asuminen on tekijä, mikä sitoo ihmisen tiettyyn paikkaan ¹¹⁹. Walker ja Ryan lisäävät, että ihmisten suhde maisemaan perustuu suhteelliseen kokemukseen ja muistiin. Jokaista maisemaa tai paikkaa verrataan yksilön aikaisempiin kokemuksiin toisissa paikoissa, niin psyykkisesti, ympäristöllisesti ja sosiaalisesti/kulttuurisesti. Näiden ominaisuuksien lisäksi paikkauskollisuuden taso riippuu vertailusta muihin paikkoihin ja suhteellisesta tyytyväisyydestä paikkaan. Ihminen voi tuntea vahvempaa kuuluvuutta kotikyläänsä tai naapurustoon, jos tämä paikka tyydyttää heidän tarpeitaan sekä tavoitteitaan ja jos heidän vaihtoehtonsa muille kylille ja naapurustoille on arvioitu vähempiarvoisiksi. Tyytyväisyys ja mieltymykset vaikuttavat paikallisuuskollisuuteen. Henkilö voi kuitenkin olla tyytyväinen paikkaan, ilman että rakentaa sinne vahvoja siteitä. Sillä, mitä ihminen tarvitsee ja haluaa, on vahva merkitys henkilön mielipiteelle ympäristöstä. Ihmisen mieltymys maisemaan on suhteessa heidän kykyynsä ymmärtää maisemaa ja siihen mitä maisema tarjoaa. ¹²⁰ Asta kuvaa kylän merkitystä pysyvänä paikkana:

”Tää on mulle koko elämän iän paikka, sillain et vaik muuten asuinpaikat on jonkin verran vaihtunu ja elämäntilanteet muutenkin, niin tää on pysyny tietyl taval.”

Kuten Lähtenmäki toteaa, paikka voi olla liikkuva. Aikanaan asuttiin samassa paikassa pitkään. Nykyisin voidaan vaihtaa paikkaa, paikkakuntaa, aluetta, maata tai maanosia useita kertoja elämän aikana. ¹²¹ Ruotsala lisää, että ihmiset eivät enää ole sidottuja yhteen paikkaan. Se ei kuitenkaan

¹¹⁹ Karhunen, 2014, 46.

¹²⁰ Walker, Ryan, 2008, 142.

¹²¹ Lähtenmäki, 2009, 120.

tarkoita sitä, että ihmisillä ei olisi enää mitään yhteistä tai paikat menettäisivät merkityksensä. Paikallisesti eletty elämä ei lopu, vaan siihen tulee uusia muotoja ja mahdollisuuksia.¹²²

Kaikki kylän ulkopuolella asuvat haastateltavani asuivat kaupungeissa. Asta, Riitan ja Tapanin vastauksissa otettiin esiin kylän ja kaupunkiasunnon eroista se, että kylässä sijaitseva asunto oli selkeästi maaseudulla verrattuna vakituiseen asuinpaikkaan. Riitta koki kylän rauhallisena rentoutumisen paikkana verrattuna asuinpaikkaan, jossa läsnä ovat kiire ja arki. Kylään tullaan viettämään vapaa-aikaa kaupunkilaisen elämäntyylin vastapainoksi. Alasuutarit toteavat, että mökkeilijöiden kertomana maaseudun luonnonrauha verrattuna kaupungin hektisyyteen korostuu¹²³. Rouhiainen lisää, että maaseutu on suomalaisten mielikuvissa turvallisempi ja yhteisöllisempi kuin kaupunki¹²⁴.

Useimmiten kaupunkilaiset kokevat maaseudun nostalgisena¹²⁵. Rannikko kertoo, että varsinkin taajamissa asuneet nuoremmat sukupolvet korostavat luonnon erillisyyttä arjestaan. Tämä sukupolvi etsii valikoivammin ja yksilöllisemmin luontokokemuksia arjen ja työelämän vastapainoksi.¹²⁶ Maaseutu ja luonnonmukaisuus voi vaikuttaa päätökseen muuttaa kaupungista pois, kuten Jan kertoi. Kylän ulkopuolella asuvat Jussi, Timo ja Tapani olivat myös suunnitelleet kylään muuttamista. Kylään muuttamista suunnitellaan elämäntilanteen mukaan. Jussi on muuttanut kylästä opiskelujen perässä, mutta kylään palaaminen ei ole poissuljettu vaihtoehto. Tapani jää vaimoineen eläkkeelle lähivuosina, jolloin kylään muuttaminen tulee ajankohtaiseksi. Timo on suunnitellut lähivuosina kylään tai lähialueille muuttamista.

Asuinpaikoista voidaan löytää myös samantyyllisiä piirteitä kuin kylässä. Riitta ja Asta kuvailivat vastauksessaan paikkojen yhtäläisyyksiä. Riitalle yhtäläisyys oli meren läheisyys. Astan asuinpaikkaan kuului myös vesistön läheisyys, mutta sen lisäksi hän löysi paikoista muitakin yhtäläisyyksiä:

”Mä asun Tampereella Pispalassa, niin siinä on kaikenlaista uutta ja vanhaa taloo. Se on kans vähän samanlainen, omanlaisensa, siel on kans kylätoimintaa. Se on tämmönen vanha työläiskaupunginosa. Sin on rakennettu suurinpiirtein niin, että on kannettu lauta kainalossa.”

Timo, Jussi ja Veera vertailivat makholmalaista kyläyhteisöä asuinpaikkansa yhteisöön. Timo kuvasi sitä, kuinka asuinpaikkansa Korpilahden suvut ovat tarkkoja siitä, ovatko asukkaat

¹²² Ruotsala, 2009, 185.

¹²³ Alasuutari, Alasuutari, 2011, 37.

¹²⁴ Rouhiainen, 149.

¹²⁵ Hyyryläinen, Ryyänen, 2018, 31.

¹²⁶ Rannikko, 2012, 103.

”uudisasukkaita” vai kantasukuihin kuuluvia. Timo koki asuinpaikkansa yhteisön tiiviimpänä ja vaikeasti lähestyttävämpänä kuin makholmalaisen kyläyhteisön. Vastauksesta voi päätellä, että Timo arvostaa länsirannikon yhteisöllisyyttä siksi, että yhteisön osaksi on helpompi päästä kuin Keski-Suomessa. Jussi otti esille makholmalaisen kyläyhteisön persoonallisuuden verrattuna Pietniemen kaupunginosaan, jossa ihmiset ovat tulleet eri paikoista ja tuoneet historiansa mukanaan paikkaan. Hän ei koe pietniemeläisillä olevan yhteistä identiteettiä. Veera kuvaa yhteisöjen eroja:

”Meillä on omakotitalo kaupungissa ja se on noin 3 kilometriä torilta. Ei me niinku koskaan jutel mee naapureide kans, tervehditään. Eikä me tiedet mitä niitte elämään kuuluu. Vaikka ne kuolis siinä toisel puolel aittaa nii ei me tiedettäis sitä. Täällä me tiedetään kaikki ja tulee paljon enemmän juteltuu ihmisten kanssa.”

Asuinpaikan ei tarvitse olla kaukana Makhholmasta, sillä eroja löytyi jopa lähialueilla asuvilta. Tapani asuu Porin Liinaharjassa, joka oli hänen mukaansa kaupunkialuetta, jossa oli paljon enemmän liikennettä kuin Makhholmassa. Myös Pasilla oli kokemus kaupunkialueella asumisesta. Kaupunkialueella asuessaan hän ei koskaan tuntenut oloaan kotoisaksi. Ostettuaan talon Makhholmasta tilanne on muuttunut:

”Ei mua täält enää kulumallakaan saa. Melkeen jos rakennan, niin rakennan myös tännepäin.”

Asta, Jan, Pasi, Ritva, Saija ja Tapani kuvasivat kylän läheisyyttä kaupunkiin hyväksi asiaksi. Porin keskusta on kylästä noin 15 kilometrin päässä. Etäisyys oli haastateltavieni mielestä lyhyt, mutta tarpeeksi pitkä maaseutumaisen asumisen toteuttamiseen. Kylässä toteutuivat maaseudun hyvät puolet. Hyyryläinen ja Ryynänen toteavat, että useimmiten maaseutu nähdään positiivisena asiana¹²⁷. Jussi kuvaa etäisyyden merkitystä:

”Välttämättä palvelut ei oo niin lähellä, mut just se mitä siinä sit kärsii niin sanotusti, niin voittaa just siinä, et on tämmönen erilainen, omaleimainen paikka.”

Hyyryläisen ja Ryynäsen mukaan etäisyys kaupungista ja maaseudun saavutettavuus nähdään merkityksellisenä, kun puhutaan logistiikasta tai liikkumisesta.¹²⁸ Matka kaupunkiin voitiin nähdä Saijan mukaan myös ongelmallisena:

¹²⁷ Hyyryläinen, Ryynänen, 2018, 31.

¹²⁸ Hyyryläinen, Ryynänen, 2018, 28.

”En mä missään keskel kaupunkii viihtys. Mut emmä myöskään haluis ol iha näi enää, iha näi syrjäs. Mä haluisi niinku pyöräl pystyy käymää kaupungi keskustas. Mul ei oo aikaa polkee tätä, jaksasin kyl varmaan, mut aika ei riitä. Et sen takii mä oon tätä myyntii miettiny.”

4. Merkitykselliset paikat kylässä

Mikkeli kirjoittaa, että ihmiset jäsentävät maailmaansa sekä itseään tilallisesti. Kun kohdataan muita ihmisiä tai asioita, se tapahtuu jossakin tilassa tai paikassa.¹²⁹ Kumpulainen lisää, että paikat ovat tiloja, joiden merkitys rakentuu vasta, kun ihmiset antavat merkityksiä niille kokemustensa ja symboliikan avulla¹³⁰. Paikka on yksilön samaistumiskohde, sillä siihen liittyy yhteisöllisyyden elementti, kuten Makholmassakin¹³¹. Ruotsalan mukaan paikkaa ei tulisi käsittää vain fyysisenä, yhtenäisenä, erillisenä tai vakituksena. Paikka voi olla myös toimintatilojen kohtaamispaikka, yhteyksien, suhteiden, vaikutteiden ja liikkeiden yhteen kietoutumisen paikka.¹³²

Sivula kirjoittaa, että menneisyyden aineellisille jäljille, kuten eri ikäisille esineille, rakennuksille, pelloille, teille ja vesistöille annetaan merkityksiä kulttuuriperintöprosesseissa. Kun menneisyyden jäljille annetaan historiallinen merkitys, jäljistä tulee kulttuuriperintöä.¹³³ Tuomi-Nikulan, Haanpään ja Kivilaakson mukaan, suvun perinteen muuttuminen julkiseksi rakennusperinnöksi on kulttuuriperintöprosessi. Se on tapahtumaketju, jossa yksilöt tai instituutiot valitsevat merkityksellisen menneisyyden jäljen, jota he vaalivat ja säilyttävät sekä tuottavat aktiivisesti kulttuuriperinnöksi.¹³⁴ Monet vastaajien mainitsemat merkitykselliset paikat ovat historiallisia paikkoja, joihin liittyy yhteisön jakama merkitys, esimerkiksi kalaranta. Tämän kulttuuriperintökohteen takana ei ole yksi suku, vaan useita sukuja, jotka ovat halunneet säilyttää paikan autenttisena menneisyyden jälkenä. Ranta on menneisyyden jälki, jolla on vaikutusta kylän yhteisön arkeen, ja identiteettiin nykyisinkin. Muita kulttuuriperinnöksi tuotettuja kohteita kylässä ovat kivinavetta Tallinpäässä ja muut vanhat rakennukset, joita halutaan suojella.

Kalarantaan sekä Tallinpäähän liittyy myös käsite muistinpaikka. Sivulan mukaan muistinpaikka yhdistää yhteisön jäsenet muistelemaan ja tulkitsemaan menneisyyttä ja samalla uudistamaan

¹²⁹ Mikkeli, 2009, 27.

¹³⁰ Kumpulainen, 2016, 396.

¹³¹ Mikkeli, 2009, 32.

¹³² Ruotsala, 2009, 185.

¹³³ Sivula, 2017, 9-10.

¹³⁴ Tuomi-Nikula, Haanpää, Kivilaakso, 2013, 13.

tietoisuutta historiastaan. Muistin paikat tukevat yhteisön menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden yhteyden ymmärrystä ylläpitävää muistelemisen käytäntöä, eli kommemoraatiota.¹³⁵

Esittelen omissa alaluvuissaan kyläläisille tärkeimpiä paikkoja, lapsuuden lempipaikkoja ja kyläläisten tapaamispaikkoja. Kyselyvastaajat merkitsivät merkityksellisiä paikkojaan kyselyssä olleelle kartalle, jonka vastaukset koostin kuvaan 3. Haastatteluvastaukset täydensivät näitä kyselyvastauksia.

Kuva 3. Kyselyvastauksissa esiin tulleet merkityksellisimmät paikat kylässä.

Kyläläisten suosikkipaikat olivat eri puolilla kylää. Merkitsin paikat kyselyvastaajien merkitsemien koordinaattien kohdalle. Lenkipolkuja olen merkinnyt sinisellä viivalla ja muut paikat tähtenä. Säpin saari on todellisuudessa kartan ulkopuolella, merkitsin sen kuitenkin kartalle. Jokainen paikka on merkitty kerran. Mikäli olisin laittanut karttaan joka vastauksen verran pisteitä, se olisi tehnyt kartasta epäselvän.

4.1. Kalaranta

Vastausten perusteella tärkein paikka oli kalaranta ja sen ympäristö. Kymmenen kyselyvastaajaa sekä Asta, Jussi, Riitta, Ritva, Saija, Tapani, Timo ja Veera mainitsivat kalarannan. Haastateltavien

¹³⁵ Sivula, 2013, 164.

mielestä rannassa tärkeintä oli sen vanha miljöö, historia, muuttumattomuus, lapsuuden suhde paikkaan, kyläläisten tapaaminen, rauha ja luonto. Kyselyvastauksissa tärkeintä rannassa oli rannan historiallinen alue, ammattikalastus, rannan säikkä, rauha, auringonlaskut, lapsuuden suhde, lintujen puuhien seuraaminen ja näkymä merelle. Yhdessä kyselyvastauksessa tiivistyi rannan merkitys:

”Kalaranta ja sen ympäristö merkitsee todella paljon, ilman sitä ei olisi Makholmaa olemassa.”

Kalarannan muita nimityksiä ovat Isoranta sekä Satama. Myös sen eri osilla on omat nimityksensä, kuten takaranta, joka on rannan merenpuoleinen osa. Kalaranta on vanhempi kuin itse kylä, sillä Preiviikiläiset kalamiehet ovat käyttäneet sitä kalastusretkillään ja rakentaneet sinne kalastusmajoja jo ennen kylän vakituisia asukkaita. ¹³⁶ Willman kertoo, että maa-alueellisesti kalaranta on kuulunut aikanaan Makholman torppaan. Maiden jaon jälkeen siitä tehtiin yhteisalue. ¹³⁷

Kalaranta on suojaisa lahti, jonka suojaisuutta on parannettu länsipuolelta kasaamalla maa-ainesta veneväylältä säikälle, joka on rannan ja meren välissä oleva maakaistale. Säikällä on Säikännokka, mikä on aiemmin ollut uimarantana. Vanhemmat ihmiset puhuvat Säikästä, mutta nuoremmat käyttävät Nokka-termiä. Säikkä mainittiin kahdessa kyselyvastauksessa kylän tärkeimpänä paikkana, joista toinen kuvasi Säikän merkitystä näin:

”Makholman kalarannan niemi, jonne ei ole pääsyä autolla. Juuri siksi se on täällä paras paikka. Rauhallinen ja näkymä merelle sekä rannan historialliselle alueelle.”

Rannassa on kalastajien käyttöön rakennettuja rantapuareja, joissa kalastajat ovat säilyttäneet kalastusvarusteitaan. Näiden rakennusten lisäksi rantaan kuuluvat kalastajien rakentamat laiturit eli möljät tai prykit. Prykillä voidaan tarkoittaa myös laudoista tehtyä siltaa laiturille. Laiturien vieressä on matala kaivettu uoma venettä varten, jota sanotaan haminaksi. ¹³⁸ Ne on säilytetty aktiivisen toiminnan ja korjauksen avulla. Maisema on menneisyyden kuvastaja, johon tallentuu jälkiä ihmisen ja yhteisön historiasta. Jälkien säilymiseen ympäristössä vaikuttaa toimijoiden toiminnan laatu sekä määrä. ¹³⁹ Rannassa on kyläläisten kulttuuriperintöä, mikä on yhteisölle säilyttämisen arvoista.

Veera kertoi että, kun kyläläiset haluavat korjata tai rakentaa jotain uutta rannan alueelle, se on hyväksyttävä yhteisalueen rantayhdistyksen rannahoitokunnalla. Laiturien ja rakennusten

¹³⁶ Sammallahti, 1998, 32.

¹³⁷ Willman, 1998, 11.

¹³⁸ Leppänen, 1950, 10.

¹³⁹ Maaranen, 2001, 15.

kunnostamista rannassa kuvailivat Veeran lisäksi Jussi, Riitta ja Asta. Veera kertoo rakennusten ja laiturien kunnostamisen merkityksestä:

” Rannan vajoissa on oma viehättävyytensä, kun se on niinku tommosta harmaata lautaa ja vähän kallellaan sin sun tänne. Toki niit nyt aina täytyy tietysti remontoida, ettei ne nyt lahoo paikalleen. Et niist täytyy sillä tavalla pitää huolta. Mut se tapa millä niitä niinku uudistetaan, ni mun mielestä olis ihana kun se säilyy tollasena vanhana kalastajamaisena.”

Laituripaikoista on tullut myös epäselvyyksiä ja erimielisyyksiä, kuten Jussi kertoo:

”Mun mielestä niistä laituripaikoista on ollut vähän epäselvyyksiä siinä, et on ostettu joku kiinteistö ja on luultu et siihen kuuluu myös laituripaikka, vaikkei siihen oikeesti kuulukkaan. Se on just hankala siinä mielessä, et siin on ollu pitkä historia, et jollakin on ollu laituripaikka tietys kohtaa pitkän aikaa ja sit se on ollu jollakin muulla, niin kenel se nyt sit kuuluu tänä päivänä. Jos on oikeus siihen venepaikkaan ja haluaa tuod venees rantaan, ni mun mielest siin ei oo mitään estettä, et kyl sielt laituripaikkoi löytyy ja uutta pystyy ain tekemään.”

Tulevaisuuden venepaikkojen sijoittelusta on käyty myös keskustelua. Mikäli kylän veneiden omistajat lisääntyvät, laituripaikkoja tulee myös muokata, jota Timo kuvasi:

”Jos väkimäärä lisääntyy, niin pitääkö noi paattien säilytykset järjestää toisella tavalla, vaikka peräkiinnityksellä. Tulis vähän saman tyyppinen, ku monessa muussa paikassa, et saadaan tiukempaan noita paatteja vierekkäin. Tällä hetkellä siellä on muutama möljä, niin se on aika viehättävän näköinen.”

Asta kertoi huolensa siitä, miten ranta voi tulevaisuudessa muuttua pahimmassa tapauksessa:

”Siit mä en tykkää, ku välil väläytetään aika radikaalei muutoksii tohon rantamaisemaan. Koska se on semmonen, mistä mä oon konservatiivinen. Se maisema pitäis olla niinku se on ollu. Kyl me saadaan samanlaisii mökkikyläi, mis on kaikki laitettu mökit ja rantavajat just samantaiseks, samalla laudotuksella, pitkät laiturit, mut sillon menee tämän kylän persoonallisuus hukkaan. Enkä haluis et rantaa tai rantatietä asfaltoitas tai että sinne tulis jotkut hirveet valonheittäjät. Et niinku tämmöses menee raja.”

Rannan miljöön säilyttäminen on Astalle, Jussille, Timolle ja Veeralle prioriteetti. Myös Riitta, Jan, Pasi, Tapani ja Timo mainitsivat rannan säilyttämisen tärkeänä. Miljöön säilyttäminen tarkoittaa sitä, ettei tehdä radikaaleja uudistuksia, joita ovat vastaajien mukaan rakennusten tai laiturien yhdenmukaistaminen ja rantatien asfaltointi. Jussin mukaan rannan muutos on ollut kuitenkin vähäistä vuosien varrella.

Paikallinen kulttuuriperintö kuitenkin katoaa, mikäli paikalliset eivät kytke sitä osaksi identiteettiään, mikä edellyttää aktiivista identiteettityötä. Yhteisö voi suojella ja säilyttää menneisyytensä jälkiä ja muistomerkkejä, joita jäsenet voivat käyttää todisteina menneisyydestään. Yhteisö myös avaa jäsenilleen pääsyn muistomerkkien luo ja antaa mahdollisuuden kokea osallisuutta näiden menneisyyden jälkien kautta.¹⁴⁰ Kylässä menneisyyden jälkiä suojellaan laituriin ja rantapuorien korjaamisella, veneväylien kaivuulla sekä yhteisillä talkoilla.

Ranta on myös tapaamispaikka, jossa tavataan kyläläisiä esimerkiksi tapahtumissa. Kaikki haastateltavani mainitsivat rannan merkityksen tapaamispaikkana. Asta ja Jussi kertoivat myös rantatien eli Selkkiventien olevan kuulumistenvaihtopaikka. Rannasta on tullut tapaamispaikka kylän keskuksen Tallinpään tilalle, sillä rannassa on suurin mahdollisuus nähdä kyläläisiä ympäri vuoden. Ranta on aina ollut kyläläisille yhteisöllisyyden paikka. Unto kuvailee entisiä aikoja nykyiseen verrattuna:

”Noh, ei muut ol ko kalaranta. Semmosii et siel sit näkkee tuttui ja kyläläisii. Eikä sitä nykyaikan sieläkää paljo nää. Ennevanhaa sillo ko meki tän tultii, kaikki kalastajat istuskeli päivät siel. Siel ne sit meni rantaa joka päivä ainaki kerra (naurahdus).”

Nykyisin mökkiläiset käyvät rannassa enemmän kesäaikaan, mutta vakituiset asukkaat käyttävät rantaa myös talvisin. Mökkiläiset käyttävät rantaa talviaikaan vain viikonloppuisin. Uudisasukkaat Pasi ja Saija kertoivat rannan käytön olevan aktiivisempaa talvisin. Muut vakituiset asukkaat, Ritva ja Unto käyttivät rantaa kesällä enemmän.

Talvella rannassa harrastettavat aktiviteetit eivät ole niin monipuolisia kuin kesällä. Kun rannassa käydään talvisin, se on vakituksille asukkaille lenkin päämäärä tai auton kääntöpaikka. Rannassa käydään katselemassa maisemaa. Unto sanoi myös kalastavansa talvella. Ritva kertoi, että rannan talvikäyttöä rajoittaa se, että tiet ovat huonossa kunnossa. Kun mökkiläiset käyvät rannassa talvisin, he harrastavat eri aktiviteetteja. Asta, Timo ja Tapani kertoivat hiihtävänsä meren jäällä, Asta kävelee ja Veeran mies purjeluistelee. Asta kertoi omasta rannan käytöstään talvella:

” Siel on ihana kävellä tai hiihtää, jos on jäät vaan talvella. Must tää on jotenkin sellanen, mä ajattelen mitä tahansa vuoden aikaa, nii tääl on aina kiva kävellä ja mennä kattoo rantaa.”

Useille ranta on ollut tärkeä jo lapsuuden kesistä asti. Lapsena rannassa on pelattu lentopalloa, ongittu, veneilty ja käyty uimassa. Timo ja Asta kertoivat lentopallon pelaamisesta lapsuudessa sekä siitä, että lentopallon pelaamisen perinne jatkuu edelleen. Myös Pasi, Riitta, Ritva ja Veera

¹⁴⁰ Sivula, 2017, 9.

kuvailivat nykyistä lentopallon pelaamista. Rannassa pelataan myös muita pelejä, kuten mölkkyä Pasin, Riitan ja Veeran mukaan. Uimista harrastivat Asta, Riitta, Pasi ja Veera. Veneilyn mainitsivat ajanviettotapanaan Jussi, Pasi, Riitta ja Veera. Jussi, Tapani ja Unto myös kalastivat. Muita haastateltavien mainitsemia ajanviettotapoja rannassa olivat maisemien katselu, muiden kanssa keskusteleminen, rentoutuminen, lenkkeily, veneen tarkastaminen, istuskelu, siivoaminen, talkoot, grillaus, surffausta ja melominen.

Haastateltavien vastauksissa rannassa käyminen oli yksilöllistä, toiset kävivät useita kertoja päivässä ja toiset pari kertaa kuukaudessa. Viikottain ja joka päivä käyminen toistuivat kuitenkin eniten vastauksissa.

4.2. Muut merelliset kohteet

Merelliset kohteet mainittiin tärkeimpänä paikkana kolmessa kyselyvastauksessa sekä Jussin ja Janin haastatteluvastauksissa. Mainittuja merellisiä kohteita olivat saaret (Säppi, Rengaskari), meri ja rannan läheisyydessä sijaitseva haukioja. Asta, Veera ja Timo muistelivat lapsuuden veneretkiä lähisaariin. Astan kuvaus veneretkistä:

” Paatil lähdettiin porukal ja käytiin noissa saarissa, Säpissä ja Räyhässä. Sillon ku mä oon ollu pikku likka nii sillon saatto ol et mentiin Jokisen tuffan paatil, joka oli sit kaks perhekuntaa ja niin täynnä oli paatti ihmisii ku olla ja voi. Sit mentiin porukal tonne ja eväät mukana. Niist retkist mul on jääny tosi ihanat muistot. Ja sit tehtiin mun isän äidin veneellä oman porukan kesken pari. Ja sit Jorman veneellä. Paljon on tehty porukalla oltu nois saarissa. Ne on ollu semmosia tosi ikimuistettavia juttuja kyllä.”

Kylän edustalla on muutamia pieniä saaria, kuten Rengaskari, joka mainittiin kyselyvastauksessa talvisena hiihtokohteena. Rengaskarissa käyminen on kiellettyä suuren osan kesää, sillä siellä pesii paljon lintuja. Ulkomerellä sijaitsevat Rähän saariryhmä sekä majakkasaari Säppi¹⁴¹. Säppi mainittiin yhdessä kyselyvastauksessa karun kauniina saarena, jossa vietettiin aikaa kesäisin.

Säppi on iso saari Porin edustalla. Saari on osa Selkämeren kansallispuistoa ja Metsähallituksen hallinnoima luonnonsuojelualue. Sen luontoon kuuluvat kallioiset rannat ja tiheä puusto. Säpin majakka on rakennettu vuonna 1873. Nykyisin majakanvalo on automatisoitu, mutta aiemmin

¹⁴¹ Willman, 1998, 2.

saarella on ollut majakanvartija.¹⁴² Willmanin mukaan saari on ollut kyläläisten lammaslaitumena 1940-luvulla¹⁴³. Urpuriutta lisää, että myös kyläläisten sekä muiden satakuntalaisten hevosia on laidunnettu saarella. Kalastajat ovat kuljettaneet hevoset Säppiin veneillään.¹⁴⁴ Nykyisin Säpissä laiduntaa perinteinen mufloni yhdyskunta ja karjaa kesäisin.

Räyhä on saariryhmä matkan varrella reitillä Säppiin. Makholmasta Räyhään on seitsemän kilometriä ja Räyhästä Säppiin matkaa on kolme kilometriä. Myös tämä saariryhmä kuuluu Metsähallituksen hallinnoimaan Selkämeren kansallispuistoon. Saariryhmän saaria ovat: Iso-Räyhä, Lännen-Räyhä, Luoteen-Räyhä, Väli-Räyhä sekä Idän-Räyhä. Räyhä nimitystä käytetään myös saaren isointa saarta kuvaillessa.¹⁴⁵

Säppi ja Räyhä ovat olleet kalastajien tukikohtia. Makholmalaiset kalastajat ovat tehneet Räyhään kalamajoja, joissa yöpyä kalastusreissuilla tai pysähtyä huonolla säällä. Jansson kertoo, että kalamajat ovat arvokasta kulttuuriperintöä, joka kuuluu ulkosaariston maisemaan. Monet kalamajat ovat tuhoutuneet, mutta majoja on myös korjattu Metsähallituksen toimesta. Kalamajojen lisäksi saarissa on muitakin rakenteita, kuten kivistä koottuja kalankäsittelyyn tarkoitettuja uuneja, verkonkuivatuspaikkoja, purjehdusmerkkejä ja kalliopiiroksia.¹⁴⁶

Saarten lisäksi kalarannan läheisyyteen liittyi myös Jussin lapsuudesta tärkeä paikka ”Haukioja”:

”Pienempänä käytiin Haukiojalla, ei välttämät niin oltais saatu käydäkkää, mut se on semmonen, meen mummula, mist kääntyy Koppelontielle, nii siitä mennään Viasvedelle päin, niin siinä on semmonen oja, mikä menee sen maantien ali ja laskee sinne Makholman kalarantaan. Se on ollu kiva paikka ain keväisin, ku hauki nousi sin kutemaan ja sit niit mentii vähä kiusaamaa. Vaihteleva menestyksel.”

Haukioja on ollut kylän pojille perinteinen paikka, kuten Erkki Männistön haastattelusta Selkämeren ystävät -internetsivulla voi päätellä. Hän kertoo, että keväisin on menty ojalle ”nuijakalaan”. Ojassa on ollut ohut jää, minkä läpi hauet nähtiin ja nuijalla lyötiin tiedottomiksi, jonka jälkeen jäähän tehtiin reikä, mistä kala nostettiin ylös.¹⁴⁷ Nykyisin paikalla ei ollut enää samaa merkitystä Jussille kuin lapsuudessa. Useita vastaajien mainitsemia paikkoja ei enää

¹⁴² Loven, 2015, 75.

¹⁴³ Willman, 1998, 10.

¹⁴⁴ Urpuriutta, 1997.

¹⁴⁵ Loven, 2015, 67.

¹⁴⁶ Jansson, 2012, 145.

¹⁴⁷ <https://www.selkamerenystavat.fi/joomla/images/Datat/Selkameripankki/HaastattelutMakholmankalastajat.pdf>

aikuisiällä koettu niin tärkeiksi kuin lapsena, sillä paikkoja kohtaan oli kadonnut lapsena koettu mielenkiinto. Tällainen oli esimerkiksi Veeran mainitsema Rengaskari ja saariretket.

Rannan läheisyydestä mainittiin yhdessä kyselyvastauksessa myös ”Pikkuranta”, jossa on käyty pelaamassa jääkiekkoa. Pikkuranta on syy kalarannan Isoranta -nimitykselle. Pikkuranta on ollut Kalarannasta erottuva vesialue, joka on ulottunut lähes maantielle asti. Mikäli vesi ei ole ollut epätavallisen korkealla, sieltä on päässyt kiviä pitkin Kotokariin.¹⁴⁸

4.3. Kodit ja mökit

Kalarannan jälkeen vastaajat mainitsivat oman kotinsa kylän tärkeimmäksi paikaksi. Savisaaren mukaan koti on rajattu, mutta samalla rajojensa yli ulottuva tila. Se on muutakin kuin huoneisto. Kodissa on nähtävissä nykyisten asukkaiden lisäksi myös sen entiset asukkaat. Se koostuu useista eri kerroksista ja ajoista. Kodin tuntu hahmottuu vain siinä, kun sitä verrataan muihin paikkoihin.¹⁴⁹ Kyselyvastauksista kuudessa ja haastateltavista Pasi, Unto ja Ritva mainitsivat oman kotinsa tärkeimpänä paikkana. Omassa kodissa arvostettiin kyselyvastauksissa luonnonmukaisuutta, rauhallisuutta ja suvun asumisen perinnettä. Haastatteluvastauksissa kodissa arvostettiin omaa rauhaa. Kyselyvastaaja kuvaa kodin merkitystä:

”Kotimme luonnonmukaisine pihapiireineen on ehdottomasti merkityksellisin paikka minulle, sillä nautin ulkona puuhailusta.”

Vastaajat mainitsivat myös kotipaikkansa tai mummolansa merkityksellisimpänä paikkana. Kyselyvastauksista kaksi ja haastateltavista Jussi, Unto ja Ritva viittasivat kotipaikkaansa. Kukaan haastateltava ei perustellut vastaustaan kotipaikkansa merkityksellisyydestä. Toinen kyselyvastaaja kertoi kotipaikkansa olevan merkityksellinen siksi, että hän on syntynyt siellä ja hänen perheellään on perinteet asua paikassa. Toinen vastaaja kuvasi kotipaikkansa merkitystä näin:

”Tärkein paikka minulle on lapsuuden kotini. Sen tärkeyttä on ehkä vähän vaikeakin kuvata, koska siihen liittyy niin paljon muistoja ja asioita. Minusta lapsuuden kotini on erittäin kauniilla paikalla ja sen rakennukset ja pihapiiri tulisi säilyttää sellaisenaan tulevillekin sukupolville.”

Kurki toteaa, että kotipaikka on muistojen ja perinteen säilyttämisen kannalta tärkeä. Kotiseutuun liittyy olennaisesti kotiseuturakkaus, joka on kokonaisvaltaista kiintymystä alueen ihmisiin tapoihin

¹⁴⁸ Saarinen, 1978.

¹⁴⁹ Savisaari, 2012, 115.

ja luontoon.¹⁵⁰ Kotipaikan rakennukset halutaan säilyttää, sillä ne ovat perheen ja suvun perintöä. Samalla ne ovat osa kylän kulttuuriperintöä ja historiaa. Kurki lisää, että kotiseutu viittaa sekä ajalliseen, alueelliseen ja yhteisölliseen ulottuvuuteen. Ajallisesti kotiseutu viittaa menneeseen tai nykyiseen, se voi olla paikka, josta on kotoisin, peräisin tai se voi olla tyyssija. Alueena kotiseutu on kylä, kunta tai maakunta. Kotiseutu voi olla vain kerronnassa näkyvä, ei suoraan paikallinen tekijä.¹⁵¹

Oman mökin mainitseminen tärkeimpänä paikkana, toistui kyselyssä lähes yhtä usein kuin oman kodinkin. Kolmessa kyselyvastauksessa ja Veeran, Astan, Tapanin ja Timon vastauksissa oma mökki mainittiin tärkeimpänä paikkana. Mökkiläisille mökki oli luonnollisesti tärkein paikka. Kyselyvastauksissa oman mökin kuvailussa toistuivat samanlaiset teemat kuin oman kodin kuvailussa vakituksilla asukkailla. Toistuvia teemoja olivat meren rannan merkitys, mökkeilyn perinne, eläimet, luonto ja rauha. Haastatteluvastauksissa omassa mökissä arvostettiin omistamista, omaa tilaa ja rakennusurakan valmiiksi saamista. Veera kuvaili oman mökkinsä merkitystä:

”Tietysti tää oma mökki on tärkeä, me ollaan nyt tätä tässä kahestaan rakennettu. Et tähän ollaan uhrattu paljon hikeä ja kyyneliä ja epätoivoo ja kaikkee.”

Oman mökin merkitys korostuu siinä, että mökkiä on itse rakennettu ja sen eteen on tehty paljon töitä. Kun mökki on saatu vaikeuksien jälkeen valmiiksi, se on palkitsevaa omistajalle. Vakituisten asukkaiden vastauksissa rakentaminen ei ollut merkityksellinen tekijä, sillä useimmat ovat muuttaneet jo rakennettuihin taloihin. Sekä vakituiset asukkaat, että mökkiläiset mainitsivat kuitenkin tehneensä remonttia vanhoihin omistamiinsa rakennuksiin, jotta saavat pidettyä rakennukset kunnossa.

4.4. Metsät

Kylän lähimetsät mainittiin viidessä kyselyvastauksessa ja Tapanin ja Veeran vastauksissa tärkeimpänä paikkana. Kyselyvastauksissa metsien merkitys perustui vapaa-ajan viettoon, kuten marjastus- ja lenkkipaikkoihin. Tapani kuvaili tärkeänä lenkkeily-, sienestys- ja marjastuspaikkojaan kylän metsissä. Veera kuvasi metsien merkitystä lapsuuden leikkipaikkoina:

¹⁵⁰ Kurki, 2012, 45.

¹⁵¹ Kurki, 2012, 42.

”Mä muistan lapsena, oli tuolla metsässäkin semmosii paikkoi, hienoi mitä käytiin kattomas, isoi kivii ja jotain semmost. Ei ne niinku enää oo tietenkää isoi (naurahdus). Toi metsä oli sillon paljon sadunomasempi, tietysti kun siel kaikkii mielikuvitus leikkejä leikki.”

Lapsuudessa metsät olivat mielikuvituksellisten leikkien kohteita. Nyt ne ovat eri tavalla merkityksellisiä paikkoja. Metsässä on myös kauniita kohteita, joita arvostetaan, kuten vastaajien mainitsema ”Taikametsä”, jolla on useita eri nimityksiä, kuten ”Harry Potter metsä” ja ”Peikkometsä”. Metsä mainittiin Saijan, Astan ja Ritvan haastatteluvastauksissa. Ritva kuvasi metsää:

”Tääl on tää hieno paikka, sil on monta nimeeki, se o Harry Potter mettä, sit se o Hannu ja Kerttu polku, sit se o peikkometsä ja satumetsä. Siel menee niit oja ja sillat niiden ojien yli. Sit ku se o semmone mettä, et se on vanhaa meren pohjaa, ni siel on niit isoi puita, valtavan isoi puita. Sit siel kasvaa valkosii ketunleipii ja aurinko siintää sinne, nii se on hienon näkönen.”

4.5. Tallinpää

Kylän keskuksessa sijaitseva Tallinpää mainittiin kahdessa kyselyvastauksessa ja Astan ja Jussin haastatteluvastauksissa kylän tärkeimmäksi paikaksi. Kyselyvastauksissa Tallinpään merkitys korostui tapaamis- ja oleskelupaikkana sekä linja-auton kääntöpaikkana. Haastatteluvastauksien mukaan Tallinpää oli kylän maamerkki. Tallinpäässä sijaitseva kivinavetta ja muut asuinrakennukset luovat kylän keskustan, jossa on esimerkiksi linja-auton kääntöpaikka, pysäkki, kirjastoauton pysähtymispaikka ja Satakunnan kansan jakelulaatikko. Myös kylän ilmoitustaulu on Tallinpäässä.

Kivinavetta on nykyisin yksityisomistuksessa ja se on jaettu kahdelle omistajalle, joiden mukaan rakennus on huonossa kunnossa. Myös Asta kuvasi huoltaan navetasta:

”Toi tallinpää, se on mun mielestä erittäin tärkeä. Sitä mä oon joskus jopa miettinyt, et jos se kivinavetta siit, ku se näyttää välil et ne kivet on vähän, et siin olis semmonen kohde mitä kyläyhteisön pitäis vähän yhdessä, koska se voi olla, ettei kukaan sitä yksinään pysty, kun se voi olla sen verran kallis hanke.”

Navetan kunnostaminen vaatisi rahallisia resursseja ja kyläläisten yhteistyötä. Rahallisia resursseja voitaisiin saada EU-tuen avulla, mutta saadakseen sitä, navetan tulisi olla merkityksellinen

esimerkiksi yrittäjän kannalta. Saijalla, navetan toisen puolen omistajalla olisi kiinnostusta kehittää kivinavetalle yrityskäyttöä, mutta toistaiseksi tämä on vasta suunnitteluvaiheessa:

”Kyllähän mä mietein sillon joskus aikoinaan et mahtasko tua naapuri myyd se kivinaveta mul. Se vaatis iha pikkase sit sitä rahaa. Ja sit sen jonkun erilaisen idean, et siihen sais sen EU tuen, et se ei riitä et mä vaan remontoisin sen juhlapaikaksi vaan siihen täytyis liittää, tai sitte pitäis saada siihen kylän nuorisoo tai lapsii, siin on niinku tietty edellytyksii sil EU tuella. Et mä jo ajattelin et yks ilta vuokrais jollekin nuorisolle kivinavettaa, et sais sille niinku sitä käyttöö. Et kyl mä niinku pyöritelly oon mut toistaseks se raha tulee viel vastaan. Se täytyis vaan saad koko, toihan on puoliks toi navetta meil, ni se tarvis saad koko navetta käyttöön. Täst vois tehä ihan niinku bisnes paikan.”

Remonttiin tarvittavat rahat ja niiden saamiskeinot, jakavat kyläläisten mielipiteitä. Tallinpää haluttiin kuitenkin säilyttää tulevaisuudessakin Astan, Janin, Saijan, Tapanin ja Unton mukaan.

Tallinpää on aiemmin ollut aktiivisempi tapaamispaikka. Siinä on pysähtynyt kauppa-auto sekä linja-auto, joka toi postin kyläläisille. Kyläläiset käyttivät näitä palveluja ja samalla tapasivat toisiaan. Kylän nuoret ovat myös kisailleet siellä toisiaan vastaan esimerkiksi kuulantyyhdyksessä¹⁵². Unto kuvasi Tallinpään merkitystä postinhakupaiikkana:

”Linja-auto toi ain aamuksi lehdetki sin ja äijjät oli siel, kaikki odotti lehte. Nyt o postilaatikot. Ei ne enää pysty siel sillai olemaankaa eikä kyttäämäänkää, ku ei tie koska tullee. Ku tääl aikasemmi ei ollu ku se yks postilaatikko.”

Tallinpää on ollut ja on edelleen Turusen määrittelemä julkisuuden tila. Julkisessa tilassa sekä paikalliset, että paikan ulkopuolelta tulevat julkisiksi. Tilassa vaihdetaan informaatiota, tietoja ja tulkintoja muista ihmisistä ja asiantiloista, voidaan joutua konfliktiin tai kokea yhteyttä. Julkisessa tilassa muodostuu paikan identiteettiä, jota samalla säilytetään ja muotoillaan.¹⁵³ Toinen kylän merkittävä julkinen tila on kalaranta, jossa kyläläiset tapaavat nykyisin toisiaan. Kalaranta on syrjäyttänyt Tallinpään tapaamispaikkana. Rannassa järjestetään aktiivista toimintaa, jota kylän keskustassa ei enää ole. Tallinpäätä pidetään kuitenkin edelleen tapaamispaikkana Ritvan, Jussin, Tapanin ja Timon vastauksien mukaan. Kauppa-auton lopettaminen ja kalarannan aktivoituminen on vaikuttanut paikan merkityksen vähenemiseen tapaamispaikkana. Se on kuitenkin säilyttänyt merkityksensä kylän maamerkinä ja keskuksena.

¹⁵² Willman, 1998, 19.

¹⁵³ Turunen, 2012, 67.

5. Kylän luonto ja kyläläisten luontosuhde

5.1. Entiset elinkeinot

Kyliensukaiden elämäntapa on ollut suhteessa luontoon ja luonnonresursseihin. Ja mitä kauemmaksi menneisyyteen katsomme, sitä selvempää roolia näyttelevät luonto sekä luonnonvoimat vaiheissamme ja ympäristössämme.¹⁵⁴ Makholman asukkaat ovat elättäneet itsensä maanviljelyksellä sekä kalastuksella. Lähes joka talossa harjoitettiin 1800-luvulla kalastusta ja kalastus olikin elinkeinoista tärkein sekä tuottoisin¹⁵⁵. Lähes kaikissa taloissa viljeltiin myös viljaa sekä pidettiin karjaa, eli maatalous on ollut omavaraista¹⁵⁶. Sillanpään talossa on ollut iso karja sekä peltoviljelystä jo 1800-luvun lopulla. Maata oli 300 hehtaaria. Urpuriutan mukaan joka talossa viljeltiin perunaa ja juureksia¹⁵⁷.

Nykyisin kyläläisten maat on vuokrattu vuokratilajelijöille, eikä kylässä ole enää karjanhoitoa. Liikkuminen on tullut helpommaksi ja hyödykkeiden ostaminen kaupasta on yksinkertaisempaa kuin niiden kasvattaminen itse. Holmilan mukaan siirtyminen moderniin maatalouteen on alkanut sotien jälkeen¹⁵⁸. Modernin maanviljelyksen ja entistä suurempien tilojen takia pienviljely ei enää kannata. Viljellyt pellot ovat kuitenkin kylän miljöötä edelleen ja ne halutaan säilyttää.

Leppänen kertoo, että kylässä kalastuksen perustan muodosti silakan pyynti. Silakkaa pyydettiin silakkaverkolla. Muita perinteisiä saaliskaloja olivat, siika, simppu, kampela, ahven ja hauki. Talvisin ei kalastettu juuri ollenkaan, vain muutama verkko laitettiin jään alle. Kalastajien tulot olivatkin talvisaikaan huonot ja talvea sanottiin ”paastoajaksi”. Alkukevästä silakkaverkot laskettiin rantavesille Viasvedenlahdelle. Toukokuun jälkeen silakat siirtyivät kauemmaksi, jolloin kalastettiin saariryhmä Räyhän takana tai Säpissä. Kalastajat myös rääkikalastivat silakkaa, jolloin verkot laskettiin ulkomerelle, jossa kalastajat viettivät koko yön veneessään ja aamuyöstä nostivat verkkonsa. Aamulla palattiin rantaan, jossa vaimot odottivat kahvikoreineen. Vaimot auttoivat verkkojen puhdistamisessa. Verkot ja kalastustarvikkeet kalastajat tekivät itse. Myöhemmin kalastettiin myös silakkarysillä.¹⁵⁹

¹⁵⁴ Rautamäki, 2001, 9.

¹⁵⁵ Willman, 1998, 6.

¹⁵⁶ Louekari, 2017, 66.

¹⁵⁷ Urpuriutta, 1997.

¹⁵⁸ Holmila, 2001, 51.

¹⁵⁹ Leppänen, 1950, 17, 21, 24, 28.

Metsänhoitoa on myös harjoitettu kylässä. Ennen Sillanpään talon jakoa 1900-luvun alussa, lähes kaikki talon metsät oli hakattu ja uusille osakkaille ei jäänyt puuta edes omaan käyttöön. Metsä oli kuitenkin lopulta hyvä lisätulo kyläläisille.¹⁶⁰ Jussin, Astan, Ritvan, Timon ja Unton vastauksissa näkyi se, että he olivat tietoisia kylän entisistä elinkeinoista. Timo kuvaa kalastusta:

”Kun porukat vielä pyysi kalaa, sinne lähti äijät porukalla. Sitten verkot ja kalat puhdistettiin yhdessä. Sillon se kalastus on ollu tosi vahva, toisin ku taas sillon meidän aikaan, kun mä olin lapsi, niin sillon oli vielä muutama ammattikalastaja, ei ollu enää montaa sillon.”

Kylä on etäällä kaupungista, mikä on vaikuttanut maanviljelyksen ja kalastuksen merkitykseen elinkeinoina. Eristyneisyyteen liittyy myös se, että sähkö tuli kylään vasta 1946 vuonna sotien jälkeen. Hieman aiemmin tuli puhelinlinja 1900-luvun alussa. Kuitenkin vasta 1970-luvulla puhelimet ovat yleistyneet kylässä. Eristyneisyys näkyi myös siinä, että lähes kaikki tarve-esineet tehtiin itse. Kylässä oli kotitarvepajoja, kuten Lehtisen ja Jokisen pajat, joissa tehtiin ja myytiin esineitä.¹⁶¹

Omavaraisuus on ollut avainasemassa. Perheet ovat olleet riippuvaisia vain toistensa taidoista, voimista sekä yhteistyökyvystä, kuten monessa muussakin kylässä¹⁶².

Asukkailla oli myös muita varojen hankintakeinoja, jotka liittyivät kyläläisten käsityöosaamiseen. Kalastuksen rinnalle kehittyi puun työstämiseen liittyviä taitoja. Leppäsen mukaan kalastajat tekivät omat veneensä yhdessä. Veneiden raaka-aineina käytettiin katajaa, mäntyä ja kuusta. Kylässä oli erityisiä ”paattimestareita”, joita olivat Vihtori Jokinen sekä Vihtori Raitolampi, jotka tekivät merikelpoisimmat veneet.¹⁶³

Elinkeinojen kautta myös luonto on tärkeää kyläläisille. Yhdeksässä kyselyvastauksessa ja kaikissa haastatteluissani kylän luonto koettiin erityisen merkityksellisenä. Vastauksissa luontoa kuvailtiin hyvin samalla tavalla, kauniina ja rauhallisena. Voimakas ja suora suhde luontoon on arvostettu perisuomalainen ominaisuus¹⁶⁴. Hyyryläisen ja Rynnäsen mukaan asuinpaikalla ei ole suurta merkitystä maaseudun ja luonnon kuvailuun. Sekä maalla että kaupungissa maalaismaisemaa kuvaillaan samaan tapaan.¹⁶⁵ Rannikko muistuttaa, että luonto-arvojen korostaminen voi kuitenkin kertoa paikan hiipumisesta, sillä luonto ja maisema korostuvat, kun toiminnalliset ja sosiaaliset

¹⁶⁰ Willman, 1998, 6.

¹⁶¹ Willman, 1998, 12, 26, 28.

¹⁶² Holmila, 2001, 52.

¹⁶³ Leppänen, 1950, 10.

¹⁶⁴ Rautamäki, 2001, 8.

¹⁶⁵ Hyyryläinen, Rynnänen, 2018, 32.

puolet vähenevät ¹⁶⁶. Makholman kylä on aktiivinen, kuitenkin hiljaisempi kuin vuosikymmeniä sitten.

5.2. Luonto ja eläimet

Makholman luontoa kuvailtiin Tapanin ja Unton vastauksissa vaihtelevana. Kylä oli kuitenkin kaikkien haastateltavien mielestä maaseutua. Willmanin mukaan kylän maa-alue on entistä vesijättömaata ¹⁶⁷. Uusi-seppä lisää, että porin rannikolla maan kohoaminen on tuottanut luonnonniittyjä sekä laidunmaiksi kelpaavia vesijättömaita ¹⁶⁸. Rautamáki toteaa, että rannikoiden saviseuduille tyypillisiä ovat tasankopohjaiset viljelysaukeat, joita reunustavat kallioiset metsäselänteet, kuten Makholmassakin ¹⁶⁹.

Aiemmin kyläläisillä on ollut hyötyeläimiä, kuten hevosia, lemmiä, sikoja, kanoja tai lampaita. Myös turkistarhoja on ollut kylässä. Hevonen oli maatalojen tärkein eläin ennen traktorien ja työkoneiden yleistymistä. Sitä on käytetty pelto- ja metsätöiden teossa ympäri vuoden. Mikäli talossa ei ollut työhevosta, oli vaikea tulla toimeen. Omavaraistaloudessa jokaisessa talossa oli myös lehmä. Karja laidunsi metsiä ja rantoja, joka avarsi maisemaa. ¹⁷⁰ Asta muisteli isoisäänsä ja hänen omapäistä hevostaan:

”Jokise tuffal oli Mustapekka nimine hevone. Mustapekka oli semmone hevone, et se riehaantu, Erkin ja Matin välissä oli semmonen haka ja se oli siinä. Mut sit ku oli ukonilma, ni se sai kerta kaikkiaan semmoset sätkyt et se karkas. Jäi lapsena mieleen et Mustapekka sai semmosii sätkyi, se oli temperamenttinen hevonen. Mun isoisä oli semmonen et hän oli tumma, pieni ja sanottiin ikiliikkuja tyyppi. Kerrotaan, ku mummu teki pääsiäisen mämmii semmosii aitoihin ropposiin, ni tuffa tuli ain välil ja istu lattial ja nojas seinää ja söi semmose roppose ja lähti jatkamaan matkaa (nauraen). Ni oli sit ilmeisesti sekä hevonen ja tuffa semmosii elävi.”

Nykyisin kylässä on vain lemmikkieläimiä, kuten koiria ja kissoja. Suuremmat eläimet ovat kadonneet kylästä, hevosia lukuun ottamatta. Knuuttila, Rannikko ja Oksa mainitsevat, että maaseutu ei ole enää elintarvikkeiden ja metsäteollisuuden raaka-aineen tuottaja, eikä elinkeinojen sijaintipaikka. Maaseutua käyttävät nykyisin usein vapaa-aikaansa viettävät kaupunkilaiset, jolloin

¹⁶⁶ Rannikko, 1996, 47.

¹⁶⁷ Willman, 1998, 2.

¹⁶⁸ Uusi-Seppä, 2012, 48.

¹⁶⁹ Rautamáki, 2001, 13.

¹⁷⁰ Louekari, 2017, 64-65.

maaseutua määritellään sen ulkopuolella asuvien toimesta.¹⁷¹ Alasuutarit toteavat, että moni kuitenkin arvostaa maaseutua asuinpaikkana enemmän kuin kaupunkia¹⁷². Tapanin mielipide maaseudun merkityksestä:

”Olen maalta kotoisin, niin on maaseutu tärkeä juttu. Aikoinaan kun on työn perässä lähtenyt maalta kaupunkiin, niin on se ollut kova paikka sillon.”

Hyyryläisen ja Ryynäsen mukaan jokainen luo maaseutukuvansa, johon vaikuttavat ihmisen yksilöhistoria, ominaisuudet, kyvykkyydet, persoonallisuuden piirteet ja motivaatio¹⁷³. Jussi, Saija ja Tapani kuvailivat maaseudun olevan terveellinen asuinpaikka. Haastateltavat kertoivat, että meri ja luonto lisäävät hyvinvointia. Myös se, että huolehditaan naapureista ja ollaan yhteisöllisiä vaikuttaa hyvinvointiin. Alasuutarit lisäävät, että maaseudun kuvailussa on tyypillistä terveellisyyden, rauhan ja hiljaisuuden nostaminen maaseudun parhaiksi puoliksi. Maaseutu assosioidaan hyvässä ja pahassa luontoon ja menneeseen aikaan, vastakohtana kaupungin kiireisyydelle ja dynaamisuudelle.¹⁷⁴ Maaseudun terveellistä elinympäristöä kuvasi Veera:

”Tääl on ilma puhtaampaa, tulee ylipäätään enemmän oltua ulkona. Tääl on aika sillain luonnollisesti, et halua lähteä niinku ulos, kuuntelemaan niitä luonnon äänii ja ylipäätäs liikkumaan tääl vihreydessä. Kaupungissa se on sit semmost erilaista. Toki siellä sit menee koirien kans lenkille, mut ei se oo sitä et menis sen takia, ku siellä on kauniit maisemat. Se on asvalttii ja naapuritaloja.”

Ihmiset pitävät luonnosta lähellä omaa asuntoaan¹⁷⁵. Luonnon keskellä eläminen on tärkeää haastateltavilleni, mikä näkyy myös heidän vapaa-ajanviettotavoissaan. Haastateltavani viettivät paljon aikaa mökillään, jossa remontoitiin, tehtiin puuhommia, hoidettiin puutarhaa, luettiin ja saunottiin. Muita suosittuja ajanviettotapoja kylässä olivat lenkkeily, sienestys ja marjastus. Kylässä asuvat ja mökkeilevät ihmiset pitävät luontosuhdettaan yllä liikkumalla luonnossa.

Luontosuhteeseen ei enää liity elättämistavoitetta, vaan luonto yhdistetään vapaa-ajan viettämiseen.

Luontosuhdettaan pohtivat haastateltavista Veera, Jussi ja Unto. Unto kertoi kalastajan luontosuhteesta ja sen vahvuudesta verrattuna muihin ”luontoihmisiin”. Samalla hän kuvaili omaa luontosuhdettaan, ei vain yleisesti kalastajia. Veeran luontosuhde sisälsi luonnon katselua, ei

¹⁷¹ Knuuttila, Rannikko, Oksa, 2008, 9.

¹⁷² Alasuutari, Alasuutari, 2011, 6.

¹⁷³ Hyyryläinen, Ryynänen, 2018, 27.

¹⁷⁴ Alasuutari, Alasuutari, 2011, 9, 25.

¹⁷⁵ Walker, Ryan, 2008, 142.

niinkään aktiviteetteja. Hänelle luonnossa ei ollut tärkeää sen yksityiskohtainen ymmärtäminen. Jussi kuvasi luontosuhdettaan eri tavalla:

”Mul on enemmän ollu luonto siin mieles tärkee, että se on jotenkin mulla korostunu sen tekemisen kautta, se suhde niinku luontoon. Mä en oo välttämättä semmonen ihminen, joka tykkäis vaan mennä mettään ja tälleen ihaila et ”ompas täällä niin hienoo”. Mul on niinku enemmänki just se, et kiva men merelle kalastamaan, et olla jotenkin aktiivisena siellä. Tai mennä mettään poimii sienii, tai marjastaan tai tekeen puuhommii, tommoste tykkään ehkä eniten. Sit ihan perus veneily on kivaa.”

Luontoon liittyvät myös eläimet, joita kylässä liikkuu. Kylässä on haastateltavien mukaan monipuolisesti eläimiä ja lintuja. Kaikki vastaajat kertoivat jostakin eläimestä tai linnusta vastauksessaan. Vastauksissa toistuivat eniten hirvi- ja peuraeläimet, rusakot, oravat, ketut ja käärmeet, jotka kuuluivat haastateltavieni arkeen. Burke mukaan ihmiset ovat vieraantuneet luonnosta, mikä on nostanut esille rakkauden villiä luontoa ja eläimiä kohtaan ¹⁷⁶. Se näkyy haastateltavieni suhteessa eläimiin ja luontoon. Eläimet ovat ihmisläheisiä, koska niiden elinympäristö on lähellä ihmisasutusta. Esimerkkinä Timon kuvailu ketunpennusta:

”Täs oli toissa kesänä hauska ketun pentu, se oli puolikesy, et se tuli ihan jalkoihin pyörimään. Äiti huuti tuol metikössä, et tule pois sieltä (naurahdus).”

Kun eläimet tulevat pihapiireihin, myös ikäviä asioita voi sattua, kuten Riitan mökin pihassa peuralle:

”Kun lapset olivat pieniä ja meillä oli jalkapalloverkko, yks peura oli takertunu ja kuollu sitte siihen.”

Eläimiin suhtauduttiin lähes joka vastauksessa positiivisesti. Yksi eläin, harmaahylje oli kuitenkin kalastajien kannalta ikävä tulokas, josta Unto kertoi:

”Ny ne o kevvääl. Ne vähä aikaa o ja sit ne o pari kuukaut pois. Sanotaa et ne o karva-ajol. Ne mennee ton ulkoluotoisii. Mut syksyl, syyskuus ne jo tullee. Ne o jäänki aikan. Mut halli ei tee semmost hengitysaukkoo et sit ko o piremmäl jäät, nii ei siin oo hylkeit. Mut heti ko jäänreuna tullee lähemmäks tai nii, ne tullee. Kyl se jonku verra tullee jäänki al hylje. Se o se halli, iso hylje, ko on pahin mahdolline.”

¹⁷⁶ Burke, 2004, 63.

Hylkeet syövät verkoista kalat ja samalla vaikeuttavat kalastuksen harjoittamista. Mellanoura kirjoittaa, että hylkeen tultua rannikkovesille, myös verkkokalastus on taantunut ¹⁷⁷. Hylkeet ovat lisääntyneet Makholmankin merialueella. Unto kuvailee hylkeiden vaikutusta verkkokalastukseen:

”Kalastus o olennaisesti muuttunu siit ko, seisovaa pyyryst ei voi pitää enää siikapyydyyst meres. Hylje tullee siihe, se syö kaike ja reppii verkot ja siit se o nii muuttunu mitä se enne oli. Ei ollu hylkeit.”

Kalastajien viha hylkeitä kohtaan on ymmärrettävää, sillä molemmat kilpailevat samoista kalavesistä. Salmien mukaan hylkeiden aiheuttamat vahingot ovat olleet vielä 1950-luvulla epäsäännöllisiä, mutta vuosikymmenen lopulla hylkeet ovat vahingoittaneet jo puolia saalista ¹⁷⁸. Ero nykyiseen on merkittävä. Hylkeet ovat laittaneet kalastajat niin ahtaalle, että kalastajat ovat ampuneetkin niitä. Nykyisin hylje on rauhoitettu, eikä sitä saa ampua. Unto kuvaa hylkeiden ampumista:

”-75 se oli ko sai viel tapparaha hylkeest, mut se jälkee se lopetettii ja eikä niit saa ampuu. Joku määräty luva tarvitaa vissii ko nykyaikan saa ampuu hylkee. Mitä sit sallaa ammutaa, vääryyt saa ain tehd. Kyllä siel kalastajil o pyssyi paateisa, ampuu ain ku vaa tilaisuus o.”

Linnuista yleisimpinä mainittiin hanhet, merikotkat ja joutsenet. Harvinaisuutena Jussi mainitsi metso koppelon:

”Joskus siel oli joku metso koppelo (naurahdus). Mut se oli semmonen höntti koppelo, et se etsi kumppanii sieltä, se oli just siel meen mummulan lähellä. Ei siel ollu sit metso kukkoo lainkaa, mikä olis sen kans lähteny leikkimään sen kummemmin. Mun mielest se taidettii sit vied Luvial, ku siel oli nähty kukko. Liian pieni kylä yhdel koppelol.”

Saija, Tapani ja Timo kokivat merikotkien näkemisen merkityksellisimmäksi. Saija kuvaa kotkien näkemistä:

”Se o iha käsittämätönt et mä voim joka päivä nähd kotkan. Se o ain et vaaau, vieläki. Se o johonki aikaa vuodest, ku niit alkaa näkee, nyt en oo nähny, ku yhden tänä kesän. Mut sit niit menee kyl tasasi väliajoi. Mä en oo onneks viel tottunu niihin.”

Harvinaisempia eläimiä ovat suuret petoeläimet, kuten ilvekset, karhut ja sudet. Niitä haastateltavani näkivät todella harvoin, joten eläinten näkeminen oli elämyksellistä. Eläimistä

¹⁷⁷ Mellanoura, 2017, 116.

¹⁷⁸ Salmi, Salmi, 2010, 15.

kerrotaan vain tarinoita, joita haastatteluissakin tuli esille. Willmanin mukaan, historian aikana karhujutut ovat kuuluneet myös kylän kulttuuriin. 1800-luvulla kylässä, tarinoiden mukaan, oli hyvä karhunkaataja ja käsittelijä Alhon torpan isäntä, joka joutui karhun kanssa käsirysyyn Arvelan metsässä.¹⁷⁹ Karhujen näkeminen on kylässä hyvin harvinaista, ilves sen sijaan on tutumpi näky haastateltavilleni. Asta kertoo tapaamisestaan ilveksen kanssa:

”Me oltiin kevättalvesta tuol saunakammarin puolella, nii meidän ton yhden vanhan huussin edessä oli ilves. Se on kyl harvinainen näky tääl, et äitin nuorempi veli, joka on tääl ikäs metsällä käyny. Ku määh kerroin, nii hän oli et onneks olkoo, hän o koko ikäs tuol metsäs liikkunu, mut hän ei oo ikinä onnistunu näkee ilvestä. Mut se oli jonku kauriin perässä, näki jäljistä et se oli seurannu. Et se oli kyl näky, mut se on harvinaisint mitä täs on nähty. Se oli siis uskomatonta, ku se on niin jännä se muoto, se on niinku kissan semmone pyöree, sit ne tupsut ja sit se peräpää on niinku iso ja sit vähän korkeemmal. Tuijotti meit hetken ja me oltiin ihan: ei oo totta!”

Petoeläinten liikkumiseen kylän alueella vaikuttaa se, että ympäristössä on paljon vanhoja, laajojakin metsiä, jotka reunustavat kylän peltoja joka suunnasta. Kukaan haastateltavistani ei maininnut metsästävänsä ja metsästysaiheisiin kysymyksiin suhtauduttiin kielteisesti. Metsästystä kuitenkin harrastetaan kylässä. Alueella toimii ainakin yksi metsästysseura Lännen Erästäjät ry. Tämä seura omistaa saaliinkäsittelyrakennuksen ja metsästysmajan Makholmassa. Metsästysoikeus on suhteessa maanomistamiseen, joten maanomistajat saavat päättää kuka heidän maillaan metsästä¹⁸⁰.

5.3. Kalastuksen ja meren merkitys

Kalastajakylässä pääosassa on meren läheisyys. Meri mainittiin viidessä kyselyvastauksessa ja kaikissa haastatteluvastauksissa merkityksellisenä. Vastaajat antoivat arvoa merelliselle maisemalle ja luonnolle. Meren vaikutuksen ihmisten elämään voi edelleen nähdä, vaikka aktiivisimmista kalastusajoista on jo vuosikymmeniä. Perinteisiä mereen liitettäviä aktiviteetteja veneilyä ja kalastusta harrastetaan edelleen. Tapani kertoo meren merkityksestä:

”Jos meri olis hankala naapuri, niin ei täällä tulis oltua.”

Kalastajakylän identiteetti on säilynyt, vaikka kylässä on vain muutama aktiivinen kalastaja. Ammattikalastajia ei Ritvan ja Unton mukaan alueella ole kuin yksi. Kylän kuvailu kalastajakylänä

¹⁷⁹ Willman, 1998, 22.

¹⁸⁰ Rannikko, 2012, 96.

on haastateltavilleni edelleen tärkeää, kuten Jussin, Riitan, Ritvan, Janin, Unton, Veeran, Timon ja Tapanin vastauksista voitiin päätellä. He kaikki nimittivät kylää edelleen kalastajakyläksi. Asta ja Veera kuvailivat kylää myös vanhana kalastajakylänä, koska kylässä ei ole enää ammattikalastajia. Kylän ”uudisasukkaat” Saija ja Pasi vastasivat, ettei kylä heidän mielestään ole enää kalastajakylä. Pasi kertoi mökkikylä-termin olevan kuvaavampi, koska mökkejä on paljon alueella. Jussi kuvaili kalastajakylä-termin merkitystä:

”Se ei oo se kalastajakylä samas merkitykses, mitä se on tietysti ollu joskus. Mut tavallaan huomioiden ne perinteet ja sen kulttuurin, mitä tänäkin päivänä on edelleen jäljellä, niin kyl sitä voidaan sanoa kalastajakyläksi.”

Haastateltavani kertoivat, että kylässä on edelleen aktiivisia harrastekalastajia. Kalastajat ovat kuitenkin viimeisiä, jotka perinnettä jatkavat. Selkämeren ystävät ry-sivuston Makholman kalastajien haastatteluissa 2014-2015, Unto Salminen kertoo, että harrastekalastajien ja ammattikalastajien välillä on ollut aiemmin kiistaa kalapaikoista. Harrastekalastajat ovat laskeneet verkkonsa parhaille apajille, mikä on ärsyttänyt ammattikalastajia.¹⁸¹ Tapani kuvaili syitä nykyiselle kalastukselle kylässä:

”Tapani on, että kalassa käydään. Säännöllisesti käydään, lähdetään aamulla aikaisin ja lähes millä vaan kelillä mennään. Se tulee niillä ihmisillä tuolta sielujen sopukoista, että tonne täytyy päästä, aina on käyty ja perhe on käynyt ja isovanhemmat on käynyt.”

Mikkolan ja Yrjölän mukaan vapaa-ajankalastus on suomalaisille yksi monipuolisimpia ja yleisimpiä luontoon liittyviä harrastusmuotoja. Vapaa-ajankalastus on jakautunut eri tyyppeihin, joista jokaisella on omat harrastajansa. Satunnaisesti kalastavat ovat suurin yksittäinen ryhmä vapaa-ajankalastajista.¹⁸² Kylän kalastajat harrastavat pääasiassa verkkokalastusta, muutamat myös viehe- tai koukkukalastavat. Kalastus on useimmiten satunnaista. Kesäisin kalastus oli aktiivisempaa kuin talvisin. Vapaa-ajankalastuksessa korostuvat nykyisin luonnon kokeminen, rentoutuminen ja pyyntielämykset, ei enää hyötynäkökohdat¹⁸³. Unto kuvaili omaa kalastamistaan:

”No melkee ain ko ilma o ni meen kalastammaa. Kyl mää aika aktiivisesti viel kalasta mut tänä vuan on kyl jo 82 -vuot o ikkää, ni vähä jo löysänny kyl (naurahdus). Et kauniinki aamun tullee oltuu pois sielt. Kyl se kesäl aktiivisempaa o ja eihä tuol käy ko joka kolmas tai kerra viikos jää al,

¹⁸¹ Selkämeren ystävät ry, Makholman kalastajien haastattelut 2014-2015, 31.

¹⁸² Mikkola, Yrjölä, 2003, 1.

¹⁸³ Mikkola, Yrjölä, 2003, 1.

sillon ko o verkkoi. Kyl mul joka talvi verkot o, jos jäät vaa o sallinu, jää al jonku verra verkkoi, et oma kala saa.”

Haastateltavista myös Jussi, Tapani ja Pasi harrastivat kalastusta, mutta sitä ei korostettu vastauksissa. Haastateltavat toivat esiin perinteisiä vanhoja kalastajia. Smithin ja Krannichin mukaan sekä uudet, että vanhat kyläasukkaat haluavat säilyttää yhteisön vanhat arvot ja elämäntavat. Vanhat asukkaat kuitenkin vielä aktiivisemmin.¹⁸⁴ Jan kertoo kyläläisten suhtautumisesta muuhun toimintaan kuin kalastukseen:

”Vanhojen kyläläisten (ehkä vieläkin osan) oli aikanaan mahdotonta ymmärtää, miksi kulkea merellä, vaikka ei kalasta!”

Haastateltavien mukaan kylässä suurin syy kalastuksen vähentymiseen tai jopa loppumiseen on se, ettei kalastus tuo enää elantoa. Tätä mieltä olivat Asta, Tapani, Veera, Unto ja Pasi vastauksissaan. Kalakannat ovat laskeneet ja merentila muuttunut huonommaksi. Asta, Ritva, Tapani ja Veera sanoivat toiseksi syyksi sen, ettei nuoria enää kiinnosta kalastajan ammatti, sillä se on työlästä ja kannattamatonta. Uusia kalastajasukupolvia ei enää synny. Syynä tähän on osaltaan elintason nousu, jonka kertoivat syyksi Jan, Jussi ja Timo. Asta kertoi mielipiteensä kalastuksen tilanteesta elinkeinona:

”Nii se on varmaan se, ettei se enää elantoo tuo. Ja sit kyl varmasti vaikutti se, et vuosii vedet oli huonommas kunnos ja kalaa ei tullu. Se on niin rankka ammatti, et se ei enää nuorii kiinnosta. Leipä on niin tiukas siinä. Nää on varmaan liian pieniä vesiä kalastukseen. Emmä usko et se ketään niinku yksinomaan elättäis tänä päivänä.”

Salmien mukaan rannikkokalastuksen kriisi alkoi 1950-luvulla, kun yleinen elintaso nousi ja kalan ostaminen väheni huomattavasti. Silakan hinnan lasku ja kalakantojen heikkeneminen ei enää innostanut uusia kalastajia siirtymään alalle. Kannattavuusongelmien myötä kalastajien määrä väheni 1960-luvulla kolmanneksella.¹⁸⁵

Meri vaikuttaa kylän säätilaan ja samalla kyläläisten arkeen. Rautamäen mukaan paikallisilmastojen erot ovat vaikuttaneet toimintojen sijoittumiseen ja yhdyskuntien kehitykseen. Rannikolla merellisyys tasaa lämpöeroja, halla on harvinaisempaa, mutta tuulisuus on yleistä.¹⁸⁶ Jos merellä on kova tuuli, se nostattaa aaltoja. Leppänen kirjoittaa, että kalastajien oli tärkeää osata lukea luontoa ja vaistottava vaikeat sääolosuhteet. Mikäli kalastaja on huomannut pilvisenä iltana luoteen taivaalla

¹⁸⁴ Smith, Krannich, 2000, 414.

¹⁸⁵ Salmi, Salmi, 2010, 7.

¹⁸⁶ Rautamäki, 2001, 11.

kirkkaan raon, myrsky oli tulossa. Tuulta ennustettiin meren korkeudesta. Mikäli vesi ”paisui” kovasti, oli tulossa luode- tai länsiluodemyrsky. Jos kauniilla säällä vesi laski, odotettavissa oli ”friskii etelätuult”. Myös taivaalla näkyvä ruskotus saatta olla myrskyvaroitusta, kuten sananparresta voi päätellä: ”Ehtooruska tuule puuska, aamuruska flatikam paska.” Kaakko on kalastajalle pelätyin ilmansuunta, sillä sieltä tulevat pahimmat ”tormit” eli myrskyt. Kalastajat ovat ennustaneet säätä myös eläimistä, kuten merilokeista ja hylkeistä. Mikäli lokki lentää metsän päällä, tulee myrsky, jos se istuu rantakivelle, on tulossa tyven. Hylkeen ulvominen tarkoittaa hyvää ilmaa, kun taas niiden hyppiminen vedestä huonoa.¹⁸⁷

Tuulisuus on lisääntynyt viime aikoina, kuten Unto Salminen kuvaa haastattelussa Selkämeren ystävät -internetsivustolla. Hänen mukaansa viimeisimpinä kesinä on ollut vain muutamia päiviä, että verkot oli voinut laskea mereen tuulen takia. Aikaisemmin tuulet ovat olleet lempeämpiä, sillä verkkoja on voinut laskea jopa viikkokausia.¹⁸⁸

5.4. Luonnon muutos kylässä

Lähes kaikki luonnonmuutokset kylän alueella olivat haastateltavien mukaan ihmisten toimesta syntyneitä. Negatiiviset muutokset ovat haastateltavien mielestä järkyttäviä, sillä ne poistavat luonnon monimuotoisuutta alueella. Walker ja Ryan toteavat, että maaseudun asukkaille on tyypillistä se, että he kokevat menettämisen tunnetta silloin, kun luonnossa tapahtuu rajuja muutoksia, esimerkiksi teollisuuden takia. Tämä nostattaa halua osallistua suojeleohjelmiin.¹⁸⁹ Knuuttila, Rannikko ja Oksa lisäävät, että metsien ja luonnon käytössä tärkeäksi ovat nousseetkin luonnonsuojelu, virkistys ja matkailu.¹⁹⁰

Metsien tärkein merkitys on luonnonmonimuotoisuuden säilyttäminen¹⁹¹. Yksi kyselyvastaaja sekä Asta, Ritva, Jan, Tapani ja Unto mainitsivat suurimpana kylän luonnonmuutoksena metsien hakkuut. Metsät haluttaisiin haastateltavien mukaan säilyttää kylässä myös tulevaisuudessa. Asta mainitsi lisäksi Tallinpään männyn, jonka kaatamista hän pelkäsi. Muita yksittäisiä haastateltavien mainitsemia säilyttämisen arvoisia puita oli rannan mänty. Kylässä on yksittäisten puiden lisäksi paljon vanhaa metsää. Kylässä on lähiaikoina suoritettu myös paljon hakkuuta. Hakkuualueet ovat

¹⁸⁷ Leppänen, 1950, 32.

¹⁸⁸ Selkämeren ystävät ry, Makholman kalastajien haastattelut 2014-2015, 32.

¹⁸⁹ Walker, Ryan, 2008, 141.

¹⁹⁰ Knuuttila, Rannikko, Oksa, 2008, 25.

¹⁹¹ Knuuttila, Rannikko, Oksa, 2008, 25.

vastaajien mukaan esteettisesti rumia ja eläimet sekä kasvillisuus kärsivät niistä. Metsien tilanne on vastaajien mielestä huolestuttava. Unto kertoo hakkuiden merkityksestä:

”Mettää o hakattu ja nykyaikan sitä hakataa. Ei enne maailmas. Jos metsäkappale oli ni tua ei siit otettu muutako joku määrätty puu, mut nykyaikan tasotettaa jälkeläiset ja suku ja. Ni ne tahtoo tasottaa, ettei jää puutakaan. Et kyl hakataa mettää. Makholma mettät rupee loppumaa sil taval. Mää luule et koko Suomest loppuu mettät täl pelil. Marjamaat mennee. Ei siel pääs hakkuul käveleenkää ennää.”

Hakkuut ovat suuri muutos maisemassa. Hakkuista on myös konkreettista haittaa, kuten Saijan vastauksesta kävi ilmi, sillä tuulisuus hänen pihassaan oli lisääntynyt suojaavan lähimetsän kadottua. Vastaajista Jussi, Saija ja Veera olivat neutraaleja metsän hakkuun suhteen. Jussi kuvaa hakkuiden merkitystä:

”Emmää niinku nää siinä mitään ongelmaa et metsää hakataan, tai muuta. Mut kuitenkin suojellaan sitä arvokast luontoo tottakai. Et jos jotain hakkuuta tehdään, niin kyl se vaan kasvaa se mettä sielt uudestaankin. Silleen on maailmansivu tehty, et on hakattu mettää ja kyl se sielt uudestaan on kasvanu. Ei se kehityksen este ole.”

Jussilla on uudistushenkinen asennoituminen kylässä tapahtuviin muutoksiin, koskivat ne luontoa tai uusia asukkaita. Veeran ja Saijan vastauksissa toistuvat samanlaiset mielipiteet siitä, että luonnon kehityksen ja hoidon vuoksi metsiä kaadetaan.

Asta, Tapani, Timo ja Veera mainitsivat luonnon muutoksena meren nykytilan. Meren tila on huonontunut, johon syynä ovat tehtaiden päästöt ja ympäristön saastuminen. Meren tilaan liittyvät Tapanin ja Veeran mainitsema rantojen ja rantavesien rehevöityminen, minkä he olivat huomanneet rantojen levittymisenä. Rehevöitymistä tapahtuu lyhyen ajankin sisällä ja muutokset ovat usein pysyviä. Myös Jussin mainitsemat tulokaslajit hylje ja merimetso ovat vaikuttaneet meren tilaan.

Timon ja Veeran mainitsema maankohoaminen vaikuttaa rantaan, sillä meri on vetäytynyt ja laituriportaat siirtyneet. Maan kohoaminen on Suomessa voimakkainta merenkurkun kohdalla ¹⁹². Louekari mukaan suurimman muutoksen maisemassa pitkällä aikavälillä on aiheuttanut maan kohoaminen. Porin ympäristössä maa kohoaa noin 6 millimetriä vuodessa. ¹⁹³ Timo kuvasi meren tilaa:

¹⁹² Rautamäki, 2001, 11.

¹⁹³ Louekari, 2012, 47.

” Sillon ku se Kaisu nuorena likkana alotti kalastamisen, niin täällähän tuli tohon meiän mökkien väliin asti meri ja laiturit oli tossa välissä. Sen verran se o laskenu. Tietysti sitte nää mitkä vaikutti meren tilaan, kemirat ja nää tämmöset, niin äärettömän ikäviä ja viheliäisiä, että niitä annettiin sillon tapahtua. Ja tietysti nyt kun puhutaan tästä purkuputkesta, Fortumin, niin mikä tonne olis tulossa ni, en tiedä kuinka paljon se todellisuudessa niinkun vaikuttais, mutta vähän semmonen olo, että kaikki mikä tulee tonne mereen, niin kaikki ihmisen tuottamana on liikaa.”

Maansiirtotyöt koettiin myös negatiivisena kylän alueella yhdessä kyselyvastauksessa ja Astan sekä Tapanin haastatteluvastauksissa. Kylän alueella on ainakin yksi maansiirtofirma, jonka toiminta on laajentunut lähimetsien lenkkipolkujen alueelle. Maansiirtotöiden muokkaama ympäristö on toistaiseksi melko kaukana kylästä, mutta tulevaisuudessa tilanne voi olla toinen.

Kylään on tullut viime vuosina myös haitallisia vieraskasvilajeja, jotka tukahduttavat alueen alkuperäisiä kasveja. Veera kuvaili tiettyä punakukallista kasvia, joka on lähivuosina tullut alueelle ja levinnyt pihoihin sekä muuhun kylän kasvillisuuteen, jota vastaan kyläläiset käyvät taistelua.

Astan, Pasiin ja Veeran vastauksissa mainittiin myös tuulivoimalat, jotka eivät toistaiseksi kosketa Makholman kylää konkreettisesti. Porin kaupungin internetsivulla esitellään kuitenkin suunnitelma tuulivoimaloiden rakentamisesta Viasveden ja Makholman väliselle metsäalueelle Jakkuvärkkiin. Saba Tuulivoima oy on ollut hankevastaavana projektissa. Alueen kooksi on suunniteltu 12,2km², jolle sijoitettaisiin 9 voimalaa, napakorkeudeltaan 100-125 metriä. Tuotanto oli tarkoitus aloittaa vuonna 2016, mutta kaavoitushanke on keskeytetty samana vuonna.¹⁹⁴ Ilmeisesti asukkaiden vastustus on saanut rakentamisen uudelleen harkintaan. Veera kuvaa vastustusta:

”Sellaset aktiviteetit mitä tääl tehdään, just näitten tuulimyllyjen vastustaminen, vaiks ne ny oli jo ne hakattu ne metsät, mut periaattees ne mis ollaan mukan, ni kylhän ne periaattees säilyttää tätä ympäristöö.”

Haastateltavat eivät halunneet tuulivoimaloita kylään. Tuulivoimalat vievät paljon tilaa maisemassa ja niistä on huonoja kokemuksia niiden alueella asuvien asukkaiden toimesta. Ylen verkkosivulla kuvattiin, että porilaiset eivät ole kielteisiä tuulivoimaa kohtaan, kunhan tuulivoimalat eivät aiheuta asumisviihtyvyyden laskua, uhkaa asukkaiden terveydelle tai ammatinharjoittamiselle.

Tuulivoimaloiden lähellä asuvien mukaan niistä on eniten ääni- ja valohaittoja.¹⁹⁵ Veera kertoo suhtautumisestaan tuulivoimaloiden rakentamiseen:

¹⁹⁴ <https://www.pori.fi/kaupunkisuunnittelu/kaavat/yleiskaavat/ehdotusvaiheen-yleiskaavat/jakkuvarkin-tuulivoimapuiston>

¹⁹⁵ <https://yle.fi/uutiset/3-7690841>

”Mun mielest se, että tänne oli suunniteltu esimerkiksi niit tuulimyllyjä, ni ne on niinku tosi järkyttävän näkösiä ne hakkuualueet ja se kaikki mikä siit olis tullu, se melusaaste ja muu, nii se olis ihan hirveetä, et tulis tonne ne myllyt. Se on niinku ikävää mitä on tapahtunu.”

Tuulivoimaloita varten tarvitsisi hakata entistä enemmän metsää. Mikäli kylän alueelle tuulivoimaloita tulisi, voimalat haluttaisiin haastateltavien mukaan rakennettavan merelle, ei maalle. Tällöin niistä ei tulisi meluhaittaa, eivätkä ne häiritsisi maisemaa.

Suomalaiseen energiapolitiikkaan kuuluu tuulivoimaloiden rakentaminen, sillä tavoitteisiin sisältyy kotimaisen uudistuvan energian tuottamisen lisääminen. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat tulleet voimaan vuonna 2009 ja niiden mukaan tuulivoimaloille tulee maakuntakaavoituksessa osoittaa kattavasti sijoituspaikkoja koko maan alueella. Voimalat tulee myös keskittää yhdelle alueelle, useamman voimalan käsittäviin yksiköihin.¹⁹⁶

6. Mäholmalaisuus

6.1. Kuka on mäholmalainen?

Sahaman mukaan kulttuuri-identiteetti koostuu yhteisistä piirteistä, jotka erottavat yhteisön muusta ympäristöstä. Ne voivat olla demografisia, taloudellisia, kulturaalisia tai poliittisia. Yhteisön tuntomerkit voivat tukeutua kieleen, uskontoon tai sosiaaliseen kanssakäymiseen. Kulttuurista identiteettiä ylläpidetään viittaamalla kulttuurin erityispiirteisiin. Identiteetin säilyttämiseksi, ryhmän yhteistä menneisyyttä tulee siirtää uusille sukupolville, jotta he oppivat arvostamaan sekä kunnioittamaan perinnettä.¹⁹⁷

Castells toteaa, että ihminen identifioi itsensä paikallisesti. Alueellinen identiteetti on ankkuri johonkin kuulumiseen, mikä ei ole kadonnut kaupungistumisen myötä.¹⁹⁸ Sahama lisää, että aluetietoisuus voi liittyä eri alueisiin, kuten kunta, lääni tai maakunta. Aluetietoisuusteen kuuluvat tiedolliset, emotionaaliset ja toiminnalliset tekijät. Emotionaaliseen tekijään liittyy se, että henkilö kokee kotipaikkansa erityisenä muihin paikkoihin verrattuna.¹⁹⁹

¹⁹⁶ Tarkkio, 2017, 552.

¹⁹⁷ Sahama, 1992, 207-208

¹⁹⁸ Castells, 1997, 24.

¹⁹⁹ Sahama, 1992, 209.

Jan ja Riitta kertoivat vastauksissaan, että vain syntyperäinen kyläläinen on makholmalainen. Jussi ja Veera taas totesivat vakituisen asutuksen määrittelevän makholmalaisuutta. Jussi kuitenkin koki myös kesämökkiläisten voivan saavuttaa makholmalaisen identiteetin:

”Emmä niinku nää et sellanen makholmalainen identiteetti, sen merkitys vähenis tai se, että noi uudet mökkiläiset tai ne ketkä sin muuttaa, ni pystys sitä omaksuu. Ei mun mielestä makholmalainen tarvi olla semmonen ihminen, ketä siel on syntyny ja asunu kymmenii kymmenii vuosii. Se on sen verran kapee määrittely et ei meist varmaan monikaan olis makholmalainen.”

Jussin vastaus oli vastakkainen kuin muilla haastateltavilla, jotka kokivat makholmalaisuuden olevan termi, jota voi käyttää vain kylässä syntyneestä tai siellä vakituisesti asuneesta/asuvasta. Riitta ja Veera ovat molemmat kesämökkiläisiä, eivätkä kokeneet makholmaista identiteettiä. Jussi on myös kesämökkiläinen, mutta hänellä on makholmalainen identiteetti, kuten Astalla ja Tapanillakin. Vakituista asukkaista Pasilla, Ritvalla ja Untolla oli makholmalainen identiteetti. Timo toi keskusteluun mukaan termin kesä-makholmalainen, jollaiseksi hän itsensä identifioi ja johon varmasti moni kesämökkiläinen voisi itsensä identifioida. Kumpulainen kuvaa, että usein paikallisyhteisöön liitetään paikallinen identiteetti, mutta sen paikantaminen ei ole yksiselitteistä. Siteet synnyinseudulle tai mökkipaikkakunnalle voivat olla voimakkaita ja vaikuttaa ihmisen identiteettiin.²⁰⁰ Jussi pohti identiteettiään suhteessa kylään ja asuinpaikkaansa:

”Varmaan jos on ulkomailla, niin on suomalainen, jos on Helsingissä, niin on porilainen ja jos on Porissa, niin on ehkä makholmalainen. Silleen vois sanoo. Kuitenki ne juuret on niin selkeesti siellä, et ei oo mitään pietniemeläistä identiteettiä kasvanu, et se on vahvasti se Makholma sitte.”

Kumpulainen toteaa, että ihmisillä on monia erilaisia ja päällekkäisiä paikkoihin sidottuja identiteettejä sekä yhteisöjä, joihin liittyvät esimerkiksi kunta- ja kyläidentiteetti, mikä oli nähtävissä myös Jussin vastauksesta.²⁰¹ Ajanvietäminen on suhteessa makholmalaisuuden kokemukseen, asumisen ja syntyperäisyyden lisäksi. Mitä enemmän aikaa kylässä viettää, sitä vahvemmin voi tuntea itsensä makholmalaiseksi. Kumpulainen lisää, että kylien paikallinen identiteetti, asukkaiden kokema tunnesidos kylään ja arvot ovat tärkeimpiä kulttuurin ulottuvuuksia, jotka tapahtuvat yksilöiden mielissä. Sitoutuminen paikkaan on yksilöiden sisäinen tunne ja osa heidän arvomaailmaansa. Tämä sisäinen arvomaailma näkyy ulospäin jaettuna symboliikkana, kylämaisemana, kulttuuriperintönä ja yhteisöllisenä toimintana.²⁰²

²⁰⁰ Kumpulainen, 2016, 395.

²⁰¹ Kumpulainen, 2016, 395.

²⁰² Kumpulainen, 2016, 388.

6.2. Makholmalaisten kuvailu

Kumpulainen toteaa, että maaseutuyhteisö on paikallinen kulttuuri, joka tulee ilmi paikkaan liittyvinä arvoina, yhteisöllisyytenä, paikallisena identiteettinä, kulttuuriperintönä ja kulttuuritoimintoina. Vahva paikalliskulttuuri lisää niin paikallista elinvoimaa, viihtyvyyttä sekä paikallisten elämänlaatua. Kulttuuri myös vahvistaa yhteisön sosiaalista pääomaa, jolloin yhteisöllä on kykyä toimia omien päämäärien hyväksi.²⁰³

Makholmalaiset muodostavat paikallisen yhteisön. Yhteisön on ihmisryhmä, jonka jäsenet ovat vuorovaikutuksessa ja heillä on yhteinen tehtävä, tarkoitus tai päämäärä. Yhteisö voidaan määritellä myös jäsenten säännöllisellä osallistumisella yhteisiin aktiviteetteihin, ryhmän sitoutumisella ja identifioitumisella sosiaalisiin siteisiin sekä sitoutumisella ryhmän fyysiseen paikkaan tai sijaintiin. Kun ihminen kuuluu sosiaaliseen verkostoon, se muodostaa hänen identiteettinsä sekä sosiaalisen olemassaolon perustan.²⁰⁴

Osa haastateltavista koki hankalaksi kuvailla kyläläisiä. Riitta, Veera ja Unto kertoivat kyläläisten olevan samanlaisia kuin muuallakin. Tapanin mielestä rannikon ihmiset ovat oma rotunsa, joka eroaa porilaisesta:

”No makholmalaiset on vähän erilaisia kuin perusporilaiset. Tääl on niinku omia erityispiirteitään, ollaan semmosia vähän varautuneita aluksi, mutta sitte ku niiden kanssa tutustuu, niin sitte ihan hyvin tulee toimeen. Varsinaisia persoonallisuuksia löytyy niistä, jotka täällä asuu.”

Makholmalaisten kuvailuun liittyi myös persoonallisuus, joka mainittiin Tapanin lisäksi yhdessä kyselyvastauksessa sekä Veeran ja Jussin vastauksissa. Jussin mukaan eri persoonat ovat kylän kannalta rikkaus. Kylässä on myös historian aikana ollut persoonallisia henkilöitä, kuten Astan tarinasta voidaan nähdä:

” Yks nuori mies, joka oli satunnaisesti juhannuksen tääl viettämäs aikaa. Hän oli harhautunut tänne jonkun tytön mukana, sit hän heräs ja hän totes et hänen täytyy pääst täält kaupunkii. Ja sit kävi niin et hän nappas jostai tuolt pihasta kylästä pyörän ja sit sattu paikalliset, sikäläiset, viel vetreäs kunnos olevat Kalevi ja ketä muut siin sit oli näkemään mitä tapahtuu. Nehä ponkas perää ja otti sen kaverin tuol Mäenahteen pääl kiinni ja alko sitä aikalail kurmuuttamaan. ”Sä täält varastelet mummolt pyörää ja tiedät kyl et täält kylästä ei varastet!” Poika oli ollu ihan itkuun purskahtamaisillaan: ”Emmää tiä mistään mitää, haluun vaa kotii”. Sit niit oli ruvennu säälittää ja

²⁰³ Kumpulainen, 2016, 388, 393.

²⁰⁴ Jaakkola, 2015, 28, 31

ne oli ollu et: ”Älä ny itke kuule, kyl tää tästä”. Tää kuvastaa niinku tätä et on temperamenttii ja käydää niinku, et tääl ei mitä vaan tehdä. Se on musta niin hauska tarina, et mä nään välil oikee elokuvallisesti sen ku ne painaa tuol pitkin pellowreunaa, tai ton tien laittaa tuol sen pojan peräs, poika raukka. Ei tietäny mihi oli tullu (naurahdus).”

Holmilan mukaan tämä on kepposkertomus. Kepposet ovat yhteisiä tempauksia, jotka pitävät yhteistä normistoa yllä ja niillä myös nöyryytetään niiden haastajia, kuten myös Astan kertomuksessa. Kylässä sattuneet tapahtumat saavat selityksen yhteisön tarpeesta ilmaista yhteisöllisyyttään ja yhteisöllisyyden luonnetta. Kun tarinoita kerrotaan muista ihmisistä, niihin liittyy yleensä jokin opetus tai mielipide joka halutaan tuoda julki.²⁰⁵

Myös Timo kertoi tarinan persoonallisesta entisestä kyläläisestä. Hän oli nuorena poikana kalastaja Randenin Kaisun fiskarina eli apulaisena. Kaisu oli erityislaatuinen nainen, sillä hän oli miestenveroinen kalastaja, ainoa laatuaan kylässä. Hän oli taitava kalastaja ja veneen ohjaaja. Ja piti pyyntipaikkansa visusti salassa muilta kalastajilta. Hän myös osasi pitää puolensa miehille, mutta samalla olla lempeä pientä poikaa kohtaan. Kaisu mainitaan useassa kylään liittyvässä tekstissä, joten hän oli merkittävä hahmo kylän historiassa. Latvalan mukaan historian kuvauksissa keskitytään usein edesmenneiden henkilöiden persoonallisuuksiin, elämänvaiheisiin sekä sosiaalisiin suhteisiin²⁰⁶.

Perinteiden arvostaminen mainittiin yhteisön kuvauksessa yhdessä kyselyvastauksessa sekä Astan, Jussin ja Tapanin vastauksissa. Kylän yhteisöllinen henki ja yhteisöllisyys mainittiin kolmessa kyselyvastauksessa ja Jussin, Saijan ja Veeran vastauksissa. Yksi toistuva termi oli myös aktiivisuus, jolla yhteisöä kuvattiin Astan, Jussin, Pasin, Riitan, Saijan ja Timon vastauksissa. Muita kyläläisiin liitettäviä termejä olivat mukavuus, kuppikuntaisuus, muutosvastarinta, seurallisuus, tiiviys, tasa-arvo, hidastuneisuus ja varautuneisuus. Negatiivisena yhteisön kuvailussa tuotiin esiin toisten kyttääminen, jota kuvattiin yhdessä kyselyvastauksessa ja Veeran sekä Saijan vastauksissa. Saija mainitsee, että naapurit ovat mukavia ja naapuriapu kaivattua, mutta kyttääminen on ikävää. Veeran kuvailu kyläyhteisöstä:

”Siis varmaan ihan samanlaisii ihmisii kun kaikki muutkin, mut varmaan, jotenkin se että kun asutaan tällasessa kylässä, niin se muodostaa sellasen erilaisen yhteisöllisyyden kun mitä on esimerkiksi kaupungissa. Täällä me tiedetään kaikki ja tulee paljon enemmän juteltuu ihmisten kanssa. Sitä mä en tiedä mikä olis tyypillistä makholmalaista, mutta varmaan niinku tyypillistä

²⁰⁵ Holmila, 2001, 17-18, 112.

²⁰⁶ Latvala, 2005, 13.

semmoselle kyläyhteisö asumiselle on semmonen, et ihmiset on enemmän tekemisissä toistensa kanssa. Varmaan hyvässä ja pahassa. Varmaan sit kytätään aidan yli et mitä niinku tapahtuu (naurahdus). Sillain on kuitenkin varmaan vähän niinku laajennettu perheyhteisö.”

Oinas toteaa, että kyläläisten yhteisöllisyydessä välittämisen ja toisten liian tarkan seuraamisen välillä on vain veteen piirretty viiva, johon suhtautuminen on kiinni omasta henkilökohtaisesta valinnasta ²⁰⁷. Maaseutuun liitetään usein yhteisöllisyys, eli naapurit tunnetaan, ihmisiin luotetaan, sukulaisiin pidetään yhteyttä ja asioita tehdään yhdessä. Naapurien kanssa seurustellaan ja heistä pidetään huolta. ²⁰⁸ Yhdessä kyselyvastauksessa sekä Saijan ja Astan haastatteluvastauksissa kuvattiin naapuriapua toimivaksi kylässä. Asta kuvaa naapuriapua:

”Jos me ollaan tarvittu joku ammattilainen, sähkömies tai joku, ni tilattu sitte joku kaupungista, ku ei me sillain olla viititty vaivata ketään, et sä osaat asentaa jotain et viitkö tulla, et ei sillai. Lähinnä tämmöstä pienempi muotosta ja yritetty aina korvata jollakin tavalla.”

Aikaisemmat sukupolvet ovat olleet vaihtelevasti tekemisissä toistensa kanssa kylässä. Asta kertoi isänsä olleen aktiivinen naapureissa kävijä, mutta äiti taas pysyi kotona. Kylässä monet naishenkilöt ovat pysytelleet kotona, kun miespuoliset ovat liikkuneet kylässä. Holmila kertoo, että ennen vanhaan naiset ovat olleet miestensä valvoja sekä kasvattajia. He ovat olleet viisaita talonpoikaisnaisia, joiden voidaan katsoa olleen miehiä ylempänä moraalisesti sekä älyllisesti. ²⁰⁹ Asta kertoi, että käy itse naapurissa, mikäli naapurit ovat tuttuja hänelle. Myös Timo jakoi kokemuksensa perheensä ajanvietosta kylässä:

”Kun sitä oli itse muksu, niin mullahan oli vanhemmat semmoisia, että ne oli hyvin tiiviisti tässä omalla tontilla, isä heräs aamulla hoitamaan puutarhaa ja hoiti sitte sitä ja ehkä siinä oli sitte sitä, että se tarttui aika hyvin minuunkin että oltiin vaan tässä omalla tontilla. Mutta sitten näiden saman ikäisten poikien kanssa niin käytiin lintuja aktiivisesti tarkkailemassa ja niitten perässä juostiin.”

Tuorilan mukaan kaikki maaseudulle muuttavat tai siellä mökkeilevät eivät hae sosiaalista yhteisöllisyyttä, vaan paikkaa, jossa voi olla vapaasti omissa oloissaan tai omalla tontillaan ²¹⁰. Vaikka jotkut aikuiset olisivat viihtyneet omissa oloissaan, kylänlapset ovat leikkineet aina toistensa kanssa. Nykyisin lasten yhdessä leikkiminen on kuitenkin vähäisempää, kuten Veera kuvailee:

²⁰⁷ Oinas, 2012, 90.

²⁰⁸ Tuorila, 2006, 31.

²⁰⁹ Holmila, 2001, 50.

²¹⁰ Tuorila, 2006, 28.

”Lapsena must tuntu et tääl oli paljon enemmän lapsii, et nyt tääl on niinku paljon vähemmän niitä. Meiänki lapset, kun ne on täällä, ni ei niil niinku oo kauheesti kavereita täällä. Kai kaikki sitte vaan tuijottaa omii kännyköitä ja tableteita mökeissä, emmä tiedä. Ei enää etitä niitä kavereita pihalta, vaan ne löytyy sieltä kännykän toisesta päästä.”

Veera on yrittänyt saada lapsia tutustumaan toisiinsa esimerkiksi yhteisten peli-iltojen avulla. Aikaisemmin kylän yhteisöllisyys on ollut toisenlaista kuin nykyisin, sillä kyläläiset ovat olleet tiiviimmin toistensa kanssa tekemisissä entisten elinkeinojen kalastuksen ja maatalouden kautta. Tämä on vaikuttanut myös ihmisten liikkuvuuteen kylän sisällä ja naapuruussuhteisiin, jotka ovat olleet tiiviimpiä. Nykyisin kyläläisten naapuruussuhteet ulottuvat lähinaapureihin. Kumpulaisen mukaan ihmisten sitoutuminen paikallisiin yhteisöihin on muuttunut merkittävästi siitä, kun kylät olivat tiukkoja sosiaalisia ympäristöjä, jotka määrittelivät yksilön identiteettiä ja elämänpiiriä. Nykyisin yhteisöjen rajat ovat joustavia ja sitoutuminen niihin on ohutta.²¹¹ Kaupunkimaisemman elämäntavan myötä, myös ihmiset ovat alkaneet vieraantua toisistaan. Timo kuvaa kylän aikaisempaa tilannetta asukkaiden suhteissa:

”Jos aattelee sillon aikasemmin, että täähän oli aika tiivis kyläyhteisö, eli ne jotka oli täällä vakituksia asukkaita ja heidän ero mökkiläisiin oli aika iso. Joidenkin kanssa oltiin enemmän tekemisissä ja joidenkin kanssa vähemmän. Mutta nyt sitten, kun tänne on tullut paljon uutta väkeä, niin hyvä osotus mun mielestä on toi mitä tuolla rannassa nyt tapahtuu, et kaikkea yhteishommaa tehdään ja yhdessä tehdään. Ennen oikeastaan mökkiläisten ja vakituisten välillä oli se kalastus mikä yhdisti paikallisia toisiinsa. Mut että ehkä siinä oli sitten jonkinasteinen erilaisuus.”

Kaikki haastateltavat kertoivat, että kylässä on tapana tervehtiä vastaantulijoita. Tapa on voimakkaimmillaan pienemmillä teillä, ei kylän halki menevällä yleistiellä. Suurin osa tervehtii rantatiellä matkalla rantaan. Saija kertoo, hänellä on ollut opeteltavaa tervehtimistavassa, mutta nyt hän tervehtii jo kaikkia vastaantulijoita. Tämä aiheutti hänessä hilpeyttä, sillä hän mietti tuntemattomien reaktiota tervehtimiseen. Vidich ja Bensman kirjoittavat, että monesti pienemmissä yhteisöissä ihmiset pysähtyvät kylänraitilla keskustelemaan arkipäiväisistä asioista, jopa tulokkaiden kanssa. Pienissä yhteisöissä on tapana puhua kaikkien kanssa.²¹² Tervehtiminen oli haastateltavien mielestä tärkeä ja hieno tapa, jota haluttiin jatkossakin pitää yllä. Mikäli yhteisöissä

²¹¹ Kumpulainen, 2016, 395.

²¹² Vidich, Bensman, 2000, 39.

on hyvä yhteishenki, se vahvistaa suotuisaa käytöstä ja synnyttää samalla yhteisiä arvoja²¹³. Jussi kuvaa tervehtimistä:

”Varsinkin rantatie on semmonen, et kun siin ajellaan vastaan, niin kyl siin pruukataan morjestaa, vaikkei ny sen kummemmin tie kuka on kysymyksessä. Mun mielestä se on hieno tapa. Mitä enemmän mennään kaupungin ulkopuolel ni sitä vapaammin voidaan morjestel.”

Kysyin myös siitä, kuinka aktiivisia haastateltavat ovat viettämään aikaa kyläläisten kanssa. Vastauksissa toistui aktiivisuuden vaihtelevuus. Jaakkolan mukaan yksilöllisyys ja yhteisöllisyys toteutuvatkin yhteisöissä suhteessa toisiinsa²¹⁴. Asta, Jussi, Pasi, Riitta, Tapani, Timo ja Unto mainitsivat olevansa välillä omissa oloissaan ja välillä menevänsä viettämään aikaa muiden kanssa. Jan, Ritva ja Saija mainitsivat, etteivät hakeudu kyläläisten seuraan. Saijalla on vähän vapaa-aikaa, joten hän ei ehdi olemaan muiden kyläläisten kanssa. Ritva keskustelee mielellään kyläläisten kanssa, mutta enimmäkseen hän viettää aikaansa yksin. Hän kuitenkin mainitsi, että pitää yksinolosta entistä enemmän, mitä vanhemmaksi tulee. Jan sanoi tapaavansa rannassa muita kyläläisiä, mutta ei erityisesti hae seuraa tai halua osallistua tapahtumiin. Hän suhtautuu neutraalisti alueella liikkuviin. Veera taas halusi olla yhteisöllinen ja aktiivinen. Hänelle sosiaalisuus on luonnollista ja kyläyhteisö on tärkeä hänen viihtyvyytensä kannalta. Useat ihmiset pitävät yhteisöllisyydestä, johon kuuluu yhdessä olemista ja tekemistä, vuorovaikutusta, suhteita, luottamusta ja yhteenkuuluvuutta²¹⁵.

Kuten Vidich ja Bensman toteavat, suurin osa yhteisöjen sosiaalisesta elämästä ei ole ulkoisesti nähtävissä. Jotta sen näkee, pitää olla tietoinen yhteisön elämään liittyvistä organisaatioista ja sosiaalisista ryhmistä. Nämä aktiviteetit tapahtuvat esimerkiksi henkilöiden kotona.²¹⁶ Yhteisön sisällä voi olla monipuolista sosiaalista toimintaa, mikä ei näy pintapuolisesti. Haastateltavista Jussilla oli vastaus siihen, mikä on tärkein tekijä kyläläisten ajanvietossa toistensa kanssa:

”Mä veikkaan et ne on ne ihmiset ketkä ylipäätään menee sin rantaan, ni ehkä ne mielelläs menee sit juttelemaan toisten kanssa. Ja ne ihmiset ketkä ei sit mee sin rantaan, ni mä en usko et he on sit vuorovaikutukses kenenkään kanssa.”

Kysyin haastateltavien kokemusta myös siitä, miten hyvin uudet ja vanhat asukkaat tuntevat toisensa. Astan, Jussin, Riitan, Ritvan, Tapanin ja Veeran vastauksissa kerrottiin, että kaikki kyläläiset tuntevat toisensa hyvin. Pasi, Ritva, Timo, Tapani, Unto ja Veera mainitsivat että

²¹³ Jaakkola, 2015, 36.

²¹⁴ Jaakkola, 2015, 28.

²¹⁵ Jaakkola, 2015, 28.

²¹⁶ Vidich, Bensman, 2000, 4.

vakituiset asukkaat tuntevat toisensa. Tapani ja Veera mainitsivat, että mökkiläisiä ei tunneta. Pidemmän aikaa kylässä asuneet tunsivat toisensa paremmin kuin ne, jotka olivat asuneet kylässä vähän aikaa. Suurin osa kyläläisistä tunnetaan, vaikka vastaaja ei itse kylässä vakituisesti asuisikaan. Osa nuoremmista ja vähemmän aikaa kylässä asuneista voi kuitenkin jäädä tuntemattomaksi.

Haastateltavat kuvailivat myös, millaisena he kokevat uusien kyläläisten vastaanottamisen. Uudet kyläläiset otettiin hyvin vastaan Astan, Pasin, Ritvan, Riitan, Tapanin, Timon ja Veeran vastauksien mukaan. Riitta kertoo, että uusille kyläläisille kerrotaan asioista asiallisesti, mikäli he eivät tiedä yhteisiä sääntöjä. Esimerkkinä tästä hän pitää koirien uittopaikasta kertomista, jos koiria on uitettu väärässä paikassa. Tapanin mukaan talkoisiin pääsee parhaiten mukaan uutena asukkaana. Saija ja Veera kertoivat, että uudet voidaan ottaa myös vaihtelevasti vastaan. Veeran kuvailu uusien kyläläisten vastaanotosta:

”No mun mielestä otetaan vastaan varmaan ihan hyvin. Siis jotkut kokee varmaan, ja tääl kuuleekin semmosta, et jää ulkopuolelle, tiedän et moni kokee sillä tavalla. Mutta se on varmaan ihmisestä itsestäänkin kiinni vähän. Et kun tulee tällaseen kyläyhteisöön, niin se on erilaista, kun mennä johonkin kerrostaloon asumaan, et se jos halua osaks kyläyhteisöä, niin on varmaan itsekin hyvä olla aktiivinen. Emmä oo kuullu myöskään, et jotain uutta tulokasta olis jotenkin paheksuttu tai mitään sellasta. Paitsi yhden mä tiedän. Hän on kyllä itse tosi paljon rettelöiny täällä.”

Tuorilan mukaan kaikista uusista asukkaista ei ole maaseudun asukkaiksi, sillä he eivät sopeudu yhteisöön. Yhteisöön sopeutumisen ongelmia ovat usein alkuperäisten asukkaiden ja ulkopuolisten muuttajien välinen jännite. Uudet muuttajat voidaan kokea uhkana sosiaaliselle yhteenkuuluvuudelle ja turvallisuuden tunteelle. Toisaalta uuden asukkaan sopeutuminen on kiinni hänen omasta persoonastaan, kuten haastatteluvastauksistakin tuli ilmi.²¹⁷

6.3. Makholmalaisten puhetyyli

Makholmalaisuuteen liittyy myös alueen puhetyyli. Jokaisella alueella on oma puhetyylinsä ja ainutlaatuinen murre-sanasto. Tuorila kertoo, että arkipäivän sanasto on muuttunut nopeasti

²¹⁷ Tuorila, 2006, 45.

muuttoliikkeen, matkailun ja erilaisten viestimien toimesta. Myös murteet muuttuvat ja yhä useampi murre on katoamassa nykyisin.²¹⁸

Kysymys puhetyylistä jakoi haastateltavieni mielipiteitä. Suurin osa vastaajista eli Jussi, Tapani, Timo, Veera ja Unto kuvailivat makholmalaisen sanaston eroavan porilaisesta puhetyylistä. Sanasto liittyy kylän vanhoihin elinkeinoihin, kuten Asta, Jussi, Tapani ja Unto kertoivat. Astan ja Janin mukaan sanastossa on myös ruotsinkielen vaikutteita, kuten Porin murteessakin. Saija mainitsi kylän puhetyylin olevan samanlaista kuin Preiviikissä. Jussi lisäsi, että Makholmassa puhutaan rannikon puhetyylillä. Jan taas sanoi, että kylässä puhutaan suomalaisemmin kuin Luvialla. Jussi ja Riitta olivat huomanneet, että vanhemmilla kyläläisillä puhetyyli korostuu. Riitta, Unto ja Veera vastasivat, ettei kylän puhetyyli eroa porilaisesta. Tapani kuvaili makholmalaista puhetyyliä:

”Ehkä makholmalaiset puhuu vähän kauniimpaa Suomea kuin kantaporilaiset. Kantaporin murre on mun korvaan jotenkin vähän rumempaa. Tää on pikkasen kauniimpaa kieltä, jotenkin semmosta pehmeempää. Täällä on omia sanontoja myös jonkin verran, kumpuaa varmaan tosta kalastuksesta ja niistä elinkeinoista mitä on tehty. Ei täällä samaa kieltä kuitenkaan puhuta kuin kaupungissa. Se koskee myös muitakin alueita, esimerkiksi Luvialla puhutaan eri murretta. Se muuttuu se kieli selvästi, kun mennään tosta Hangassuon yli toiselle puolelle, se on sitä samaa sitte mitä on Eurajoella ja Raumalla. Se on Etelä-Satakunnan tyyppistä.”

Kylän puhetyyli on lähes samanlaista kuin Porissa ja muilla naapurialueilla, mutta sanasto poikkeaa vanhojen ihmisten käyttämässä puhetyylissä keskikaupungin tyylistä.

Mitä sitten ovat makholmalaiset sanat ja sanasto? Pyysin haastateltavia antamaan esimerkkisanoja, jotka kuuluvat makholmalaiseen sanastoon. Lähes kaikki sanat, joita haastateltavat ottivat esille, olivat kalastukseen tai luontoon liittyviä, kuten kirra, plunteri, tormi, lee, sarelva. Plunteri on Astan mukaan kalastustarvike. Kirrakari on pieni saari keskellä rannan vesistöä, jossa tiirat, kalalokit ja muut linnut pesivät²¹⁹. Nimensä se on saanut tiiroista eli kirroista makholmalaisittain. Suurin osa vanhoista nimityksistä liittyy luonnonpaikkoihin²²⁰. Timo kertoi että lee sanaa käytetään, kun sanotaan, että meri on lee. Lee tarkoittaa makholmalaisittain tyyntä. Jussi kertoi tormi sanan merkityksestä:

”No joku tämmönen sana, kun tormi, ni se on aika yleinen. Tarkoittaa siis, kun on myrsky tai huono keli. Se on niinku, ennen vanhaan kalastajat puhu et ne menee tekemään tormii, tonne rantaan. Eli

²¹⁸ Tarkkio, 2017, 553.

²¹⁹ Leppänen, Saarinen, 2015, 24.

²²⁰ Kiviniemi, 1990, 81.

idea oli vähän niinku se et, ei voi puhuu et he oli laiskoi, mut oli vähän vanhoi nää kalastajat sillon, nii siin monesti ku ei jaksanu lähtee verkoil sin merel, nii sit puhuttiin et siel tulee oleen tormi. Helpompi men kotii.”

Unton mainitsi sarelvan, mikä on verkonmerkki. Muita makholmalaisten kalastajien käyttämiä ja nimeämiä kalastustarvikkeita ovat esimerkiksi pulla, käpy, puppura, kivekset, laskuri ja likari. Pulla ja puppura ovat verkon kannatinkorkkeja, käpy on verkon pauloittamisen apuväline, kivekset ovat laskuriverkon painokiviä ja likarit ovat taas rysän puisia kohoja.²²¹ Esineet kantavat mukanaan historiaa, jonka seurauksena niistä tulee muistoesineitä, jotka kertovat tarinaa jo unohtuneesta käsityötaidosta tai menneisyyden elämäntavoista²²². Kylässä on paljon esineitä, jotka liittyvät vanhoihin elinkeinoihin, kuten kalastustarvikkeet. Uusitalon mukaan esineiden valmistaminen on ollut osoitus talonpoikaisesta kätevyydestä sekä käsityötaidosta. Niiden valmistus- ja käyttötavat ovat siirtyneet sukupolvelta toiselle, kun lapset ovat seuranneet vanhempien tekemistä.²²³

Ritva mainitsi myös kotiin liittyviä sanoja, joista hänen mammansa oli puhunut, kuten polstari, vaaru, kartiini, trekoli, kaffeli ja siffeli. Kartiini on ikkunaverho, polstari patja, vaaru tyynyliina ja trekoli on puutarha. Riitta mainitsi sanat tuffa ja suuli. Tuffa tarkoittaa vanhaa miestä ja suuli on rakennus, jossa on säilytetty esimerkiksi heinää ja erilaisia maatalon tarvikkeita. Kiviniemen mukaan, pyynti- ja eräkulttuuriin sekä alkutalojen aikaan liittyvät nimitykset ovat usein seutujen vanhinta kielellistä perinnettä. Tähän liittyvät myös vanhat asuinpaikat ja kulkureitit ja niihin liittyvä nimistö.²²⁴ Sanoista näkyi myös ruotsin kielen vaikutus, sillä suurin osa sanoista on ruotsinkielestä tehtyjä käännöksiä. Osa sanoista voi liittyä myös muiden rannikkoalueiden sanastoihin.

Asta otti esille myös sanonnan, jota hänen äitinsä oli aikanaan käyttänyt:

”Äiti sano ain: No eks tykkää sano valin jakkus, kunnei me pääl eikä tu pois (naurahdus). Sano just sillee ku oikee joku tilanne oli.”

Makholman sanastossa on paljon erilaisia paikannimiä, joilla kyläläiset nimittävät tiettyjä paikkoja. Uusitalo toteaa, että paikkaan ja paikannimiin liittyy ihmisten vuosisatainen viisaus ja tieto. Kun paikkaan liittyy tarina, se ei ole enää vain maantieteellinen kohde, vaan ihminen voi sitoutua sen kautta ympäristönsä. Paikan merkitys tulee tarinan kautta.²²⁵ Kiviniemi lisää, että

²²¹ Leppänen, 1950.

²²² Korhokangas, 1999, 169.

²²³ Uusitalo, 1999, 214.

²²⁴ Kiviniemi, 1990, 39.

²²⁵ Uusitalo, 1999, 211.

paikannimillä on yksilöivä tarkoitus, jota motivoi nimenkäyttäjyhteisön taustatieto historiasta ja paikasta ²²⁶. Veera kuvaa paikannimiä kylässä:

”Paikkoi kutsutaan nimeltä, ehkä ne ei oo niinku virallisii nimii missää kartastoissa, vaan ne on semmosii suusta suuhun ja perimätietoa, et tätä kiveä kutsutaan nyt sillä nimellä. Et kun puhutaan esimerkiks ”sikäkivestä”, mä en tiedä et onks se mikään virallinen paikka. Kun tääl puhutaan et mennään ain sikakiven taa marjaan. Tai sit on myös ”surenkalliot”, ne on siel hiekkakuopil menevä kiviröykkiö. Niit on semmosiii omii nimii. Tietysti tuol merel on sitte, että puhutaan, et tuol on se iso kivi, niin se on selkkikivi. Tää Selkkiventie on varmaan sit saanu sen mukaan nimensäkin.”

Makholmalaiset paikat ovat saaneet nimensä jostain tyypillisestä asiasta tai tapahtumasta, joka liittyy kohteeseen. Esimerkkeinä tällaisista paikoista on Flunterikari, Isot Saukonkivet, Jakkuvärkki ja Karhukorpi. Kaikkiin paikkoihin liittyy tarina, jonka mukaan ne ovat nimensä saaneet.

Flunterikari on saanut nimensä siitä, että se on ollut hyvä kampelapaikka. Isot Saukonkivet on nimetty, koska Vihtori Raitolampi on nähnyt saukon kyseisillä kivillä ja tappanut sen. Jakkuvärkki taas on saanut nimensä siitä, että isäntä on myynyt halvalla palan metsästään ja todennut että: ”kyllä tästä jakkuvärkin saa”. Karhukorpi on nimetty siksi, että siellä on tapettu tarinoiden mukaan karhu.

²²⁷ Perinteisiä kantatiloja sekä muita rakennuksia nimitetään usein vanhoilla nimillä, jotka on annettu vanhojen omistajien mukaan, kuten Männistö, Randen, Väliniittu, Viitala ja Kuusisto.

6.4. Historian ja perinteen merkitys

Historian ja perinteen säilyttäminen on tärkeää makholmalaisille. Makholmalainen historia sisältää entiset elinkeinot, kalastuksen ja maatalouden. Näiden ympärille ovat kehittyneet kylän perinteet sekä perinteikkäät paikat. Perinne on jo esi-isien ajoilta tulevia kulttuurin piirteitä sekä alueita.

Perinnettä syntyy ja sitä luodaan koko ajan, se ei liity vain kaukaiseen menneisyyteen. ²²⁸

Lowenthalin mukaan perinne laajenee kun yhä useammat ihmiset jakavat sen. Perinteen tärkeys korostuu silloin, kun se on uhattuna, jolloin perinteen omistava yhteisö alkaa suojella sitä. ²²⁹

Kylässä tämä näkyy siinä, että kalastusperinnettä ei haluta menettää, joten sitä suojellaan.

Kylässä perinteisistä paikoista ja perinteistä on tullut yhteisön yhteisesti arvostamaa kulttuuriperintöä ja historiaa. Kuten Kalela toteaa, historian voidaan katsoa olevan reaktio niihin

²²⁶ Kiviniemi, 1990, 38.

²²⁷ Saarinen, 1978.

²²⁸ Korkiakangas, 1999, 156.

²²⁹ Lowenthal, 1998, 24.

kysymyksiin, joita ihmisen toiminnan jäljet ovat herättäneet. Historiaksi tulevat ne vastaukset, joita annetaan jälkiä koskeviin kysymyksiin. Historia on arkinen asia ja tapa, joilla hallitsemme elinympäristöämme. Kansanomainen historia on yhteisön ylläpitämää. Yhteisö voi olla esimerkiksi perhe, suku tai kylä. Yhteisö valvoo yhteistä historiaa ja päättää mitä sen osaksi otetaan ja miten se esitetään.²³⁰ Asta kertoo suhteestaan kylän historiaan:

”Sellanen merkitys historialla mun mielestä on, että se elää niinku mukana tässä päivässä ja se elää just mukana sillon, kun tehdään esimerkiks erilaisii suunnitelmii vaikka jonkun kalarannan suhteen, niin osataan ajatella, mikä on sen merkitys ja mitä se kertoo siit historiasta. Tuolt rannast on noi kaikki esineet löytyny kalastukseen liittyen ja vähän muuhunkin. Et kyllä sitä arvostetaan kovastinki. Se on itseasiassa osa mun elämäni, emmä edes osaa sillai ajatel et sitä ei olis. Se on tosi tärkeä asia. Tää on aika arvokas asia tää mitä ihminen on saanut, se ei oo rahalla mitattavissa, se mitä on esimerkiks saanu tästä kylästä matkalleen. Se on hieno asia.”

Astan kiintymys alueen perinteeseen ja historiaan näkyy siinä, että hänen mökiltään löytyy paljon hänen sukunsa vanhaa kalastukseen liittyvää esineistöä, jota hän on kerännyt. Perheen tai suvun arvokasta kulttuuriperintöä voivatkin olla erilaiset perinteiset tavarat²³¹. Myös muut haastateltavat, kuten Jussi, Jan, Ritva, Tapani ja Timo kokivat kylän historian tärkeäksi. Menneisyyden tarkastelu nähdään usein nykypäivän näkökulmasta arvokkaaksi²³². Pasi, Riitta ja Unto taas kokivat, ettei kylän historialla ole suurta merkitystä heille. Pasi kertoi, että hän keskittyy nykypäivään, eikä ole kiinnostunut historiasta. Riitta sanoi, että hänelle suurempi merkitys on hänen kotipaikkansa historialla. Hän on viettänyt enemmän aikaa siellä ja samalla solminut syvemmän siteen paikkaan.

Historian merkitys vaikuttaa siihen, kuinka aktiivisesti henkilö etsii tietoa oman alueensa historiasta ja perinteestä. Kaikki haastateltavani tiesivät kylän historiaa. Asta, Jan ja Jussi olivat tehneet myös historiaan liittyviä projekteja kylässä. Jan oli haastatellut kalastajia kulttuurihistoriaan liittyviin projekteihinsa. Jussi oli kerännyt muistitietoa kalastukseen liittyen isoisältään. Asta kertoi, että on nimistötyönsä aikana ottanut selvää kylän vaiheista, joten hänellä on melko vankka tietopohja kylän historiasta. Hänen lähisukulaisensa olisivat myös tietäneet paljon kylän historiasta. Pasi tiesi kylän historiaa, koska oli lukenut sitä merikarttoja katsellessaan. Jussi on kysynyt isovanhemmiltaan kylän historiasta. Jussi kuvailee työtään kalastusperinteen säilyttämiseksi:

²³⁰ Kalela, 2000, 24, 38.

²³¹ Karhunen, 2014, 30.

²³² Katajala, 1992, 188.

” Mäki oon haastatellu mun omaa tuffaani, ettei tietyt asiat vaipuis unholaan ja ei kadotettais semmosta yhteyttä siihen mitä ennen on ollut. Kun mietitään kulttuuriperintöä, et niin millain se säilyy, ni emmä usko et tavallaan se kalastuskulttuuri ja mitä sillon on ollu, ni eihän sellainen säily millään muul tavalla, kun jossain kirjois ja kansis. Tarinoissa säilyy, et esimerkiks se mitä mä koitin tehdä kun mä haastattelin, niin vähän sellasia luonnehdintoja joistakin kalastajista, et jos on jotain tarinoita tai ihan jos on jotain mitä jostakin kalastajasta tulee mieleen. Mun mielestä ne on niinku arvokkaita, et se lähtee niistä ihmisistä ja jos pystyy kuvaamaan niitä persoonia, et millasii ne on ollu. Se on kauheen arvokas asia.”

Katajala kirjoittaa, että muistitiedon kerääminen on yksi keskeisimpiä harrastajien käyttämiä keinoja kartoittaa menneisyyttään ²³³. Kylästä on paljon kirjallista materiaalia, mikä käsittelee kylän historiaa. Suurin osa haastateltavistani oli ottanut selvää kylän historiasta kirjoista, kuten Asta, Jussi, Tapani, Riitta, Ritva, Timo ja Veera. Saija oli lukenut myös Internetistä kylän historiasta. Tutkimusmateriaalia ja selvityksiä löytyy sekä kirjallisena että Internetistä. Tapani kertoi, että kylästä on tehty paljon dokumentteja sekä videoita. Hän uskoo, että jatkossakin tullaan tekemään. Jussin isovanhempien luona on monia kylään liittyviä teoksia. Kumpulaisen mukaan kyläläisten välinen jaettu menneisyys lisää yhteenkuuluvuuden tunnetta yhteisössä. Yhteiset juuret saavat sitoutumaan yhteisöön sekä kylään paikkana. ²³⁴

Samat haastateltavat olivat kuulleet tarinoita myös suullisesti vanhemmilta kyläläisiltä, Pasia lukuun ottamatta. Suojasen mukaan, suullinen perinne on folklorea, eli kansanomaista kulttuuria. Se on kollektiivista, perinteistä tietoa, joka on muovattu ihmisen luovuudella ja mielikuvituksella. Folklore on perinnetuote, mikä siirtyy sukupolvelta toiselle. Kaikki viestintä ei tule folkloreksi, vaan yhteisön tarpeet ja sosiaalinen kontrolli määräävät sen. ²³⁵

Haastateltavien sukulaiset ovat jakaneet tietoa kylän historiasta, joka on antanut yksityiskohtaista tietoa, mitä ei löydy julkaistuista kirjoista. Lowenthal toteaa, että ensisijaista perintöämme ovat sukumme ja perheemme juuret ²³⁶. Sukulaisten jakama tieto on suvun muistitietoa, jonka Latvala määrittelee suvun sisällä siirtyvien muistojen, tarinoiden ja kertomusten tuottamaksi menneisyyden kuvaukseksi. Siihen liittyvät kokemukset omasta elämästä, mutta myös tulkinnat perhe- ja yksilötasolla koetuista historian tapahtumista ja niiden vaikutuksesta eri sukupolvien elämään. ²³⁷

²³³ Katajala, 1992, 189.

²³⁴ Kumpulainen, 2016, 391.

²³⁵ Suojanen, 1999, 35-36.

²³⁶ Lowenthal, 1998, 34.

²³⁷ Latvala, 2005, 13.

Sivula lisää, että yhteisön symbolista yhteisyyttä vahvistetaan kertaamalla yhteistä historiaa sekä vaalimalla yhteisön kulttuuriperintöä ²³⁸.

On myös konkreettisia tekoja, joilla säilytetään kylän kulttuuriperintöä, joita Riitta kuvasi:

”Tää lentopallokenttä on hyvä esimerkki, et siin on aikanaan pelattu lentopalloa tosi paljon, niin se on nyt uudestaan elvytetty. Se on varmaan oikeen tämmönen konkreettinen. Ja sit tuntuu, että ihmiset on historiasta kovin kiinnostuneita, et sitte eilenkin ku grillailtiin tossa, niin porukat siellä muistelee, että miten ennen ja millon se ja se mökki on rakennettu. Et tälleen suullisella perimätiedolla viedään kanssa eteenpäin.”

Kalastuksen ja meren merkitys haluttaisiin siirtää haastateltavien lapsille. Riitta ja Veera ottivat esille sen, miten haluaisivat lastensa jatkavan kylän perinteitä. Riitta haluaisi, että lapsille kerrottaisiin historiaa ja heitä osallistutettaisiin mukaan toimintaan. Muistojen saaminen kylästä on Riitan mielestä tärkeää. Hän haluaisi myös säilyttää sukujuurien tietoisuuden tulevaisuudessa. Veera kuvasi perinteen siirtämistä lapsille:

”Must olis kiva saada jotenkin sitä vanhaa perinnettä ja historian tietoo, et sitä niinku jaettais. Nyt kun täälläkin nää vanhemmat sukupolvet vanhenee, niin olis kiva niinku kuulla kaikkii tarinoita tosta kalarannasta ja millast tääl oli ennen. Tätä kalastamistakin, niin sitä vois niinku oppii, ku meilläkään ei oo niinku ketää, joka opettais meen lapsille. Ne vois vaiks joku innostuuki et näyttäis mistä täältä saa kalaa. Olis kiva jos lapsille olis tarjolla jotain tommosta, et vanhukset opettais niitä tai jotakin. Jotain pajupillin vuolemista tai jotakin, koska ei ne niinku osaa sellasii.”

Korkiakangas kertoo, että perinnettä sekä siihen liittyvää tietoa ja taitoa voidaan siirtää eteenpäin sekä horisontaalisesti että vertikaalisesti. Perinteen siirtäminen tapahtuu luonnollisesti näyttämällä miten työtä tehdään tai kertomalla, miten sitä tulisi tehdä. ²³⁹ Näin myös haastateltavani haluaisivat perinteen siirtyvän sukupolvien välillä.

Jokainen sukupolvi kirjoittaa historian uudelleen ²⁴⁰. Lauren kirjoittaa, että aiemmin maatalousvaltaisessa kulttuurissa tavat ja perinteet siirrettiin sukupolvelta toiselle samalla kun lapset seurasivat vanhempiaan sekä isovanhempiaan marjastus ja metsästysreissuille. Nykyisin on sukupolvia, jotka eivät ole tästä perinnöstä päässeet osallisiksi. Myös tavat, joilla perinne ja kulttuuri välittyvät sukupolvien välillä ovat muuttuneet. Nykyisin nuorten ajatusmaailmaan ja perinteen siirtoon vaikuttavat pääasiassa elokuvat, kirjallisuus, mainokset, uutisointi ja mediassa

²³⁸ Sivula, 2011, 26.

²³⁹ Korkiakangas, 1999, 156.

²⁴⁰ Kalela, 1992, 47.

käytävä keskustelu.²⁴¹ Kirjallinen tieto on varmin tapa säilyttää perinnettä, mutta suullisen tiedon jakaminen tarinoiden avulla auttaa säilyttämään osia perinteestä.

Veera ja Asta kuvasivat myös omaa lapsuuttaan ja heille silloin kerrottuja tarinoita. Molemmissa vastauksissa tulivat esiin kummitustarinat. Veeralle tarinoita oli kertonut hänen isoäitinsä. Latvalan mukaan, kummitustarinoiden voidaan katsoa olevan osa kansanperinnettä, joka on ollut osa myös lasten kasvatusta entisaikaan. Kansanusko, käsitykset ja sananlaskut ovat olleet kasvatuksen kiteyttäjiä, vahvistajia sekä perusteluja. Pelottavilla uskomusolennoilla on asetettu lapsille rajoja, mutta tarinoita on kerrottu myös aikuisille esimerkiksi viihteeksi. Kansanomaiseen kasvatukseen kuului ennen lasten pelottelu. Pelottelun avulla lapsia on yritetty suojella vaarallisilta alueilta, toiminnoilta tai ajankohdilta.²⁴² Lapsia on haluttu suojella tarinoilla, mutta usein ne ovat myös entisestään herättäneet lasten mielenkiintoa tiettyjä paikkoja kohtaan.

Molempien haastateltavien tarinat liittyivät tiettyyn paikkaan. Asta kertoi, että kylän alueella oli muutamia pelottavia paikkoja, kuten kellari kylänraitilla ja sähkölaitos metsätiellä. Kalela toteaa, että ihmisen toiminnasta jää paljon kiinnostavia jälkiä, jotka herättävät mielenkiintomme. Mutta paikat ja esineet eivät sellaisenaan kerro mitään, vaan niiden tueksi tarvitaan selostuksia ja kertomuksia, kuten tässä tapauksessa kummitustarinat.²⁴³ Veeran kuulemat kummitustarinat:

”Mun mielestä on vieläkin kiehtovaa ne kummitusjutut täältä kylästä, mitä meidän isoäiti joskus kertoi meille lapsille. Että missä niitä on tapahtunu yms. Esimerkiks tämmönen, kun tosta menee jostain Grönlundilta tie, ni sitä meiän mummu kerto, et siinä oli semmonen silta ja sit siel sillan takana oli semmonen talo. Ja siellä asu semmonen nainen, mikä oli niin sanottu lapsenpäästäjä elikkä hän teki abortteja. Kun yöllä menee siihen sillalle, niin kuulee kuinka ne syntymättömät lapset itkee siellä. Sit me ollaan etitty sitä siltaa, niin kyl siel on semmoset sillan jäännökset ja sen talon rauniot. Nää on niinku mun mielestä vieläkin jännittäviä. Lehtisen juttu oli sellanen, että siinä kun Makholmantieltä käännyttään siihen teille, niin siinä tiellä öisin joku mummo työntää maitokärryjä.”

Nämä tarinat liittyvät vain väljästi historiaan, mutta ovat osa kulttuuriperintöä. Ne kertovat entisajan uskomuksista ja ihmisten tavasta jäsentää ympäristöään.

Historiaa on kylässä tutkittu ja tarinoita on talletettu dokumentteihin, mutta myös uudelle tutkimukselle on kiinnostusta. Asta haluaisi kyläläisten yhdessä kokoavan kyläkirjan, sillä sellaista

²⁴¹ Lauren, 2013, 152.

²⁴² Latvala, 2005, 210-211.

²⁴³ Kalela, 2000, 24.

ei ole kylässä vielä tehty. Tulevaisuudessa tällaiselle voisi olla kysyntää, sillä painetun historian kirjoittaminen auttaa säilyttämään kulttuuriperintöä. Kumpulaisen mukaan kyläkirjojen tekeminen on yleistä kyläyhdistysten tekemää kehitystoimintaa. Kyläkirjat ovat myös esimerkki siitä, että menneisyyden ja juurien konstruointi on kylän kehittämisen ja tulevaisuuden kannalta tärkeää. Kun kylässä kirjoitetaan paikallista historiaa, se tuottaa jaetun muiston, jolloin dokumentoitu historia tulee kylän yhtenäiseksi totuudeksi. Paikallishistoriikkeissa tärkeää on näkökulman valinta, joka voi vaihdella hyvin paljon menneisyydestä kirjoitettaessa.²⁴⁴

Paikallishistorian kirjoittaminen voi yhdistää kyläyhteisöä entisestään. Historian kirjoittamisella tuotettaisiin historiatietoutta vanhoille ja uusille kylän asukkaille. Katajalan mukaan kyläkirjat tulevat kirjoittajiensa kautta lähelle tavallista ihmistä ja arkea. Ne porautuvat muistitiedon ja perinteen alueelle korostaessaan alueen erityisyyttä erilaisilla paikallisen mentaliteetin osilla, kuten värikkäillä henkilöillä tai tarinoilla ja tapahtumilla.²⁴⁵

Makholman kylän kulttuuriperintöön kuuluu suullista perinnettä sekä paikkoja. Paikat säilyvät, mutta suullinen perinne on tärkeää kirjoittaa muistiin. Kun merkitykselliset paikat saadaan säilytettyä, myös kylän persoona ja omaleimaisuus säilyvät. Paikoilla ei kuitenkaan ole merkitystä, mikäli niiden taustalla ei ole säilynyttä tarinaa. Sivulan mukaan kulttuuriperintöään ja identiteettiään vaalivat yhteisöt pelkäävät usein muistinmenetystä. Muistinmenetys tarkoittaa usein sivilisaation tuhoutumista, joka on uhkakuvana myös Makholman kylässä.²⁴⁶

6.5. Kylän taiteilijat

Kumpulaisen mukaan kulttuuri liittyy koko ihmisen elämänpiiriin. Kylien kulttuuriin kuuluvat kylämaisema, murre, paikannimet, tavat, tarinat ja kylätapahtumat.²⁴⁷ Kulttuuria tuotetaan myös taiteella. Taiteella kuvataan kylän kulttuuriin liittyviä asioita, kuten luontoa, asukkaita, perinteitä. Hienonen toteaa, että luovuus vaatii syntyäkseen hiljaisuutta, rauhaa sekä tilaa. Maaseutu tarjoaa luovuudelle hyvän ympäristön. Maaseudulla asuvien ihmisten kekseliäisyys onkin osoitus maalla kukoistavasta luovuudesta.²⁴⁸

²⁴⁴ Kumpulainen, 2016, 389.

²⁴⁵ Katajala, 1992, 187-188.

²⁴⁶ Sivula, 2011, 22.

²⁴⁷ Kumpulainen, 2016, 393.

²⁴⁸ Hienonen, 2011, 47.

Makholmassa taiteen tekeminen liittyy luontoon ja valokuvaamiseen. Kylässä on pari tunnettua valokuvataiteilijaa, Jan Eerala ja Seppo Keränen. Molemmilla on useita valokuvaprojekteja kylän alueelta. Molemmat myös asuvat kylässä. Molemmat kuvaajat mainittiin Astan, Tapanin ja Veeran haastatteluvastauksissa. Toisen kuvaajista mainitsivat Jussi, Timo ja Ritva. Astan vastaus luontokuvaajiin liittyen:

”Jan Eerala on muuten todella loistava valokuvaaja, että hän on lähimpänä taiteilijaa, jos valokuvataiteesta puhutaan. Hän on kyllä tosi hyvä. Hänellä on ne omat nettisivutkin, luonto, ihmisiä ja kaikkea kuvaa. Ne on tämmösiä laajakulmakuvia, tosi hienoja. Ja onhan tääl tää toinenki valokuvaaja, tää Seppo Keränen, Suomessa todella tunnettu luontokuvaaja. Enemmän tällasta luontoon liittyvää kuitenkin.”

Seppo Keräsen profiilissa Ammattiluontokuvaajat-sivustolla kerrotaan, että hänen valokuvaamiseensa liittyvät olennaisesti meri, saaristo ja niiden luonto ja kulttuuri. Hän on kuvannut niin Makholman kylässä, kuin muuallakin Suomessa. Valokuvaamisen hän on aloittanut 1960-luvulla. Hänellä on useita kuvateoksia sekä palkintoja valokuvaukseen liittyen, muun muassa Vuoden luontokuva 1989 ja Porin kaupungin ympäristöpalkinto 2001. Keränen kuvaa omaa työskentelyään:

”Hyvin merkittävässä roolissa on koko ajan ollut merikotka, jonka suojelutyössä olen ollut mukana 1970-luvun alkupuolelta asti. Myös harmaahylkeen ja itämerennorpan suojelutyöhön olen osallistunut vuosikymmeniä. Sekä merikotkien että merihylkeiden elämään ja käyttäytymiseen perehtyminen on antanut tilaisuuden niiden laajamittaiseen kuvaamiseen ja nostanut esiin huolen Itämeren tilasta. Pyrin valokuvillani vaikuttamaan meriluonnon ja saaristokulttuurin suojeluun. Siihen kuuluu myös vaikeissa oloissa työskentelevien pienkalastajien kuvaaminen.”²⁴⁹

Jan Eerala tekee myös valokuvaustyötä samaan tapaan kuin Keränen. Hän on kuvannut paljon kylässä, saaristossa, eri puolella Poria ja Satakuntaa. Hänellä on ollut valokuvanäyttelyitä julkisissa tiloissa. Hänellä on myös pari internetsivua, joissa hän esittelee valokuviaan. Rumpuranta.net -sivulla hän käyttää valokuvien lisänä äänitallenteita, joita hän on äänittänyt Makholmasta ja muilta rannikkoalueilta. Eerala kuvailee työtään rumpuranta.net -sivulla:

”Aloitin Rumpuranta-blogin pitämisen v. 2004 koska tunsin paljon ihmisiä, joilla ei ollut käsitystä millaiselta 'maailma' täällä rannalla näyttää. Halusin myös osoittaa, että 'luonnon helmassa' voi elää nykyajan mukavuuksista tinkimättä, silti kaikkia niitä tarvitsematta. Vuoden 2009 paikkeilla

²⁴⁹ <http://ammattiluontokuvaajat.fi/keranen-seppo/>

tietoyhteyksien nopeutuminen mahdollisti elävälle kuvalle uuden median ja viehdyin videon tekoon kuten myös äänen tallentamiseen. Itse asiassa koen äänimaailman vahvemmaksi ja vaikuttavammaksi tekijäksi kuin pelkän kuvallisen ilmaisun, ja tällä hetkellä keskitynkin ehkä enemmän visualisoimaan ääntä kuin tuottamaan kuvaa.”²⁵⁰

Valokuvaajien lisäksi Asta, Tapani, Jussi ja Veera mainitsivat kylässä olevan ikonimaalari. Ikonimaalarin olemassaolosta tiedettiin, mutta hänestä ja hänen töistään ei ollut lisätietoa.

Asta, Jussi, Timo ja Ritva mainitsivat lisäksi riimitaiteilija Pasi Majalahden. Majalahti on näkyvä hahmo niin kylässä kuin paikallisessa mediassakin, josta useimmat tuntevat hänet. Majalahti kuvailee itseään internetsivullaan:

”Olen porilainen riimitaiteilija Pasi Majalahti. Teen musiikkia ja sanoituksia sekä tilaustyönä että inspiraation iskiessä. Teemoina ja aiheina ovat paikalliset henkilöt, yritykset, kaupunginosat ja teemat.”

Majalahti on tehnyt lauluja paikallisista kohteista ja ihmisistä. Laulut ovat kuunneltavissa Youtubessa Majalahti Records -nimellä. Hän on tehnyt myös Makholman valssi nimisen kappaleen kylästä. Kappale, jonka Timo mainitsi myös vastauksessaan, on lähes kaikille makholmalaisille tuttu.

Monella kyläläisellä on myös kädentaitoja, joita voisi hyödyntää taiteen tekemisessä, joista Asta kertoi vastauksessaan. Astan pohti myös sitä, miten hämärä raja on taiteen ja kädentaitojen välillä. Taiteen määrittämiseen liittyy myös se, ketä pidetään taiteilijana.

Kysyin haastateltaviltani myös mikä heitä inspiroisi kylässä, mikäli he tekisivät taidetta. Useimmille se olisi kylän luonto ja meri, kuten Jussi, Veera, Pasi, Riitta, Saija, Tapani ja Timo vastasivat. Veera kertoi myös omasta taiteen teostaan:

”Tietysti tää luonto, et joskus mä saatan maalata tuol rannassa tai sitten teen jotakin näist luonnon, tosi hienoi löytyy maasta, puunpalasii, käpyjä ja kaikkee. Niist saa tosi hienoi juttui tehtyy, vaikka himmeleit ja kaikennäköstä semmosta ikkunakoristetta.”

Kylässä on monenlaisia taiteen tekijöitä, joita Jussin, Ritvan, Timon ja Veeran mukaan kyläläiset myös arvostavat. Veera kertoi, että taitelijoita ei välttämättä yhdistetä makholmalaisiksi taiteilijoiksi, mutta heidän töitään löytyy kyläläisten kodeista. Jussi taas kertoo, että suurin arvostus kyläläisten keskuudessa on varmasti riimitaiteilija Majalahdella.

²⁵⁰ <http://www.rupuranta.net/weblog/filet/info/>

7. Kylätoiminta

Kumpulainen toteaa, kylät ovat toiminnallisia tiloja. Niiden olemassaolo perustuu yhteisölliselle toiminnalle sekä paikallisten ihmisten aktiivisuudelle. Kylä voidaan määritellä sen toimijoiden eli kyläyhdistyksen tai -toimikunnan ja asukkaiden alueena. Tällöin kylä määrittyy siellä tapahtuvan sosiaalisen toiminnan kautta.²⁵¹ Lahtinen ja Vehmasto lisäävät, että kylätoiminta on vapaaehtoista, vapaa-aikana tehtävää toimintaa, kylän hyväksi asukkaiden toimesta²⁵². Makholman kylässä on aina ollut erilaista toimintaa ja toimijoita. Kylän yhteisöllisyys ja yhteinen tekeminen on tärkeää kyläläisille. Toiminnan aktiivisuus on vaihdellut, mutta viime vuosina toiminta on ollut aktiivista. Sivula toteaa, paikallinen yhteisö ei pysy koossa ilman sen aktiivista ylläpitämistä²⁵³.

Kylätoimintojen aktiivisuuteen vaikuttavat aktiiviset kylätoiminnan järjestäjät. Kahdessa kyselyvastauksessa ja Astan, Riitan sekä Tapanin haastatteluvastauksissa pidettiin tärkeänä aktiivisia uusia kylätoiminnan järjestäjiä. Toiminnan aktiivisuutta kuvattiin Astan, Jussin, Pasin, Riitan, Saijan ja Timon vastauksissa. Riitan kuvaus yhteisestä toiminnasta:

”Mä koen, että on nykyään aktiivista toimintaa, että tossa on ollu semmonen aika, ku me ollaan tähän tultu, että mä en oo kokenu aktiivista toimintaa. Nyt on yhteiset grillipaikat tuolla, sitte täällä harrastetaan yhdessä, et tääl on nyt pelejä ja lentopalloo ja ihmisiä näkyy enemmän. Et ei sellasia oo ollu, ku nyt tänä vuonna. Tähän Kiinteistöyhdistykseen on tullut nyt niinkun nuorempaa polvea, niin varmaan se on tuonut sitten aktiivisuutta.”

Jussi, Asta, Pasi, Riitta, Ritva, Tapani, Timo ja Veera olivat mukana kylätoiminnassa. Jan, Saija ja Unto mainitsivat etteivät ole kiinnostuneita yhteisestä toiminnasta. Kumpulainen toteaa, että kylätoiminta on paikallisuutta korostavaa maaseudun kehittämistä, jossa pyritään tunnistamaan ja huomioimaan paikalliset tarpeet sekä mahdollisuudet. Tämän turvaamiseksi kylätoimikuntia ja -yhdistyksiä on perustettu Suomessa 1970-luvulta lähtien. Kuten Makholman kylästäkin voidaan huomata, kylätoimintaliike on onnistunut myös tavoitteessaan saada yksittäisiä henkilöitä mukaan maaseudun kehittämistoimintaan.²⁵⁴

Makholman kylässä on useita toimijoita, jotka pitävät huolta siitä, että kaikki toimii ja ympäristö pysyy kunnossa. Toimijoita ovat Astan, Jussin, Veeran ja Unton kuvaamat kiinteistöyhdistys, yhteisalueosakunnat, tiekunnat, vesiyhtymät ja huvitoimikunta. Kumpulainen kertoo, että

²⁵¹ Kumpulainen, 2016, 384-387.

²⁵² Lahtinen, Vehmasto, 2005, 7.

²⁵³ Sivula, 2011, 26.

²⁵⁴ Kumpulainen, 2016, 384-385.

maaseutupolitiikassa on korostettu kansalaisyhteiskunnan toimijoiden sekä aktiivisten paikallisyhteisöjen kasvavaa roolia ihmisten elinolosuhteiden ja hyvinvoinnin turvaamisessa ²⁵⁵. Kylän tie- ja vesiosuuskunnat ovat esimerkkejä kansalaisyhteiskunnan toimijoiden roolista perusinfrastruktuurin ylläpidosta ja kehittämisestä. 2000-luvulla kansallisiin kyläsuunnitelmiin kirjatut vastuualueet yksittäisille kyläyhdistyksille ovat lisääntyneet tasaisesti. Maaseudun kehittäminen on siirtynyt yhä enemmän paikallisten toimijoiden harteille julkisen sektorin sijaan nykyisen uusliberalistisen politiikan vuoksi. ²⁵⁶ Jussi kuvaa kylätoimijoita ja osallistumistaan toimintaan:

”Kylässä on kiinteistöyhdistys, pari erilaista yhteisalueosakuntaa, pari tiekuntaa ja vesiyhtymiä ja tällasia huvitoimikuntia ja muita. Pieneen kylään mahtuu tosi paljon erilaisia yhteisöjä ja ihan niinku vaan tietysti sen yhteisöllisyyden takii, se infrastruktuuri pystytään ylläpitämään. Sehän on vähän kohtuutonta ja rasite jossain määrin, et tollases kyläs tarvii olla tiekuntia ja vesiyhtymää, ku kuitenkin esimerkiks kaupunki vuos sitten lopetti ton rantatien tai Selkkiventien ylläpidon kokonaan. Toisaalt se on vaatinu vaan sitä, et kyläläisten on pitäny vaan ottaa ne asiat omille harteilleen ja ettii niihin ratkasuu. Mäki olen toisen tiekunnan puheenjohtaja. Samat naamat ne on aika aktiivisia näis kaikis yhdistyksissä ja yhteisöissä. Kyllä siis jos jonkinlaista yhteisöä kylästä löytyy suhteessa tohon väkimäärään, se on aika järkyttävää.”

Toiminnot myös maksavat kyläläisille, sillä toimijat huolehtivat yhteisistä alueista.

Yhteisalueosakunta kerää maksuja rannan käytöstä ja venepaikasta. Rannan alueen kunnossapitoon kuuluvat veneväylien ruoppaaminen ja uimarantojen kunnossapito. Tieosuuskunta huolehtii teiden kunnossapidosta, josta se kerää oman maksunsa. Jotkut kyläläiset pahoittavat mielensä maksuista. Asta ja Veera ottivat maksut esiin vastauksissaan. Astaa harmitti, että maksuja tulee niin paljon. Veera kuvasi tilannetta näin:

”Aina kun tehään jotain korjataan ja pidetään yllä, niin siit helposti tuleekin, et kaikki ei pysty talkoilla tekemään, niin sit tulee maksuja. Sit kaikki ei kuitenkaan näe sitä, et kannattaa maksaa sellasesta asiasta, et pidetään vaikka rannassa väylii syvänä tai muuta sellasta. Tietysti ne, joilla ei oo venettä, kyl sen nyt ymmärtää et ne harmistuu semmosesta.”

Rannanomistajat järjestävät rannassa talkoita ja kyläyhdistyksen huvitoimikunta järjestää kylän muita tapahtumia. Kulttuuriympäristön hoitaminen näkyy kalarannan talkoissa. Mikäli kylän miljöö halutaan säilyttää, kaikilla kyläläisillä pitää olla samat päämäärät. Mikäli alueella on korjattavaa, se

²⁵⁵ Kumpulainen, 2016, 384.

²⁵⁶ Kumpulainen, 2016, 384.

korjataan yhdessä tai rakennuksen omistajan toimesta. Rannan ulkopuolisten alueiden korjaaminen kuuluu ensisijaisesti niiden omistajille. Asta, Jussi ja Veera kertoivat rannan yhteisalueen kunnossapidosta ja merkityksestä kylälle. Jussi kertoi rannan päätäntävällä näin:

”Mun mielestä oli aika merkittäväkin juttu, et nää rannan osakkaat yhdisty ihan virallisesti osakaskunniksi. Siinähan oli ennen ollu just tämmönen, sanotaanko vähän epämääräinen yhdistys, joka siin on sit ollu, ilman et niil olis mitään legitimiteettiä kuitenkaan ollu päättää asioista. Se oli vähän tämmönen harmaa alue. Nyt se on järjestäytyne osakaskunniksi ja siin on henkilöitä, jotka mun mielestä hyvin aktiivisesti puuhailee kaikkee. Kun siinä on selkee päättävä elin, ni tottakai se kaikki päätöksen teko on vahvempaa ja varmempaa, mitä siel sit tehdäänki. Toihan on varmasti ollu potentiaalinen riidanaihekin tää tämmönen yhteisalue, ei oikein tiedä et kuka siin pitäis käyttää päätäntävältä. Yhteisalue on semmonen mikä ei oo korvamerkitty, jos yhteisalueessa sä rajaat mistä vaan semmosen neliömetrin kokoisen alueen, ni kukaa ei voi tul sanomaa et mä omistan just tän ja kaikki voi sanoo et mä omistan vaan tän manttaaliosuuden. Se on ehkä vähän vaikee mieltää, et mikä yhteisalue on ja miten sitä hallitaan.”

Jaakkola kirjoittaa, että mitä useammalla yhteisön jäsenellä on mahdollisuus osallistua yhteisön päätöksentekoon, sitä toimivampi yhteisö on ²⁵⁷. Aiemmasta rannan päätöksenteosta voi pitää esimerkkinä Jussi mainitsemaa puomia rantatiellä:

”Se puomi laitettiin mun mielestä, sen laitto kalarantayhdistys, ilman et kummempaa lupaa olis ollu, et niinku kaikilt oltais kysytty. Ni se sit niinku jäi siihe ja nythän siin o tiekunta, mikä hallinnoi sitä tietä, eikä sitä puomii oo sit enää pidetty kiinni. Ihan senki takii, et jos on joku hälytysajo tai pelastustilanne, ni se on ny aika noloo et siel on puomi. Siel asuu ja lomailee tosi paljon mökkiläisiä, niin se on turvallisuus kysymys kans. Yhteen aikaan kylän perämooottoreit koitettiin varastaa, et sen takii se siihen laitettiin ja se oli aika isokin ongelma.”

Talkoot ovat merkittävä tekijä alueen maiseman säilyttämisen kannalta. Talkoista kertoivat vastauksissaan Asta, Jussi, Pasi, Veera ja Saija. Rannan kehitykseen kuuluu myös EU-tuen saaminen, jonka avulla rantaan on saatu uimakopit, vessa, lentopallokenttä ja grillauspaikka. Eutuesta kertoivat Asta, Jussi, Riitta, Saija ja Timo. Kumpulainen toteaa, että kylätoiminnassa halu toimia yhteisen hyvän vuoksi ei liity vain naapurien tai lähimmäisten auttamiseen, vaan se on kylän eli erityisen paikan yhteistä vaalimista ²⁵⁸. Tedre ja Pulkkinen lisäävät, että talkootyö on työtä, mikä tehdään jollekin toiselle, eikä se tarvitse erityistä ammattitaitoa. Se on myös korvauksetonta ja

²⁵⁷ Jaakkola, 2015, 50.

²⁵⁸ Kumpulainen, 2016, 396.

tilapäistä työtä, jolla on maaseutuyhteisöissä pitkät perinteet. Eläkeläiset ovat usein aktiivisimpia talkootyön tekijöitä.²⁵⁹

Kumpulaisen mukaan perinteiseen kyläyhdistyksen tehtävään kuuluvat kylätalojen ylläpito, kehittämishankkeiden organisointi sekä vapaa-ajan harrastusten ja juhlien järjestäminen.

Kylätapahtumat ovat kulttuuritapahtumia, joita ei järjestetä vain yhteisön jäsenten viihtyvyyttä tai hauskanpitoa varten, vaan ne ovat kylän kehittämistoimintaa. Kulttuuri lisää paikallisten hyvinvointia eri tavoin, sillä se tarjoaa paikallisille yhteistä tekemistä ja harrastusmahdollisuuksia.

²⁶⁰ Makholman kylässäkin järjestetään tapahtumia ja vapaa-ajan aktiviteetteja, joissa järjestäjänä on kyläyhdistyksen huvitoimikunta. Tapahtumien järjestäminen on aktiivisempaa kesäisin kun kylässä on enemmän ihmisiä. Talvisin mahdollisuudet ovat kapeammat. Kumpulainen kertoo, että kesäjuhlien tarkoituksena on usein saada lisää asukkaita ja kesämökkiläisiä mukaan kylän kehittämistoimintaan. Juhlilla myös rakennetaan kylälle aktiivista julkisuuskuvaa.²⁶¹

Perinteisiä tapahtumia ovat kesäisin juhannusjuhlat, venetsialaiset, talkoot ja seurat, jotka järjestetään Kalarannassa. Astan, Jussin, Riitan, Saijan, Veeran ja Unton vastauksissa mainittiin juhannusjuhla. Juhannusjuhlisiin liittyy heidän mukaansa kokon polttaminen, tanssit, makkaranpaistoa, tikanheittokisa ja lisäksi on lapsille leikkejä. Samanlaiset aktiviteetit liittyvät myös Astan, Riitan, Saijan, Unton ja Veeran mainitsemaan venetsialaisten viettoon. Uusitalon mukaan perinteisten juhlien viettäminen on voimakkainta palaamista kollektiiviseen perinteeseen²⁶². Willman mainitsee, että historian aikana on kylässä vietetty myös siikajuhlia, joita Preiviikin suojeluskunta järjesti. Juhlisiin kuuluivat myös tanssit.²⁶³ Urpuriutta lisää, että juhannusjuhlia on historian aikana pidetty myös Säpissä, jolloin nuoret ovat tulleet eri puolilta rannikkoa veneillään luosituvan tansseihin²⁶⁴.

Kyläelämään liittyy myös hengellisyys, joten seurojen pitäminen kesäisin on perinteistä. Willman kertoo, että 1930-40-luvuilla kylässä on pidetty rukoilevaisten seuroja. Seuroissa on pidetty puheita sekä veisattu virsiä. Sotien jälkeen 1940-luvulla kylässä on seurakunnan toimesta pidetty iltapiirejä kerran kuussa. Nämä loppuivat Preiviikin seurakunnan rakentamisen jälkeen 1960-luvulla.²⁶⁵

Haastateltavistani Jussi ja Veera mainitsivat seurojen pitämisen osana kylän aktiviteetteja.

²⁵⁹ Tedre, Pulkkinen, 2012, 74.

²⁶⁰ Kumpulainen, 2016, 385-386, 394.

²⁶¹ Kumpulainen, 2016, 394.

²⁶² Uusitalo, 1999, 212.

²⁶³ Willman, 1992, 21.

²⁶⁴ Urpuriutta, 1997.

²⁶⁵ Willman, 1992, 18.

Kylässä on historian aikana myös harrastettu urheilua. Willmanin mukaan, kyläläiset ovat pelanneet potkupalloa, pesäpalloa ja yleisurheilua. 1950-luvulla kylässä on myös ollut urheilukenttä, jossa pojat ovat treenanneet hyppyjä ja juoksua. Urheilukentän käyttö jatkui 30 vuotta.²⁶⁶ Nykyisin uuden lentopallokentän myötä, kylän aktiviteetteihin kuuluu taas perinteinen lentopallo.

Lentopallon lisäksi peleihin kuuluu Mөлккy, jota kyläläiset pelaavat aktiivisesti ja saivat koottua oman joukkueensa Mөлкyn MM-kisoihin Poriin 2018 kesällä, josta Veera kertoi.

Kylässä järjestetään myös Ritvan mainitsemia pyöräretkiä lähialueille sekä Veeran mainitsema Wanhan ajan piknik, joka on nyt kolmena kesänä järjestetty perinteiden mukaan kesäsunnuntaina. 50-60-luvuilla makholmalaisperheillä on ollut perinteenä kerääntyä sunnuntaisin piknikille rantaan. Yhteisöllistä perinnettä on haluttu jatkaa. Kumpulaisen mukaan kyläsuunnitelmiin kirjataan usein kylän menneisyys osaksi kylän kehittämistoimintaa ja tulevaisuutta, joka on nähtävillä myös Makholman kyläyhdistyksen toiminnassa.²⁶⁷ Talvisin kylässä on hiljaisempaa, mutta silloinkin on tapahtumia, kuten Saijan mainitsemia teatteriretkiä, Riitan, Unton ja Veeran mainitsemia joulujuhlia, Unton mainitsemia hiihtokilpailuja lapsille ja Jussin mainitsemia laskiaisriehoja. Myös jumppaa on Ritvan mukaan järjestetty talvisin kylässä.

Tapahtumia järjestetään eniten Kalarannassa. Muita paikkoja ovat Veeran mainitsemat kylän hirvimaja, lähikylä Preiviikin työväentalo ja Viasveden Metsäpirtti. Kumpulainen toteaa, että nykyisin sekä nuorisoseurojen talot että työväentalot ovat yhteisesti käytettyjä juhlapaikkoja, joissa juhliin osallistujien poliittisella taustalla ei ole enää merkitystä²⁶⁸.

Kiinteistöyhdistys ja huvitoimikunta ovat olleet mukana luomassa kylälle myös omaa logoa. Toimijat halusivat luoda kylälle logon, mitä voitaisiin käyttää kylän viestinnässä esimerkiksi tiedotteissa kylän ilmoitustauluilla. 2017 vuonna kylässä järjestettiin Makholman-logo kilpailu, josta tiedotettiin kevään jäsentiedotteessa. Vastauksia tuli kymmenen kappaletta ja niistä Makholman juhlagaalassa äänestettiin voittajaksi kuvassa 3 esitetty Pirkko Grönlundin tekemä logo. Logossa on kuvattuna Makholmaan liittyvät teemat meri, maa ja metsä. Kuvassa näkyvä vene viittaa varmasti kylän kalastusperinteeseen.

²⁶⁶ Willman, 1992, 19.

²⁶⁷ Kumpulainen, 2016, 391.

²⁶⁸ Kumpulainen, 2016, 385.

Kuva 4. Makholman logo.

Kylätoimintaan kuuluvat myös tiedotuskanavat. Kylässä tiedotuskanavina ovat ilmoitustaulu Kalarannassa ja Tallinpäässä sekä kyläläisten Whatsapp-ryhmä. Kangaspunta toteaa, että nykyajan ydin on kommunikaatio. Yhä useammilla paikallisyhteisöillä on verkkoyhteisöjä toimintaympäristönään paikallisen toiminnan lisäksi.²⁶⁹ Whatsapp-ryhmä on luotu vasta muutama vuosi sitten, mutta ilmoitustaulut ovat olleet käytössä jo pitkään. Saijan mukaan ilmoitustaulut toimivat. Whatsapp-ryhmä on koettu toimivaksi haastateltavieni Pasin, Timon, Saijan ja Ritvan mielestä. Ryhmässä julkaistaan kuvia, ilmoituksia tapahtumista, ohjeistuksia ja Makholmaan liittyviä muita asioita. Ryhmässä julkaiseminen on melko aktiivista, varsinkin kesäisin, kun kylässä on enemmän toimintaa. Ryhmän kautta tiedon saa myös välitettyä nopeasti. Timo kuvaili Whatsapp-ryhmän toimivuutta:

”Ku on toi Makholman Whatsappi missä kutsutaan pelaamaan lentopalloa ja tapahtuu aktiivisesti ni se on semmonen oma mikä yhdistää ja tietää mitä missäkin tapahtuu. Sitte itse kukin voi, jos vaikka tuliskin semmonen olo, että olis kiva lähtee pelaamaan sitä biitsiä, niin voi panna Whatsappiin viestiä että oltais lähössä pelaamaan, tulkaa ken haluutte. Siellä se tieto leviää niin helposti.”

Kylän alueella ilmestyy myös Saijan mainitsema lehti, Preiviikin sanomat. Makholman kylällä ei ole omaa lehteä, mutta naapurikylän lehti on tiedotuskanava myös makholmalaisten asioille. Lehti ilmestyy pari kertaa vuodessa ja siinä käsitellään lähikyläisten asioita ja tapahtumia.

²⁶⁹ Kangaspunta, 2012, 27-28.

7.1. Kylätoimintaan osallistuminen

Kylässä on paljon aktiviteetteja, mutta riittääkö niihin osallistujia? Haastatteluvastaukset poikkesivat toisistaan kysymyksessä melko paljon. Riitta, Saija, Unto, Pasi ja Tapani kokivat että kyläläiset osallistuvat toimintaan aktiivisesti. Astan ja Timon mukaan myös uudet ihmiset olivat mukana toiminnassa, kun taas Ritva kertoi, ettei koe uusien osallistuvan. Riitta ja Unto sanoivat, että nuoret osallistuvat aktiivisemmin, mutta Pasi sanoi vanhempien kyläläisten olevan aktiivisempia.

Osa vanhemmista kyläläisistä on mukana toiminnoissa ja tapahtumissa. Vanhempien ihmisten aktiivisuuteen vaikuttaa se, ettei heillä ole yhtä paljon energiaa kuin nuoremmilla. He jäävät mieluummin kotinsa rauhaan kuin lähtevät aktiviteetteihin mukaan. He ovat olleet osa kylän aktiivisempaa polvea aikanaan antaen nyt tilaa nuoremmille. Tedren ja Pulkkinen mukaan eläkeläiset ovat kuitenkin merkittävä yhteisöllinen voimavara maaseudulla. Eläkeläiset ovat mukana kylän kehittämistoiminnassa, heillä on tulevaisuuden visioita ja he huolehtivat asuinalueestaan.²⁷⁰

Kumpulainen kirjoittaa, että kylätoimintaan osallistuminen vaihtelee elämäntilanteen mukaan ja osallistuminen ei ole pysyvää²⁷¹. Saija ja Pasi kertoivat, ettei heillä ole tarpeeksi vapaa-aikaa osallistuakseen aktiivisesti toimintaan. Työ oli suurin syy siihen, ettei kylätoimintaan ehditty osallistua. Vapaa-aika käytettiin muihin aktiviteetteihin. Monet haluaisivat osallistua enemmän yhteiseen toimintaan. Veera jakoi mielipiteensä siitä, miten ihmisten vapaa-ajan käyttö on muuttunut nykyisin:

”Ihmisten elämänmeno on menny sellaseks, et vapaa-ajasta kilpailee niin monta eri taho, Netflixistä lähtien ja ihan mitä vaan. Se että ihmiset lähtis tollasiin rientoihin, ni se väki tavallaan vähenee koko ajan.”

Ennen vapaa-aikaa oli vähemmän, mutta myös sen viettämisen tavat olivat yksipuolisempia kuin nykyisin. Tämä kehityskulku liittyy myös yhteisöllisyyden muutokseen, sillä ennen ihmiset olivat tiiviimmissä suhteissa naapurustoonsa kuin nykyisin.

Veera kertoi yhteiseen toimintaan osallistumisen olevan vähäistä. Pasi, Ritvan, Saijan, Tapanin, Timon ja Unton mukaan yhteinen toiminta lisää kuitenkin yhteisöllisyyttä. Kumpulaisen mukaan,

²⁷⁰ Tedre, Pulkkinen, 2012, 78.

²⁷¹ Kumpulainen, 2016, 396.

kun yhteisöllä on yhteistä kulttuuria, se auttaa lisäämään yhteisöllisyyttä sekä kylähenkeä. Nämä puolestaan lisäävät kyläläisten kiinnostusta kylän kehittämiseen ²⁷².

Kumpulainen kirjoittaa, että motivaatio yhteiseen toimintaan ja halu toimia kylän hyväksi ovat suhteessa myös paikkaan sitoutumiseen. Toiminnan jatkuvuuden kannalta yksilön sitoutuminen ja yhteisöllinen toiminta ovat molemmat merkittäviä. ²⁷³ Suosituimpia tapahtumia olivat kesäjuhlat sekä talkoot, joihin moni osallistui. Useimmiten yhteisö huomaa ja arvostaa parhaiten juuri sitä, että kyläläiset osallistuvat talkoisiin, joka on näkyvää toimintaa yhteisön hyväksi ²⁷⁴. Veera kertoi kyläläisten osallistumisesta:

”Kyl ne varmaan, jotka on täällä asunu tosi monta vuotta, nii on varmaan eri tavalla toistes kanssa tekemisis. Varmaan siin on silti ihan sekin, et ne on sitte jo eri sukupolveekin. Kyl tääl asuu ihmisiiki, jotka tulee tänne ja sit ne asuu koko ajan ihan omis oloissaan. Et ei ne haluu sillä tavalla niinku verkostoituu tai olla sosiaalisii muiden kanssa. Ne kokee et he haluu ol omissa oloissan. Ja sekin on mun mielestä tosi ok. Et tuntuis hirveeltä, jos heitä väkisin lähdettais pakottamaan, et ”ulos sieltä, älkää olko omissa oloissanne, nyt meidän kanssa tänne tanhuumaan”. Kaikki tyylillään.”

Kyläläiset ovat erilaisia aktiivisuutensa suhteen. Kumpulaisen mukaan kaikki kylässä asuvat eivät välttämättä kuulu kyläyhdistykseen, eivätkä välttämättä tunne olevansa kyläyhteisön jäseniä. Osa haluaa asua maaseudulla, mutta heidän mielenkiinnon kohteensa ovat muualla. Kylätoimintaan osallistuminen on vapaaehtoista, joten kyläläinen voi päättää, osallistuuko toimintaan vai ei. ²⁷⁵

Kylässä epäaktiivisten asukkaiden vastapainoksi on aktiivisia osallistujia. Jotta kylä saadaan myös säilymään aktiivisena, tarvitaan aktiivisia kyläläisiä. Suojasen mukaan kaikki aktiivihenkilöiden tuottamat hankkeet elvyttävät vanhaa perinnettä ja samalla luovat uutta omaehtoista kulttuuriperinnettä ²⁷⁶. Jussin ja Veeran mukaan suurin osa toimintaan osallistuvista on samaa porukkaa, jotka ovat muutenkin aktiivisia. Kumpulaisen mukaan niillä, jotka ovat mukana kylätoiminnassa, on vahva paikallinen identiteetti ja he kokevat kuuluvansa kyläyhteisön jäseniksi ²⁷⁷. Tedre ja Pulkkinen lisäävät, että nämä henkilöt haluavat myös aktiivisesti kehittää kylää. Kylätapahtumiin osallistuminen ylläpitää myös kyläyhteisöä. ²⁷⁸

²⁷² Kumpulainen, 2016, 384.

²⁷³ Kumpulainen, 2016, 388.

²⁷⁴ Tedre, Pulkkinen, 2012, 75.

²⁷⁵ Kumpulainen, 2016, 395-396.

²⁷⁶ Suojanen, 1999, 42.

²⁷⁷ Kumpulainen, 2016, 395.

²⁷⁸ Tedre, Pulkkinen, 2012, 76.

Astan, Jussin, Pasin, Riitan, Ritvan, Tapanin ja Timon mielestä kylässä oli tarpeeksi toimintaa, eikä sitä tarvinnut lisätä. Tapahtumiin haluttaisiin uusia sisältöjä, mutta muuten ne olivat sopivia. Mökkiläiset eivät ole kylässä talviaikaan, joten he eivät osanneet vastata talviajan aktiivisuuden lisäämiseen. Kesäaikaan tapahtumia oli riittävästi kaikkien mielestä. Veera lisäsi, että mikäli kylässä järjestettäisiin enemmän tapahtumia, osanotto voisi myös olla epäaktiivisempaa kuin nyt. Veera ja Saija kuitenkin haluaisivat kylään lisää toimintaa.

8. Kylän palvelut

Kuten Tuorila toteaa, maaseudun asukkaat tunnistavat maaseudulla asumiseen liittyvät ongelmat. Ongelmia ovat kaupallisten palveluiden puutos ja julkisen liikenteen vajavaisuus, kuten Makholman kylässä.²⁷⁹ Kylässä on aiemmin ollut enemmän palveluita, kuten kauppa sekä kauppa-auto. Uusi-Seppän mukaan elämäntavan muuttuminen on vaikuttanut myös ympäristön muuttumiseen. Ennen työ- ja asuinpaikka ovat olleet lähellä toisiaan, lapset ovat käyneet kyläkoulua ja kyläkeskuksesta on saatu tarvitut palvelut.²⁸⁰ Nykyisin kylässä ei ole mitään palveluita. Yrittäjiä kylässä on, mutta ei palveluntarjoajia. Yhdessä kyselyvastauksessa ja Astan sekä Riitan haastatteluvastauksissa mainittiin, että kylässä tarvittaisiin edelleen kauppa-autoa. Riitta, Timo, ja Unto kertoivat, että kaupalle olisi myös tarve, mutta sen menestykseen tarvittaisiin kyläläisten yhteistä panostusta. Kauppa-auton merkitys kyläläisille on ollut suuri, joka voidaan nähdä Astan vastauksesta:

”Kauppa-auto kävi vuosikaudet. Se oli tietysti semmonen, ainakin mun äidille ja isälle, jotka tääl mökillä olivat paljon ja äiti oli sit myöhemmin, ku isä kuoli, ni yksinään monta vuotta. Se kauppa-auto oli ihan ehdottoman tärkeä. Kyl siinä kävi paljon ruokaostoksilla, ku ei niillä ollu autoo eikä mitään. Joskus oli asiakkaita oikeen jonoks asti. Meidän koko porukka oli aika paljon, siis mun sisko, Jorma, Ritva molemmat perheineen ja minä ja mun sillonnen aviomies, ni paljon oltiin siin mökil viikonloppusin. Määki vaik asuttiin Helsingis ni tultiin siihen. Sitä ruokaa meni. Se oli ihan hyvä palvelu, et onneks semmonen oli semmonen.”

Kauppa-auton lopettamiseen suurimpana syynä on se, että se on kannattamatonta. Maaseutukylien asukkaat käyvät ostamassa ruokansa nykyisin suurista marketeista. Kytö, Tuorila ja Leskinen kertovat, että julkisten ja kaupallisten palveluiden häviäminen maaseudulta vaikeuttaa erityisesti

²⁷⁹ Tuorila, 2006, 43.

²⁸⁰ Uusi-Seppä, 2012, 95.

lapsiperheiden ja vanhuksien elämää maaseudulla ²⁸¹. Kumpulainen lisää, että kyläkauppojen sekä -koulujen häviäminen kylien maisemista, kyläyhteisön ja kylän tuottaminen on yhä enemmän paikallisten toimijoiden varassa. Kylätoiminta siis pitää kylää elossa. ²⁸²

Kylässä on alkanut käymään kirjastoauto. Jäätelöauto on käynyt pidemmän aikaa. Kylä on niin pieni, ettei paikallisille palveluille, kuten pankille tai koululle ole ollut tarvetta. Willmanin mukaan, kansakoulujen perustamista ennen lapset kävivät kiertokoulua, jolloin opettaja tuli kylään muutamaksi viikoksi opettamaan luku- ja kirjoitustaitoa sekä laskuoppia. Lapset ovat käyneet Preiviikin tai Viasveden kyläkoulua. Koulumatkat on 1960-luvulle asti kuljettu kävellen, jonka jälkeen koulukyytejä hoidettiin myös linja-autolla. ²⁸³ Suomessa kansakouluverkosto on ollut laajimmillaan 1960-luvulla, mutta tämän jälkeen niiden määrä alkoi laskemaan, sillä suuret ikäluokat ohittivat kansakouluiän. Myös koulukuljetukset ja maaltamuutto heikensivät kyläkoulujen asemaa tuolloin. ²⁸⁴ Veeran vastauksesta voidaan nähdä, että koululle olisi tarve kylässä:

”Sit on tosi ikävää, ettei oo kouluu tos Preiviikissä, se on tosi harmillinen juttu, mitä mekin välil mietitään et muutettasko me itte tänne pysyvästi, et sit se on aina tosi iso kysymys se lasten koulu. Kouluun on sit pitkä matka ja linja-auto yhteydet on huonot ja sit täytyis itte kuskat koko ajan. Tietysti se oli sellast ennenkin, mut et se koulu oli tos lähellä.”

Veeran lisäksi neljässä kyselyvastauksessa sekä Astan ja Ritvan haastatteluvastauksissa otettiin esille linja-autoyhteyksien riittämättömyys. Tämän myötä, oma auto on elintärkeä kylässä asuville, josta Asta, Ritva ja Unto kertoivat. Willman kirjoittaa, että linja-auto on alkanut liikennöimään kylässä 1950-luvulla, jolloin kaupunkiin on mennyt pari vuoroa päivässä ²⁸⁵. Tilanne on jonkin verran parantunut, joskin vuorot kulkevat edelleen harvakseltaan. Tuorila kirjoittaa, että maaseudulla julkinen liikenne vähenee sen kannattamattomuuden vuoksi, jolloin vuoroja ei mene tarpeeksi esimerkiksi työssäkäyvän tarpeisiin nähden. ²⁸⁶ Asta kuvaa julkisen liikenteen tärkeyttä:

” Oma auto tarvii olla melkeen, se on vähän semmonen kurjempi puoli. Et saa asioit hoidettuu ja pääsee harrastuksiin ja muuta. Jos ei oo omaa autoo, ni must se tärkein palvelu, mitä tällases paikas pitäs säilyttää, on jonkinnäkönen julkinen liikenne. Vaikka ei kannattais, ni kyllä muutaman

²⁸¹ Kytö, Tuorila, Leskinen, 2006, 11.

²⁸² Kumpulainen, 2016, 387.

²⁸³ Willmann, 1992, 18.

²⁸⁴ Ruohomäki, 2017, 531.

²⁸⁵ Willman, 1992, 24.

²⁸⁶ Tuorila, 2006, 36.

kerran pitäis päivässä päästä kaupunkiin ja takasin. Se on musta niinku kaiken tärkein, ku ajattelee vanhuksiiki.”

Tuorilan mukaan, elämäntilanteella ja elämäntapa valinnoilla on paljon vaikutusta oman auton tarvitsemiseen. Kun asutaan maaseudulla, auton tarvitsemisen merkitys tai välttämättömyys korostuu siksi, että julkisen liikenteen vuorot ovat harvassa. Yksi autoon liittyvistä välinearvoista onkin se, että on mahdollisuus asua syrjemmässä. Tällöin ei ole riippuvainen aikatauluista tai yhteiskyydityksistä.²⁸⁷ Lasten ja nuorten liikkumisen kannalta ongelmanratkaisuksi kylässä ovat nousseet mopoautot, joita kyläläisillä nuorilla on Veeran mukaan.

Se, että kyläläiset tarvitsevat omia autojaan liikkumiseen, vaikuttaa myös siihen, kuinka paljon liikennettä kylätiellä liikkuu. Uusi-Seppä toteaaakin, että liikenne on huomattavasti lisääntynyt ja samalla muuttanut myös ympäristöä viime vuosikymmeninä²⁸⁸. Jaakkola lisää, että ihmiset viettävät yhä suuremman osan päivästänsä tienpäällä, varsinkin kun välimatkat ovat pidempiä²⁸⁹. Liikenteen myötä, myös vaaratilanteet lisääntyvät. Kahdessa kyselyvastauksessa ja Tapanin haastattelussa tuli esiin, että liikennenopeudet ovat huolestuttavan suuria. Jotta kylätien nopeuksia saataisiin alas, myös kyläläisten tulisi sitoutua noudattamaan kylätien nopeuksia. Haja-asutusalueilla liikennenopeudet yltyvät usein koviksi. Onnettomuuksien riski suurenee aina, mitä enemmän nopeudet kovenevat, joten vastaajieni huoli ei ole aiheeton. Toinen tekijä, mikä voi vaikuttaa myös onnettomuus riskiä nostavana, on kylän pimeys. Katuvaloja ei ole kuin pienellä matkalla kylän keskustassa. Pasi oli pimeydestä huolissaan, sillä hänen lapsensa kulkevat pimeää kylätietä pitkin bussipysäkille:

”No tottakai pimeys on huono puoli, me asutaan just sellasel paikal, mis ei oo ees katovaloi tai muutakaan. Pimeys on semmonen talvella. Mä oon silti tehnyt sellasen katuvaloehdotuksen tonne, et alkais tosta ensimmäisen rakennuksen kohdalta ne valot. Tos on varsinki, ku neljä muksuu kulkee tonne bussipysäkille aamusin, ni sit talvella siin on aivan pilkko pimee. Siihen oon kyllä kiitollinen, että bussit kulkee, ettei tarvita takseja eikä muita.”

Varmasti moni muukin kaipaisi ainakin talvisaikaan kylätielle valaistusta. Ilman kävelyteitä, autotien reunassa kävely pimeään aikaan on vaarallista, joten Pasiin huoli ei ole aiheeton.

Jaakkolan mukaan kyläyhteisöissä on alettu organisoimaan puuttuvia palveluita itse²⁹⁰. Osa makholmalaisista järjestää itse palveluita, jotka puuttuvat kylästä, kuten Asta ja Ritva kertoivat.

²⁸⁷ Tuorila, 2006, 36.

²⁸⁸ Uusi-Seppä, 2012, 95.

²⁸⁹ Jaakkola, 2015, 85.

²⁹⁰ Jaakkola, 2015, 38.

Kylään saa heidän mukaansa tilattua helposti ulkopuolisia palveluntarjoajia, kuten jätehuoltoa tai sairaanhoitopalveluita. Jaakkolan mukaan useimmat vanhukset uskovat toimintakykynsä heiketessä joutuvansa muuttamaan pois maaseudulta. Maaseudunkotiin voi olla vaikea saada järjestettyä palveluita ja harvoilla on niin kattava sosiaalinen tukiverkko, että he pärjäisivät niiden avulla maaseudulla. Vaikka vanhusten kotona asumista on poliittisestikin korostettu hyvänä asiana, sen mahdollistamiseen tarvittaisiin toimivat vanhus- ja kyytipalvelut.²⁹¹

Yhdessä kyselyvastauksessa kylään toivottiin järjestettäväksi lasi- ja metallikierrätyspisteet. Jätehuolto ja jätteiden lajittelu ei siis toistaiseksi vielä toimi kylässä. Hienosen mukaan, usein maalla asumisen epäekologisuuden yhdistetäänkin puuttuva kunnallistekniikka sekä huono ympäristöhuolto²⁹².

Kumpulainen kirjoittaa, että maaseudun lähipalvelujen tuottamisessa on näkyvissä uudenlaista kansalaisosallisuutta, mikä näkyy yhteisöllisen palvelutuotannon tapojen lisääntymisenä²⁹³. Kattilakoski lisää, että yksityisellä palvelutuotannolla on kuitenkin vaikea korvata julkisia palveluita. Maaseutu paikkana ei houkuta yrittäjiä pitkien välimatkojen ja pienen asiakasmäärän vuoksi.²⁹⁴ Saija oli kuitenkin kiinnostunut tuottamaan palveluita kylässä, sillä hänellä on osaamista, mitä haluaisi hyödyntää. Hän haluaisi myös lisätä yhteistyötä kyläläisten välillä. Saija kuvaa mahdollista yrittäjyyttä kylässä:

”Olis hyvä et tääl verkostoiduttais, et jokainen tarjois tai sit joku tulis pitää jotain kursseja, mul on ny kosmetologi, joka vois tul kertoo jotai, mä itte tietty pystyn kiinalaisest lääketieteest kertoo. Mut niinku sillai et, jos merta pystyis jotenki hyväksikäyttään, et ois joku yrittäjä et sen kans. Ne kalastusreissut olis nii hyvii. Entiä olisko tääl kenelläkää venettäkää mihi mahtuis 6-7 ihmist ja millai sen sit organisoittis ja mitä siihe liittyis. Kaveri vois vetää tääl kanoottiretkii, siis se vetää niit, sil on oma firma. Marja ja sienestysretkii, ruuat vois tehd tääl tai niinku kokoontuu täsä. Puitteit olis, mut sit täytyis vaa lyöd hynttyit yhtee eri ihmisten kans tääl.”

Kyläläisten yhteistyö voisi mahdollistaa palveluntuottamisen kylässä, jota kuvailivat myös Timo ja Veera. Kytö, Tuorila ja Leskinen kertovat, että maaseudulla tarvitaan monialayrittäjiä, jotka yhdistelevät pienyrittäjien ammatteja. Maaseudulla toimivat yritykset ovat usein sesonkiyrityksiä, joiden omistajat työllistävät itsensä sesongin ulkopuolisena aikana muilla tavoin.²⁹⁵

²⁹¹ Jaakkola, 2015, 81.

²⁹² Hienonen, 2011, 26.

²⁹³ Kumpulainen, 2016, 384.

²⁹⁴ Kattilakoski, 2012, 42.

²⁹⁵ Kytö, Tuorila, Leskinen, 2006, 25.

Kysyin haastateltavilta myös siitä, millaisen yrittäjyyden he näkisivät kylässä kannattavana. Jussi, Timo, Tapani ja Pasi näkivät mahdollisuuden yrittäjyyden menestymiseen alueella. Veera, Riitta ja Jan eivät nähneet yrittäjyyden menestyvän kylässä. Yrittäjyyden menestykseen uskovat kertoivat, että mikäli alueella jokin yritys toimisi, sen tulisi olla kytkettynä alueen luonnonvaroihin.

Haastateltavani eivät tyrmää ajatusta matkailuyrittäjyyden menestymisestä alueella. Alasuutarit toteavat, että yrittäjyys edistää sekä ylläpitää maaseudun toimivuutta niin asumisen kuin elämisen ympäristönä. Yrittäjät ja heidän yrittäjäperheensä ovat tärkeä osa paikallisyhteisöjä ja niiden sosiaalisia vuorovaikutusverkkoja.²⁹⁶ Yksi konkreettinen yritysidea tuli esille Timon kuvauksessa:

”Meillä on hyvä ystävä Saksassa Hessenin osavaltiossa ja hän oli joku vuosi sitten täällä meillä. Alottivat lomansa, kun tulivat tänne. Sitte aamulla ne istuivat aina tuolla toisella puolella terassilla aamuauringossa ja lukivat kirjaa ja sitte yhtenä aamuna, nimenomaan tää isäntä, sanoi että Timo, hänellä ei oo ikinä alkanu loma niin nopeesti, hän on unohtanut ihan kaiken. Stressi jäi jonnekin kauas. Ei kuulunu mitään muuta, ku linnunlaulu ja auringonpaiste siinä. Mekin oltiin suunniteltu ennen heidän tuloaan, että he on saksalaisia, niin he on kauheen järjestelmällisiä, niin he haluaa varmaan joka paikan nähdä. Mutta he halusivat vaan istua täällä ja käydä rannassa uimassa ja saunoa (naurahdus). Se oli niinku heidän toivelomansa, että jotain tämmöstä. Täältäähän löytyis vaikka, nää hiljaisuuden reitit ja ikään kuin tämmöinen että pääsee stressistä eroon ja rauhottumaan, tämmöseenhän täältä löytyis eväitä vaikka kuinka.”

Makholma voisi olla rauhallisuuden kokemisen paikka myös muille kuin kyläläisille. Kytö, Tuorila ja Leskinen toteavat, että elämysmatkailun kannalta maaseudun hiljaisuus onkin lähes kokonaan hyödyntämättä nykyisin²⁹⁷. Hienonen lisää, että matkailu- ja ravintolayrittäjien tulisi entistä enemmän hyödyntää maaseudun puhdas luonto, vaihtuvat vuodenaajat, pimeys, hiljaisuus sekä tila. Kylistä löytyy asiantuntijuutta hiljaisuuden ja luontosuhteen löytämiseen, joka on monesta muusta paikasta jo kadonnut. Tätä voisi hyödyntää myös hyvinvointi- ja matkailupalvelujen tuottamisessa. Erityisesti ulkomaiset turistit ovat ryhmä, jotka etsivät hidasta elämänmenoa ja paikkoja, joissa voi viipyä pitkään. Luonnonrauha voi auttaa ihmistä löytämään henkiset voimavaransa, silloin kun ne ovat kadonneet.²⁹⁸ Luontoon liittyi myös Jussin vastaus siitä, mitä hän haluaisi kylään tuotettavan:

”Yks mikä tulee mieleen, ni se olis kiva, jos siel olis joku tällanen, ei nyt pururata, mut joku tällanen selkee luonnos kulkeva reitti. Silleen et jos tulee jotain kavereit tai ulkomailt tai muilt

²⁹⁶ Alasuutari, Alasuutari, 2011, 19.

²⁹⁷ Kytö, Tuorila, Leskinen, 2006, 19.

²⁹⁸ Hienonen, 2011, 44.

paikkakunnilt, ni se ois ihan kiva tavallaan näyttää myös sellasta puolta, et siel menis joku tällanen reitti, niin vois ol ihan kiva.”

Ulkopuolisten näkökulmasta ohjattu luontopolku voisi olla kylän alueella hyödyllinen. Luontopolkuun voisi yhdistää myös kertomuksia kylän historiasta tai kalastuksesta. Kytö, Tuorila ja Leskinen kuvaavat, että nykyisin maaseudulta haetaan ensisijaisesti elämyksellisyyttä, vapaa-ajanviettokohteita sekä luonto- ja kulttuurikohteita. Palveluita ei tarvita, sillä liikkumismahdollisuudet ovat parantuneet niin paljon, että ne voidaan hakea kauempaakin. ²⁹⁹

9. Johtopäätökset ja pohdinta

9.1. Mistä rakentuu makholmalainen paikallisidentiteetti?

Tutkimustuloksena voidaan todeta, että makholmalainen paikallisidentiteetti rakentuu paikkaan ja yhteisöön liittyvistä teemoista. Paikkaan liittyviä teemoja ovat luonto ja merkitykselliset paikat kylän alueella. Sekä kysely- että haastatteluvastauksissa kuvailtiin kylän luontoa merkityksellisimmäksi asiaksi kylässä. Luontoon liittyi luonnon kuvailua, jossa vastaajat mainitsivat maaseutu- sekä merimaiseman. Kylän luonto korostui vastaajieni vertaillessa kylää omaan asuinpaikkaansa. Kylä on vastaajien mukaan selkeästi maaseutua, jossa läsnä olivat hiljaisuus, rauha ja terveellinen elinympäristö. Savisaaren mukaan ympäristö ei vain ympäröi ihmistä, vaan se on osa ihmistä ja samalla ihminen on osa luontoa ³⁰⁰. Kylän maaseutumaisemaan kuuluvat pellot ja metsät. Merimaisemassa tärkeitä olivat ranta, meri ja saaristo. Kaikissa vastauksissa mainittiin myös eläimet osana luontoa. Eläimistä merkityksellisimpiä vastaajilleni olivat eläimet, joita he näkivät harvoin, kuten merikotkat ja suuret petoeläimet.

Kylän luontoon kuului myös luonnon muutos. Kylässä luonnon muutos liittyi metsän hakkuiden tekemiseen, maansiirtotöihin, meren huonontuneeseen tilaan ja tuulivoimaloiden rakentamiseen. Luonnonmukaisuus haluttiin kylässä säilyttää, joten kaikki ihmisen aiheuttamat muutokset olivat negatiivisia muutoksia haastateltavien ja kyselyvastaajien mielestä. Tuulivoimaloita ei kylän alueella vielä ollut, mutta pelko niiden rakentamisesta alueelle toistui muutamassa vastauksessa.

²⁹⁹ Kytö, Tuorila, Leskinen, 2006, 25.

³⁰⁰ Savisaari, 2012, 114.

Luonto liittyi myös vastaajien mainitsemiin merkityksellisiin paikkoihin kylässä.

Merkityksellisimpiä paikkoja kylässä olivat: 1. kalaranta, 2. oma koti ja kylän metsät, 3. oma mökki ja merelliset paikat (saaret ja meri), 4. kotipaikka/mummola, 5. kylän keskus ja 6. vastaajan vanhempien mökki. Kalaranta oli kaikista merkityksellisin paikka vastaajilleni. Kalarantaan liittyi merkitys tapaamispaikkana, vapaa-ajanviettopaikkana, historiallisena paikkana ja tapahtumapaikkana. Myös kylän keskustaan liittyivät samanlaiset merkitykset, joskin sen merkitys vapaa-ajanvietto- sekä tapahtumapaikkana oli merkittävästi vähentynyt viime vuosina. Nykyisin luontoon liitetään elämyksellisyys ja virkistys tavoite, ei enää työn tai toimeentulon tuominen ³⁰¹.

Paikallisuuteen liittyivät myös vanhat rakennukset ja niiden säilyttäminen sekä uusien rakennusten rakentaminen. Rakennettu kulttuuriperintö sisältää sekä käyttö- että taloudellista arvoa, johon on tallennettu edeltävien sukupolvien tietotaitoa. Vanhat rakennukset lisäävät myös alueiden monimuotoisuutta, ja niiden säilyttäminen koetaan yhä tärkeämmäksi ³⁰². Vastaajilleni oli tärkeää, että vanhat, merkitykselliset rakennukset kylän alueella saadaan säilytettyä tulevaisuudessakin.

Rannassa rakennusten ja miljöön hoito hoidetaan kyläläisten toimesta yhdessä, mutta sen ulkopuolella olevat rakennukset ovat yksityisomistajien resurssien varassa, esimerkiksi Tallinpään kivinavetta. Vanhan rakennuskannan rappeutuessa, alueelle on myös rakennettu uusia rakennuksia, mitkä jakoivat vastaajieni mielipiteitä. Uusia rakennuksia ei haluta kylään, koska ne eivät sovi vanhaan miljööseen. Toisaalta rannan alueen mökkipaikat ovat jo täynnä. Uudet asukkaat otetaan kuitenkin avosylin kylässä vastaan ja toivottavaa olisi, että he asuttaisivat jo rakennettuja asuntoja. Uusi-sepän mukaan ympäristön nopea ja hallitsematon muutos koetaan usein negatiivisena ³⁰³.

Kylässä on kaksi kantasukua, Randenit ja Willmanit, jotka asuvat edelleen kylän alueella.

Haastateltavistani vain muutama kuului Randenin sukuun, mutta kukaan ei kertonut kuuluvansa Willmaneihin. Lähes kaikki haastateltavani tulivat kantasukujen ulkopuolelta, eikä kantasukuja otettu esiin haastatteluissa. Kantasukujen merkitys kylän alueella on siis saattanut uusien tulokkaiden myötä vähentyä.

Kyläyhteisöön liittyviä teemoja olivat kylätoiminta, kylän palvelut, makholmalaisen identiteetin kokemus sekä kulttuuri. Kyläyhteisöön kuuluu vastaajieni mukaan persoonalliset ihmiset, aktiivisuus, yhteisöllisyys ja perinteet. Vastaajan kokemus kyläyhteisöön kuulumisesta, liittyi makholmalaisen identiteetin kokemiseen. Yhteisön osana olevat ihmiset tietävät olevansa osa

³⁰¹ Lauren, 2013, 151.

³⁰² Mattinen, 2013, 206.

³⁰³ Uusi-Seppä, 2012, 96.

yhteisöä, jolla on myös oma identiteettinsä³⁰⁴. Suurimmalla osalla vastaajista oli kylän ulkopuolinen identiteetti, sillä he asuivat kylän ulkopuolella. Vastaajat yhdistivät identiteetin kokemuksen ajanvieton määrään kylässä. Mitä enemmän kylässä vietti aikaa, sitä vahvempi identiteettikokemus oli, mikä näkyi vakituisten asukkaiden vastauksissa.

Kylässä järjestetään kylätoimintaa, johon kuuluu eri toimijoita sekä toimintoja. Toimijoita ovat Makholman kiinteistöyhdistys ja tie- ja vesiosuuskunnat. Kiinteistöyhdistyksen alaisena toimii huvitoimikunta, mikä järjestää kylässä tapahtumia ja aktiviteetteja. Merkittävimpiä juhlia ovat juhannusjuhla, venetsialaiset sekä joulujuhlat talvella. Rannan omistajien järjestämät kalarannan talkoot olivat vastaajille myös tärkeä aktiviteetti. Toiminta oli vastaajien mukaan aktiivista kesäisin ja hiljaisempaa talvella. Yhteisöllisyydestä on nykyisin tullut kevyempää ja vähemmän yksilöä sitovaa, joten henkilöt voivat olla eri asteisesti sitoutuneita yhteisöön³⁰⁵. Monet vastaajat olivat mukana kylätoiminnassa jollakin tavalla ja kokivatkin, että yhteiset aktiviteetit lisäävät yhteisöllisyyttä kylässä. Ihmisten yhteenkuuluvuus ja yhteiset intressit ovatkin kylätoiminnan perusta ja voima³⁰⁶.

Palveluita ei kylässä ollut, mutta yrittäjähenkisyyttä sekä yrittäjiä vastaajien mukaan oli. Mikäli kylässä jokin yritys menestyisi, sen tulisi olla sidottu alueen luonnonvaroihin. Elinvoimaiseen kulttuuriympäristöön kuuluvat työ- ja asuinpaikat, kulttuuri ja palvelut sekä asukkaille, että matkailijoille. Matkailun merkitys on kasvanut ja suosituimpia kohteita ovat arvokkaat kulttuuriympäristöt.³⁰⁷ Kivijalkaliikkeen menestykseen vastaajat eivät uskoneet. Kylään saa järjestettyä palveluita, kuten sairaanhoitoa tai jätehuoltoa omatoimisesti. Lisäksi kylässä käy kirjasto-auto ja jäätelöauto. Palveluita, joita haluttaisiin kylään ovat kauppa-auto, kauppa, koulu, jätteiden lajittelupisteet, toimivat linja-autoyhteydet sekä valaistus. Vastaajien mukaan palveluiden puuttuessa tärkeintä on omistaa oma auto, jolla pääsee liikkumaan. Liikennenopeudet päätiellä aiheuttivat kuitenkin huolta vastaajissa.

Kyläyhteisöön liittyy myös kylän kulttuuri. Kulttuuriin kuuluivat historian ja perinteiden merkitys, tervehtimistapa, puhetyyli, taiteilijat sekä yhteisöllisyys. Saastamoisen mukaan yhteisön kulttuuriin voidaan katsoa liittyvän traditionaalinen elämäntapa, pysyvyys, suhteiden jatkuvuus ja kiinteys, sitoutuminen paikkaan sekä yhteinen historiallinen tarina asukkaiden jaettavaksi³⁰⁸. Kylän perinteet ja historia sisälsivät entiset elinkeinot maanviljelyn ja kalastuksen ja tietoisuuden omista

³⁰⁴ Kangaspunta, 2011, 28.

³⁰⁵ Aro, 2011, 28.

³⁰⁶ Jaakkola, 2015, 34.

³⁰⁷ Uusi-Seppä, 2012, 103.

³⁰⁸ Saastamoinen, 2011, 80.

sukujuurista kylässä. Vaikka kylässä ei aktiivista kalastusta enää ollut, suurin osa vastaajista kuvaili kylää edelleen kalastajakylänä. Kalastusperinne haluttaisiin siirtää myös nuoremmille sukupolville, jotta perinne saataisiin jatkumaan. Aineettomaan kulttuuriperintöön kuuluu erityisesti identiteetin merkitys ja perinteiden jatkuminen, joka liittyy olennaisesti kokemukseen omista juurista³⁰⁹. Jokainen vastaaja tiesi jotakin kylän historiasta. Suurin osa oli itse ottanut selvää historiasta lukemalla tai sitten kuulemalla tarinoita muilta kyläläisiltä. Osa oli myös tehnyt tutkimusta kylässä.

Tervehtimistapaan kuului se, että kaikki tervehtivät kylän alueella vastaantulevia. Tervehtiminen oli aktiivisinta rantatiellä. Tämä oli vastaajien mielestä hieno ja säilyttämisen arvoinen tapa kylässä. Tapa liittyi kylän yhteisölliseen kulttuuriin, johon liitettiin myös muiden kyläläisten tunteminen ja ajanvietto heidän kanssaan. Kyläyhteisön hyvä yhteishenki lisää suotuisaa käytöstä, mikä johtaa myös yhteisiin arvoihin³¹⁰. Perinteinen paikallinen yhteisöllisyys on kuitenkin menettänyt merkitystään, sillä yhteisö määritellään yhä useammin ei-paikallisesti, sosiaalisten suhteiden kautta³¹¹. Vastaajat tunsivat osan kyläläisistä, mutta eivät kaikkia. Suurin osa vastaajista halusi välillä olla omissa oloissaan ja välillä myös muiden kyläläisten kanssa. Uudet kyläläiset otettiin vastaajien mukaan hyvin vastaan, mutta vastaanotto oli myös asukkaan omasta aktiivisuudesta kiinni. Mikäli uusi asukas osallistui aktiivisesti kylätoimintaan, hän sai lämpimän vastaanoton.

Kylän puhetyylissä merkittävin ero porilaiseen oli se, että kylän sanastossa on entisiin elinkeinoihin liittyviä sanoja. Porilaiseen puhetyyliin samanlaisuutena mainittiin ruotsinkielen vaikutus. Makholmalainen sanasto näkyy erityisesti kylän paikannimissä ja sanonnoissa.

Kulttuuriin liittyivät myös makholmalaiset taiteilijat, joista vastaajat mainitsivat luontokuvaajat Seppo Keräsen ja Jan Eeralan, riimitaiteilija Pasi Majalahden ja ikonimaalarin, josta kukaan ei tiennyt yksityiskohtaisempaa tietoa. Taiteilijoita arvostettiin kyläyhteisössä. Mikäli vastaajat itse tekisivät taidetta, luonto inspiroisi heitä eniten kylässä. Mattisen mukaan luovat prosessit tuottavat muun muassa uusia resursseja ja arvoja, tuotteita ja kulttuuriperintöä, joiden kautta ihminen siirtää osaamisensa osaksi yhteistä muistia³¹².

Vastaajat näkivät kylän tulevaisuuden ennen kaikkea hyvänä. Mikäli ympäristöstä pidetään huolta sekä rannan miljöö ja muut vanhat rakennukset saadaan säilytettyä, säilytetään samalla osa kylän kulttuuriperintöä. Yhteisöllisyys ja yhdessä tekeminen säilyttävät historiaa ja perinnettä kylässä.

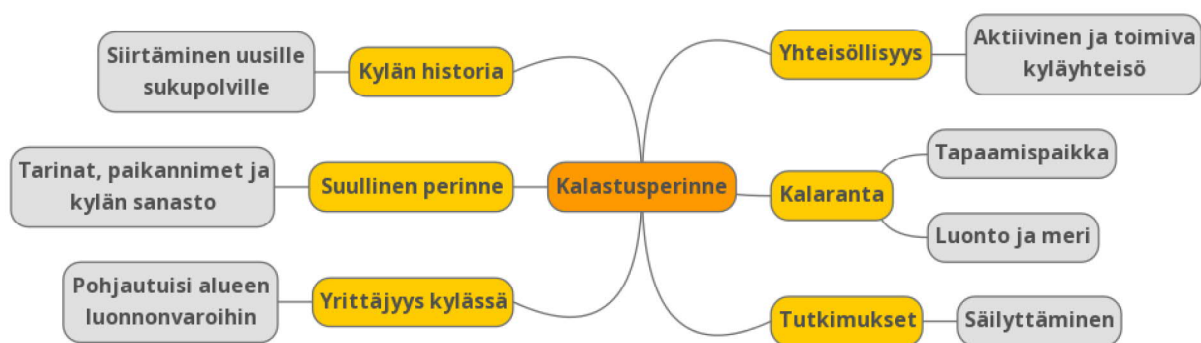
³⁰⁹ Ceginskas, 2013, 110.

³¹⁰ Jaakkola, 2015, 36.

³¹¹ Aro, 2011, 55.

³¹² Mattinen, 2013, 205.

Tutkimukseni alussa oli tarkoitus selvittää, miten asumishistorialtaan erilaiset vastaajat eroavat mielipiteiltään. Suurimmat erot olivat mökkiläisten ja vakituisten asukkaiden välillä. Erot korostuivat kysymyksissä merkityksellisimmistä paikoista, jolloin vakituiset asukkaat mainitsivat oman kotinsa ja kesämökkiläiset oman mökkinsä tärkeimpänä paikkana. Myös ajanvietto kylässä vaihteli vakituisten ja mökkiläisten välillä niin, että mökkiläiset olivat pääasiassa kesäaikaan kylässä. Vakituiset asukkaat tunsivat myös makholmalaista identiteettiä useammin kuin mökkiläiset, sillä identiteetin kokemus oli yhteydessä kylässä asumiseen ja ajanviettoon. Uudisasukkaat erosivat muista kysymyksessä kalastajakylä-termin käytöstä. Uudisasukkaat eivät kokeneet kalastajakylä-termin olevan hyvä termi kylän kuvailuun. Heillä ei ollut juuria kylässä, eikä myöskään suhdetta kalastukseen kylässä. Toinen uudisasukkaista kutsuisi kylää ennemmin mökkikyläksi, sillä nykyisin alueella on paljon kesämökkejä. Uudisasukkaat katsovat kylää nykypäivän näkökulmasta, johon eivät kuulu kalastajat enää yhtä näkyvästi kuin ennen.

Kuva 5. Ajatuskartassa näkyy, mitkä tekijät liittyvät kylän kalastusperinteeseen, joka on makholmalaisen paikallisidentiteetin pohja.

Makholmalainen paikallisidentiteetti rakentuu kylän historian kautta. Kalastusperinne vaikuttaa kylässä edelleen siellä asuvien ja mökkeilevien identiteettiin. Nykypäivässä historian merkitys voidaan nähdä kalastusperinteen säilyttämisenä, niin suullisena tietona, kuin rakennusten ja esineidenkin suojeluna. Paikallisidentiteetin kannalta tärkein säilyttämisen arvoinen kohde on kalaranta, jossa kylän historian voi edelleen nähdä ja tuntea. Ranta on kyläläisten tapaamispaikka, jota se on ollut koko kylän historian ajan. Kalarantaan liittyy myös luonto ja meri, joka kuuluu makholmalaiseen paikallisidentiteettiin myös kalastuselinkeinon kautta. Kalastuselinkeinoon on liittynyt myös yhteisöllisyys, joka kylässä on vahva identiteettiin kuuluva tekijä edelleen. Ilman yhteisöllisyyttä, ei olisi toimivaa ja aktiivista kyläyhteisöä, joka pitää perinteestään ja historiastaan huolta. Vaikka perinne ja historia ei olisi suoraan nähtävissä yhteisössä, se on mukana yhteisön

arjessa ja toimintatavoissa. Ammattikalastajia ei kylässä enää ole, mutta ihmisiä, jotka arvostavat omia juuriaan ja historiaa on sitäkin enemmän. Niin kauan kuin kylässä on sukujuuristaan ja paikan historiasta tietoisia henkilöitä säilyy myös makholmalainen paikallisidentiteetti.

9.2. Kokemukseni metodista ja sen soveltamisesta

Luvussa 2. Aineisto ja metodi kävin läpi tutkimukseni aineistoa ja aineiston analyysikeinoa, johon palaan uudelleen nyt. Tutkimukseni on laadullista tutkimusta, jossa on etnografinen ote.

Etnografinen ote sopii mielestäni hyvin kyseiseen kylätutkimukseen, sillä oma tutkimuskohteeni on pieni maalaiskylä, mutta tutkimus on kokonaisvaltainen kylän alueella. Etnografinen tutkimus onkin perinteisesti juuri kylätutkimusta sen soveltuvuuden vuoksi. Etnografiseen tutkimukseen kuuluu paljon erilaisia aineiston hankintatapoja sekä aineiston analyysikeinoja. Tutkimuskenttäkin on siis laaja.

Etnografisen otteen myötä, myös aineiston hankintatapani oli perinteinen etnografinen haastattelu, jonka tueksi toteutin myös kyselyn kylässä. Etnografiseen tutkimukseen kuuluu olennaisena osana myös havainnointi, jonka tiedot kirjasin haastatteluja tehdessäni kenttäpäiväkirjaani. Huomasin kuitenkin tutkimuksen aikana, ettei kenttäpäiväkirjasta ollut niin paljon hyötyä kuin olisin halunnut siitä olevan. Koen, että kenttäpäiväkirja olisi ollut hyödyllisempi tutkimuksessa, joka käsittelee tiettyä tapahtumaa tai vaikeampia asioita, jolloin on tärkeämpää merkitä havaintoja muistiin.

Kyselyn ja haastattelun tekeminen kylässä oli hyvä keino lähestyä tutkittavaa ryhmää. Ihmisten tavoittaminen haastatteluja varten tuntui mielestäni melko helpolta, sillä he olivat vastaanottavaisia ja ystävällisiä. Tuntui siltä, että he halusivat edesauttaa tutkimustani. Haastattelutilanteet olivat myös onnistuneita. En saanut haastatteluista missään vaiheessa huonoa palautetta, joten mielestäni onnistuin haastatteluiden teossa. Haastattelut antoivat myös tarvittavia tietoja tutkimukseni kohteesta, sillä olin saanut muotoiltua kysymykseni hyvin. Luultavasti tekisin haastatteluja myös uudelleen, mikäli tutkimuskohteena olisi kyläyhteisö.

Kyselyn toteuttaminen kylässä oli haastavampaa, sillä en ollut aiemmin tehnyt kyselyä, enkä tiennyt mitä kyselyn teossa tulee ottaa huomioon. Kyselyn jakaminen vastaajille kirjallisessa muodossa oli melko vaivatonta ja sain sillä tavalla tavoitettua kaikki kyläläiset. Vastausmäärä jäi kuitenkin lopulta alhaiseksi. Mikäli tuottaisin kyselyn uudelleen, informoisin kyläläisiä etukäteen kyselyn

tekemisestä, pidentäisin vastausaikaa ja tekisin kysymyksistä kiinnostavampia tai yksinkertaisempia. Riippuen tutkimuskohteesta, myös sähköinen kysely voisi olla toimiva.

Aineistonanalyysissä käytin aineistolähtöistä sisällönanalyysiä, mikä oli toimiva omien aineistojeni läpikäymiseen. Tärkeää oli heti aineiston analyysin alussa saada haastatteluvastaukset kirjalliseen muotoon, jotta vastauksia voitiin alkaa luokitella. Kirjasin myös kaikki kyselyvastaukset samaan dokumenttiin, jotta niitä oli helpompi poimia luokitteluun. Aineistonanalyysissä toimivaa oli mielestäni se, että esimerkiksi alustavan luokittelun avulla sain kaikki tärkeimmät ja toistuvat teemat esiin ja kootuksi samaan paikkaan. Yläteemoille tuli alateemoja, jotka saivat kiinnittämään huomiota yksityiskohtiin ja myös eroihin. Analyysissä keskityin myös vastaajien asumishistorian kautta syntyviin eroihin. Analyysissä voisin parantaa kuitenkin sitä, että keskittyisin tarkemmin tutkittavien ryhmien eroavaisuuksiin. Nyt analyysiä tehdessäni keskityin enemmän siihen, mitä haastateltavat ja kyselyvastaajat kertoivat ja mitä samanlaisuuksia aineistoista löytyi. Analyysi voisi siis olla yksityiskohtaisempaa ja tarkempaa.

Kaikki aineiston ja metodin rakenteet olivat toimivia omassa tutkimuksessani ja suurimmat ongelmatilanteet syntyivät siitä, että olen aloitteleva tutkija. Mitä enemmän kokemusta tutkimuksesta tulee, sitä sujuvampaa tutkimuksen tekeminen on. Tulevaisuudessa kyläyhteisöä tutkiessani kiinnittäisin varmasti enemmän huomiota havainnointiin ja olisin enemmän mukana kyläyhteisön arjessa ja tapahtumissa. Tällöin myös kenttäpäiväkirjan tekeminen tulisi tarpeelliseksi. Kun viettää enemmän aikaa yhteisössä, myös sen tunteminen syvenee ja tutkimuksen tekoon tulee varmuutta.

Lähdeluettelo

Haastatteluaineistot

Laiho, Silja (2018) 10 kpl teemahaastatteluja kestoiltaan noin 30-60min. Sekä yksi internetin välityksellä tuotettu sähköpostihaastattelu. Aineisto kerätty kesä-elokuussa vuonna 2018. Julkaisematon aineisto.

Kyselyaineistot

Laiho, Silja (2018) 16 kpl lomakekyselyitä. Aineisto kerätty kesäkuussa vuonna 2018.

Videoaineistot

Praatate ja vahrate Suomi 100 vuoden kunniaksi – Äänivireo Länsi-Porista merenrantakylän Makholman ihmisilt, jotka täl tappaa oma kortes kekkoo laittavat. Dokumentti. 2017.

Muut aineistot

Laiho, Silja (2018) Kenttäpäiväkirja. Aineisto kerätty haastattelujen teon aikana kesä-elokuussa 2018. Julkaisematon aineisto.

Aikalaiskirjallisuus

Leppänen, Irma: *Porin mlk:n Makholman kylän kalastus*, Laudatur-tutkielma, HYSKL, 1950.

Saarinen, Asta: *Viasvedenlahden ja Säpin paikannimistä*, Laudatur-tutkielma, Turun yliopiston suomen kielen laitos, 1978.

Willman, Jukka: *Makholman kylä – muistoja kehityksestä ja asukkaista*, 1998.

Heikki Urpuriutan haastattelu 10.8.1997, haastattelija Leena Sammallahti.

Tutkimuskirjallisuus

Aarrevaara, Eeva, Rönkkö, Emilia: *Maaseututaajamien rakennettu ympäristö aluehistorian ja kulttuuriperinnön näkökulmista*, 2015, <<https://docplayer.fi/14100448-Maaseututaajamien-rakennettu-ymparisto-aluehistorian-ja-kulttuuriperinnon-nakokulmista.html>>

Alasuutari, Pertti: *Laadullinen tutkimus 2.0*. Vastapaino, Tampere, 2011.

Alasuutari, Pertti, Alasuutari, Eero: *Maaseudun merkitykset suomalaisessa julkisessa keskustelussa. Diskurssianalyttinen tarkastelu*. Sitran selvityksiä 50, Helsinki, 2011, <<https://media.sitra.fi/2017/02/24050617/SelvityksiC3A42050.pdf> >

- Ammattiluontokuvaajat, Seppo Keränen, <<http://ammattiluontokuvaajat.fi/keranen-seppo/>>
- Aro, Jari: Yhteisöllisyys ja sosiaalinen side. *Yksilöllinen yhteisöllisyys – avaimia yhteisöllisyyden muutoksen ymmärtämiseen*. (toim.) Kangaspunta, Seppo, Tampereen Yliopistopaino Oy, Tampere, 2011, 35-60.
- Burke, Peter: *What is cultural history?*, Polity Press, United Kingdom, 2004.
- Castells, Manuel: *Power of Identity*, second edition, Blackwell Publishing Ltd, United Kingdom, 2010.
- Ceginskas, Viktorija: Mitä kulttuuriperintö merkitsee monikulttuurisessa ympäristössä kasvaneelle? *Mitä on kulttuuriperintö?* (toim.) Tuomi-Nikula, Outi, Haanpää, Riina, Kivilaakso, Aura, SKS, Hansaprint Oy, Vantaa, 2013, 106-130.
- Eskola, Jari, Suoranta, Juha: *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*, Gummerus kirjapaino oy, Jyväskylä, 2001.
- Fingerroos, Outi, Jouhki, Jukka: Etnologinen kenttätyö ja tutkimus: metodin monimuotoisuuden pohdintaa ja esimerkkitapauksia. *Moniulotteinen etnografia*. (toim.) Hämeenaho Pilvi, Koskinen-Koivisto, Eerika. Ethnos oy, Tallinnan kirjapaino, Tallinna, 2014, 79-108.
- Grönfors, Martti: *Kvalitatiiviset kenttätyömenetelmät*. WSOY, Helsinki, 1982.
- Grönfors, Martti: *Laadullisen tutkimuksen kenttätyömenetelmät*, (toim.) Vilkka, Hanna, Hämeenlinna, 2011, <http://vilkka.fi/books/Laadullisen_tutkimuksen.pdf>
- Hienonen, Kati: *Maaseutu tulevaisuuden merkitysyhteiskunnassa*, Sitran selvityksiä 52, Helsinki, 2011, <<https://media.sitra.fi/2017/02/27172813/SelvityksiC3A42052-2.pdf>>
- Holmila, Marjo: *Kylä- kaupungistuvassa yhteiskunnassa*, Stakes julkaisut, Karisto oy, Hämeenlinna, 2001.
- Huttunen, Laura: Tiheä kontekstointi: haastattelu osana etnografista tutkimusta. *Haastattelun analyysi*. (toim.) Ruusuvoori, Johanna, Nikander, Pirjo, Hyvärinen, Matti. Vastapaino, Tampere, 2010, 39-63.
- Hyyryläinen, Torsti, Ryyänen, Toni: *Maaseutukuvat ja -mielikuvat maaseudun kehittämisessä*, Maaseudun uusi aika 2–3|2018, Maaseutupolitiikan 30-vuotisjuhlakirja, 2018, <<http://www.mua-lehti.fi/wp-content/uploads/2018/10/hyyrylainen-ja-ryynanen.pdf>>

Hämeenaho, Pilvi, Koskinen-Koivisto, Eerika: Etnografian ulottuvuudet ja mahdollisuudet. *Moniulotteinen etnografia*. (toim.) Hämeenaho Pilvi, Koskinen-Koivisto, Eerika. Ethnos oy, Tallinnan kirjapaino, Tallinna, 2014, 7-31.

Häyrynen, Maunu: Kulttuuriympäristö ja sen arvot, *Satakunnan kulttuuriympäristöt eilen, tänään ja huomenna*. (toim). Uusi-Seppä, Niina. Eura Print Oy, Satakunnan Museon julkaisuja, 2012, 114-123.

Jaakkola, Eevi: *Yhteisöllisyys syrjään asutulla maaseudulla asuvien ikääntyneiden arjessa*, Väitöskirja, Lapin yliopisto, Yhteiskuntatieteiden tiedekunta, 2015.

Jansson, Henrik: Selkämeren kansallispuisto, *Satakunnan kulttuuriympäristöt eilen, tänään ja huomenna*. (toim). Uusi-Seppä, Niina. Eura Print Oy, Satakunnan Museon julkaisuja, 2012, 141-146.

Kalela, Jorma: *Historiantutkimus ja historia*, Tammer Paino Oy, Tampere, 2000.

Kalela, Jorma: Historia, kertomus, historiantutkimus. *Menneisyyden merkitys*. (toim.) Pitkänen, Pirkko, Kirjapaino Punamusta, Joensuu, 1992, 23-64.

Kaljunen, Laura, Venäläinen, Juhana: Ilomantsilainen luonto arjen ja työn äänimaisemana, *Syrjäseudun idea – kulttuurianalyysjä Ilomantsista*. (toim.) Knuuttila, Seppo, Järviluoma, Helmi, Logren, Anne, Turunen, Risto, SKS, Saarijärven Offset Oy, Helsinki, 2012, 105-112.

Kangaspunta, Seppo: Traditionaalista yhteisöstä verkkoyhteisyyteen. *Yksilöllinen yhteisöllisyys – avaimia yhteisöllisyyden muutoksen ymmärtämiseen*. (toim.) Kangaspunta, Seppo, Tampereen Yliopistopaino Oy, Tampere, 2011, 15-34.

Karhunen, Eeva: *Porin kuudennen osan tarinoista rakennettu kulttuuriperintö*, Turun yliopisto, Väitöskirja, Humanistinen tiedekunta, Kulttuuriperinnön tutkimus, Painosalama Oy, Turku, 2014.

Katajala, Kimmo: Paikallishistorian kriisi vai uusi mahdollisuus? *Menneisyyden merkitys*. (toim.) Pitkänen, Pirkko, Kirjapaino Punamusta, Joensuu, 1992, 175-201.

Kattilakoski, Mari: Kyläyhteisöt palvelujen tuottajina – vastavoimaa keskittymiselle. *Yhteisöllisyydellä hyvinvointia ja palveluja maaseudulle*. (toim.) Kattilakoski, Mari, Kilpeläinen, Arja, Peltomäki, Pirja, Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän julkaisu 1/2012, Tampereen yliopistopaino Oy Juvenes Print, Tampere, 2012, 40-50.

Kirveennummi, Anna, Räsänen, Riitta: *Suomalainen kylä – kuvattuna ja muisteltuna*, SKS, Gummerus kirjapaino oy, Jyväskylä, 2000.

Kiviniemi, Eero: *Perustietoa paikannimistä*, SKS, Mäntän Kirjapaino Oy, Mänttä, 1990.

Knuuttila, Seppo: Vapauden pakko ja muita elämisen ehtoja takamailla, *Syrjäseudun idea – kulttuurianalyysejä Ilomantsista*. (toim.) Knuuttila, Seppo, Järviluoma, Helmi, Logren, Anne, Turunen, Risto, SKS, Saarijärven Offset Oy, Helsinki, 2012, 29-36.

Knuuttila, Seppo, Rannikko, Pertti, Oksa, Jukka, Hämynen, Tapio, Itkonen, Hannu: *Kylän paikka – Uusia tulkintoja Sivakasta ja Rasimäestä*, SKS, Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä, 2008.

Korhonen, Teppo: Kylät ja talot muuttuvat. *Rakennusperintömme, kulttuuriympäristön lukukirja*. (toim.) Lounavuori, Irma, Putkonen, Lauri, Ympäristöministeriö, museovirasto ja rakennustieto oy, Karisto Oy, Hämeenlinna, 2001, 24-33.

Korkiakangas, Pirjo: Muisti, muistelu, perinne. *Kulttuurin muuttuvat kasvot - Johdatusta etnologiatieteisiin*. (toim.) Lönnqvist, Bo, Kiuru, Elina, Uusitalo, Eeva, SKS, Tietolipas, Rt-Print Oy, Pieksämäki, 1999, 155-176.

Kotilainen, Sofia: Monikerroksisten muistelu- ja tallennusprosessien vaikutus muistitiedon tulkintaan etnografisessa historiantutkimuksessa. *Moniulotteinen etnografia*. (toim.) Hämeenaho Pilvi, Koskinen-Koivisto, Eerika. Ethnos oy, Tallinnan kirjapaino, Tallinna, 2014, 153-181.

Kumpulainen, Kaisu: *Kulttuuri elinvoimaisten maaseutuyhteisöjen rakentajana*, Janus vol. 24 (4) 2016, 384–400 <<https://journal.fi/janus/article/view/60255/21148>>

Kurki, Tuulikki: Kotiseutukoodi, *Syrjäseudun idea – kulttuurianalyysejä Ilomantsista*. (toim.) Knuuttila, Seppo, Järviluoma, Helmi, Logren, Anne, Turunen, Risto, SKS, Saarijärven Offset Oy, Helsinki, 2012, 42-49.

Kuula, Arja: *Tutkimusetiikka, aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys*, Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä, 2006.

Kytö, Hannu, Tuorila, Helena, Leskinen, Johanna: *Maaseudun vetovoimaisuus ja kuluttajien yksilölliset elämäntavat*, Kuluttajatutkimuskeskus, julkaisuja 5:2006, <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/152260/Maaseudun_vetovoimaisuus_ja_kuluttajien_yksilolliset_elamantavat.pdf?sequence=1>

Laakso, Antti: *Tuulivoimaloiden haitat toivat poliitikot yhteen Porissa*, 2014,

<<https://yle.fi/uutiset/3-7690841>>

Lahtinen, Eija, Vehmasto, Elina: *Paikallisen kehittämistyön käsikirja - Osallistavuus sosiaalisen pääoman kehittäjänä*, Sosiaalista pääomaa kylille -hanke 2002-2005, Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus, 2005,

<<http://www.kylatoiminta.fi/uploads/images/tiedostot/oppaat/Paikallisenkehittamistyonkasikirja.pdf>>

Latvala, Pauliina: *Katse menneisyyteen – Folkloristinen tutkimus suvun muistitiedosta*, SKS, Hakapaino Oy, Helsingin, 2005.

Lauren, Kirsi: Perinteet ja ympäristö. *Kestävä kasvatus – kulttuuria etsimässä*. (toim.) Toivanen, Paula, Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seuran julkaisuja 6, Erweko Oy, Helsinki, 2013, 150-158.

Leppänen, Irma, Saarinen, Asta: *Makholman kalastajan sanakirja*, (toim.) Loven, Lasse, Selkämeren kansallispuiston ystävät ry, 2015,

<<http://www.selkamerenystavat.fi/joomla/images/Datat/Selkameripankki/Makholmankalastajansanakirja.pdf>>

Louekari, Sami: Maatalousmaiseman muotoutuminen Porin seudulla 1700-1900-luvulla, *Satakunnan kulttuuriympäristöt eilen, tänään ja huomenna*. (toim.) Uusi-Seppä, Niina. Eura Print Oy, Satakunnan Museon julkaisuja, 2012, 46-55.

Louekari, Sami: Maatalouden muutokset. *Kuunarin kryssi, merikarvialaisten historiaa 1860-luvulta 2000-luvulle*. (toim.) Sivula, Anna, Ruohomäki, Anni, Haanpää, Riina. Otavan Kirjapaino Oy, Keuruu, 2017, 51-77.

Lowenthal, David: *The Heritage crusade and the spoils of history*, Cambridge University Press, United Kingdom, 1998.

Lumme-Sandt, Kirsi: Vanhan ihmisen kohtaaminen haastattelutilanteessa. *Haastattelu tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus*. (toim.) Ruusuvoori, Johanna, Tiittula Liisa. Gummerus kirjapaino oy, Jyväskylä, 2005, 125-137.

Lähteenmäki, Maria: Alue- ja paikallistutkimuksen synty ja pohjoinen ulottuvuus 1700-luvulla. *Maa, seutu ja kulmakunta, näkökulmia aluehistorialliseen tutkimukseen*. (toim.) Lähteenmäki, Maria, SKS, Hakapaino Oy, Helsinki, 2009, 115-149.

Maaranen, Päivi: Esihistorian jäljet. *Rakennusperintömme, kulttuuriympäristön lukukirja*. (toim.) Lounavuori, Irma, Putkonen, Lauri, Ympäristöministeriö, museovirasto ja rakennustieto oy, Karisto Oy, Hämeenlinna, 2001, 15-19.

Makholman kiinteistöyhdistys ry, Makholman kyläsuunnitelma 2011-2016,
<<https://docplayer.fi/16511741-Kyläsuunnitelma-makholman-kiinteistoyhdistys-ry-makholman-kyläsuunnitelma.html>>

Mellanoura, Juhani: Kalastuselinkeino murros. *Kuunarin kryssi, merikarvialaisten historiaa 1860-luvulta 2000-luvulle*. (toim.) Sivula, Anna, Ruohomäki, Anni, Haanpää, Riina. Otavan Kirjapaino Oy, Keuruu, 2017, 78-116.

Mikkeli, Heikki: Aluetutkimuksen Euroopat. *Maa, seutu ja kulmakunta, näkökulmia aluehistorialliseen tutkimukseen*. (toim.) Lähteenmäki, Maria, SKS, Hakapaino Oy, Helsinki, 2009, 25-51.

Mikkola, Jukka, Yrjölä, Rauno: *Suomalainen vapaa-ajankalastaja ja -kalastus vuosituhatvuotien vaihtuessa*, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Edita Prima Oy, Helsinki, 2003,
<<http://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/535006/kt190verkko.pdf?sequence=1>>

Mattinen, Maire: Kulttuuriympäristöön jää aina jälki. *Kestävä kasvatus – kulttuuria etsimässä*. (toim.) Toivanen, Paula, Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seuran julkaisu 6, Erweko Oy, Helsinki, 2013, 204-224.

Oinas, Pirjo: Turvallisuus maaseutuyhteisön asukkaiden arjessa. *Yhteisöllisyydellä hyvinvointia ja palveluja maaseudulle*. (toim.) Kattilakoski, Mari, Kilpeläinen, Arja, Peltomäki, Pirja, Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän julkaisu 1/2012, Tampereen yliopistopaino Oy Juvenes Print, Tampere, 2012, 84-95.

Pietilä, Ilkka: Ryhmä- ja yksilöhaastattelun diskursiivinen analyysi. Kaksi aineistoa erilaisina vuorovaikutuksen kenttinä. *Haastattelun analyysi*. (toim.) Ruusuvoori, Johanna, Nikander, Pirjo, Hyvärinen, Matti. Vastapaino, Tampere, 2010, 212-241.

Porin kaupunki, Jakkuvärkin tuulivoimapuiston osayleiskaava,
<<https://www.pori.fi/kaupunkisuunnittelu/kaavat/yleiskaavat/ehdotusvaiheen-yleiskaavat/jakkuvärkin-tuulivoimapuiston>>

- Raatikainen, Riitta: Ilomantsin pitkä kuva, *Syrjäseudun idea – kulttuurianalyysijä Ilomantsista*. (toim.) Knuuttila, Seppo, Järviluoma, Helmi, Logren, Anne, Turunen, Risto, SKS, Saarijärven Offset Oy, Helsinki, 2012, 176-192.
- Raike, Eeva: Muinaisuuden taju. *Kuunarin kryssi, merikarvialaisten historiaa 1860-luvulta 2000-luvulle*. (toim.) Sivula, Anna, Ruohomäki, Anni, Haanpää, Riina. Otavan Kirjapaino Oy, Keuruu, 2017, 543-552.
- Rannikko, Pertti: Luontosuhteen muutoksia Ilomantsissa, *Syrjäseudun idea – kulttuurianalyysijä Ilomantsista*. (toim.) Knuuttila, Seppo, Järviluoma, Helmi, Logren, Anne, Turunen, Risto, SKS, Saarijärven Offset Oy, Helsinki, 2012, 93-104.
- Rannikko Pertti: *Onko Sivakkaa enää olemassa? Tutkielma yhteisöllisyyden muutoksesta. Teoksessa Kyläläiset, Kansalaiset. Tulkintoja Sivakasta ja Rasimäestä*. Joensuun yliopisto, Joensuu, 1996.
- Rastas, Anna: Haastatteluaineistojen monet tehtävät etnografisessa tutkimuksessa. *Haastattelun analyysi*. (toim.) Ruusuvoori, Johanna, Nikander, Pirjo, Hyvärinen, Matti. Vastapaino, Tampere, 2010, 64-89.
- Rautamäki, Maija: Lähtökohtana maisema. *Rakennusperintömme, kulttuuriympäristön lukukirja*. (toim.) Lounavuori, Irma, Putkonen, Lauri, Ympäristöministeriö, museovirasto ja rakennustieto oy, Karisto Oy, Hämeenlinna, 2001, 8-14.
- Rowley, Jenny: *Designing and using research questionnaires*, Management Research Review, Emerald Group Publishing Limited, 2014.
- Ruohomäki, Anni: Kuntalaisten ja kansalaisyhteiskunnan tarpeet. *Kuunarin kryssi, merikarvialaisten historiaa 1860-luvulta 2000-luvulle*. (toim.) Sivula, Anna, Ruohomäki, Anni, Haanpää, Riina. Otavan Kirjapaino Oy, Keuruu, 2017, 522-540.
- Ruotsala, Helena: Kovan leivän alue vai viinitie? *Maa, seutu ja kulmakunta, näkökulmia aluehistorialliseen tutkimukseen*. (toim.) Lähteenmäki, Maria, SKS, Hakapaino Oy, Helsinki, 2009, 170-196.
- Ruusuvoori, Johanna, Nikander, Pirjo, Hyvärinen, Matti: Haastattelun analyysin vaiheet. *Haastattelun analyysi*. (toim.) Ruusuvoori, Johanna, Nikander, Pirjo, Hyvärinen, Matti. Vastapaino, Tampere, 2010, 9-36.

Ruusuvuori, Johanna: Litteroijan muistilista. *Haastattelun analyysi*. (toim.) Ruusuvuori, Johanna, Nikander, Pirjo, Hyvärinen, Matti. Vastapaino, Tampere, 2010, 424-431.

Ruusuvuori, Johanna, Tiittula, Liisa: Tutkimushaastattelu ja vuorovaikutus. *Haastattelu tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus*. (toim.) Ruusuvuori, Johanna, Tiittula, Liisa. Gummerus kirjapaino oy, Jyväskylä, 2005.

Rupuranta-blogi, Jan Eerala, <<http://www.eerala.com/weblog/>>

Saastamoinen, Mikko: Intensiivistyvä yksilöllistyminen ja sosiaalisuuden muuttuvat muodot. *Yksilöllinen yhteisöllisyys – avaimia yhteisöllisyyden muutoksen ymmärtämiseen*. (toim.) Kangaspunta, Seppo, Tampereen Yliopistopaino Oy, Tampere, 2011, 61-91.

Sahama, Yrjö: Paikallishistorian kaksi tehtävää historian opetuksessa. *Menneisyyden merkitys*. (toim.) Pitkänen, Pirkko, Kirjapaino Punamusta, Joensuu, 1992, 203-224.

Salmi, Juhani, Salmi, Pekka: *Ammattikalastuksen selviämiskamppailu - Elinkeinon kriisi ja yhteisön tuki*, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print, Helsinki, 2010, <http://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/530737/rks2010_23.pdf?sequence=1>

Sammallahti, Leena: Makholma, kulmakunta kolmen kylän rajalla. *Sarka, Satakunnan Museon vuosikirja*. (toim.) Sammallahti, Leena, Hakala, Leena, Suominen, Sirkka-Liisa. Satakunnan Museo, 1998, 20-51.

Savisaari, Hanna: Talon ja maiseman tuntu. *Syrjäseudun idea – kulttuurianalyysinä Ilomantsista*. (toim.) Knuuttila, Seppo, Järviluoma, Helmi, Logren, Anne, Turunen, Risto, Suomalaisen kirjallisuuden seura, Helsinki, Saarijärven Offset Oy, 2012, 113-121.

Selkämeren kansallispuiston ystävät ry, Makholman kalastajien haastattelut 2014-2015, <<https://www.selkamerenystavat.fi/joomla/images/Datat/Selkameripankki/HaastattelutMakholmankalastajat.pdf>>

Sivula, Anna: *Menetetyn järven jäljillä, Historia osana paikallista kulttuuriperintöprosessia*, 2011, <<https://thy.fi/wp-content/uploads/2011/09/HM6-22-40.pdf>>

Sivula, Anna: Monipaikkainen Merikarvian kulttuuriperintöyhteisö, monen kirjoittajan teos, moniääninen historia. *Kuunarin kryssi, merikarvialaisten historiaa 1860-luvulta 2000-luvulle*. (toim.) Sivula, Anna, Ruohomäki, Anni, Haanpää, Riina. Otavan Kirjapaino Oy, Keuruu, 2017, 8-12.

Sivula, Anna: Puuvillatehtaasta muistin paikaksi, teollisen kulttuuriperintöprosessin jäljillä. *Mitä on kulttuuriperintö?* (toim.) Tuomi-Nikula, Outi, Haanpää, Riina, Kivilaakso, Aura, SKS, Hansaprint Oy, Vantaa, 2013, 161-191.

Smith, Michael, Krannich, Richard: "Culture clash" revisited: Newcomer and Long-term Residents Attitudes towards land use, development and environmental issues in rural communities in the Rocky Mountain West, *Rural Sociology*, 2000,
<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/j.1549-0831.2000.tb00036.x?purchase_referrer=www.google.com&tracking_action=preview_click&r3_referrer=wol&show_checkout=1>

Suojanen, Päivikki: Mitä folkloristiikka on? Alan määrittely. *Kulttuurin muuttuvat kasvot - Johdatusta etnologiatieteisiin.* (toim.) Lönnqvist, Bo, Kiuru, Elina, Uusitalo, Eeva, SKS, Tietolipas, Rt-Print Oy, Pieksämäki, 1999, 34-81.

Tarkkio, Laura: Murre kuin veden hiomat kivet. *Kuunarin kryssi, merikarvialaisten historiaa 1860-luvulta 2000-luvulle.* (toim.) Sivula, Anna, Ruohomäki, Anni, Haanpää, Riina. Otavan Kirjapaino Oy, Keuruu, 2017, 553-554.

Tedre, Silva, Pulkkinen, Anneli: Vastapuhe maaseudun ikääntymisen ongelmakeskeisyydelle - eläkeläiset kyläyhteisöjen kehittäjinä. *Yhteisöllisyydellä hyvinvointia ja palveluja maaseudulle.* (toim.) Kattilakoski, Mari, Kilpeläinen, Arja, Peltomäki, Pirja, Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän julkaisu 1/2012, Tampereen yliopistopaino Oy Juvenes Print, Tampere, 2012, 66-83.

Tuomi, Jouni, Sarajärvi, Anneli: *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*, Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki, 2018.

Tuomi-Nikula, Outi, Haanpää, Riina, Kivilaakso, Aura: Kulttuuriperintökysymysten jäljillä. *Mitä on kulttuuriperintö?* (toim.) Tuomi-Nikula, Outi, Haanpää, Riina, Kivilaakso, Aura, SKS, Hansaprint Oy, Vantaa, 2013, 12-27.

Tuorila, Helena: "Täällä maalla on hyvä asua." *Kokemukset maaseudusta uutena asuinympäristönä*, Kuluttajatutkimuskeskus, julkaisu 4:2006, Savion Kirjapaino Oy, Kerava, 2006,
<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/152264/Taalla_maalla_on_hyva_asua.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Turunen, Risto: Murroksen vuosikymmenet, paikallisjulkisuus ja pogostan sanomat, *Syrjäseudun idea – kulttuurianalyysjä Ilomantsista*. (toim.) Knuuttila, Seppo, Järviluoma, Helmi, Logren, Anne, Turunen, Risto, SKS, Saarijärven Offset Oy, Helsinki, 2012, 67-82.

Ukkonen, Taina: *Menneisyyden tulkinta kertomalla. Muistelupuhe oman historian ja kokemuskertomusten tuottamisprosessina*, SKS, Helsinki, 2000.

Uusi-Seppä, Niina: Asukkaana kulttuuriympäristössä, *Satakunnan kulttuuriympäristöt eilen, tänään ja huomenna*. (toim). Uusi-Seppä, Niina. Eura Print Oy, Satakunnan Museon julkaisuja, 2012, 94-103.

Uusitalo, Eeva: Empirian ja teorian välimaastossa: mitä etnologi tekee? *Kulttuurin muuttuvat kasvot -Johdatusta etnologiatieteisiin*. (toim.) Lönnqvist, Bo, Kiuru, Elina, Uusitalo, Eeva, SKS, Tietolipas, Rt-Print Oy, Pieksämäki, 1999, 203-218.

Vidich, Arthur, Bensman, Joseph: *Small town in mass society class, power and religion in a rural community*, University of Illinois Press, Chicago, 2000.

Vilkka, Hanna: *Mittaa ja tutki määrällisen tutkimuksen perusteet*, 2007,
<https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/98723/Tutki-ja-mittaa_2007.pdf>

Walker, Amanda, Ryan, Robert: *Place attachment and landscape preservation in rural New England: A Maine case study*, Department of Landscape Architecture and Regional Planning, University of Massachusetts, Amherst, United States, Landscape and Urban Planning 86, 2008.

Liitteet

Liite 1. Haastattelulupa

Turun yliopisto

Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen koulutusohjelma

Siltapuistonkatu 2

28100 PORI

TALLENNETUN HAASTATTELUAINEISTON KÄYTTÖLUPA

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää ja säilyttää kyläyhteisön kulttuuriperintöä Makholman kylässä. Tätä tietoa kerätään haastattelujen ja kyselyn avulla. Tutkimuksessa kerättyä tietoa käytetään ensisijaisesti tutkimuksen tekijän Pro gradu -tutkielmaan. Tutkimuksen vastuullisena johtajana toimii opiskelija Silja Laiho.

Käyttölupa täytetään kahtena kappaleena: Yksi kulkee talletettavan aineiston mukana ja yksi kappale jää haastateltavalle. Käyttölupa toimii todisteena siitä, että haastatteliija on pyytänyt haastateltavalta luvan aineiston käyttöön. **Lupa ei ole sitova**, vaan haastateltavalla on oikeus halutessaan perua lupa aineiston käyttöön.

Ympyröi vastauksesi:

1. Turun yliopiston tutkijat ja opiskelijat saavat käyttää aineistoa tutkimus- ja opetuskäyttöön

Kyllä/Ei

2. Turun yliopiston tutkijat ja opiskelijat saavat käyttää aineistoa jatkossa myös muihin tutkimuksiin ja julkaisuihin

Kyllä/Ei

3. Haastateltavan nimen saa mainita

Kyllä/Ei

4. Haastateltavaan saa ottaa yhteyttä haastattelua täydentävissä kysymyksissä

Kyllä/Ei

5. Aineiston saa tallettaa kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen koulutusohjelman kokoelmiin (haastateltavan nimellä)

Kyllä/Ei

Paikka ja päivämäärä: _____

Haastateltavan nimi ja yhteystiedot

Haastattelijan nimi ja yhteystiedot

Haastateltavan allekirjoitus

Haastattelijan allekirjoitus

Liite 2. Teemahaastattelurunko

Yleistiedot

- Mikä on oma suhteesi Makholman kylään? Kauanko olet asunut siellä/ sinulla on ollut kesämökki? Oletko viettänyt lapsuutesi kylässä? Asuuko perheesi/sukulaisiasi täällä?
- Mitä teet työksesi/ olet tehnyt?
- Kuinka paljon vietät nykyisin aikaa Makholmassa?

Makholman kuvailu

- Tunnetko itsesi makholmalaiseksi? Mikä saa sinut tuntemaan niin? Miten kuvailisit makholmalaisia?
- Miten kuvailisit kyläyhteisöä ja makholmaa paikkana? Mikä tekee makholmasta sinulle erityisen?
- Millaista Makholmassa on asua ja miksi haluat asua juuri täällä? Mikä on parasta kylässä asuinpaikkana? Entä onko huonoja puolia makholmassa asumisessa?
- Mikä on makholmassa sinulle tärkein paikka tai onko paikkoja useampia? Miksi juuri tämä? Onko sinulla nuorena ollut lempipaikkoja kylässä, onko suosikkipaikkasi muuttunut aikuisiällä?
- Onko makholmassa paikkoja, jossa voit tavata muita kyläläisiä tai onko kylällä jokin keskuspaikka? Missä kyläläiset voivat tavata toisiaan? Onko vanhoilla ja uusilla kyläläisillä omat juttunsa, vai tehdäänkö kylässä yhdessä asioita? Tuntevatko kyläläiset toisensa? Tervehtivätkö kylällä liikkuvat toisiaan? Oletko itse mieluummin omissa oloissasi vai tapaatko kyläläisiä mielelläsi?
- Mitä teet vapaa-ajallasi? Onko kylässä mahdollisuus harrastaa jotain? Kalastajat ja metsästäjät?
- Millainen on suhteesi Kalarantaan? Kuinka usein käyt rannassa? Mitä teet rannassa? Mikä paikassa on tärkeintä? Onko aktiivisuutesi rannassa käymiseen suurempaa talvisin vai kesäisin? Miksi juuri tällöin?
- Voidaanko Makholmaa sanoa vielä kalastajakyläksi? Mikä on mielestäsi syy kalastajien vähenemiseen?

• Onko Makholmassa oma puhetapa verrattuna porilaisiin? Tunnistatko makholmalaisen puhetavan perusteella? Onko makholmalaisilla jotain omia hauskoja sanoja, joita muut eivät ymmärrä? Mitä esimerkiksi?

Maalaismaisema ja luonto

• Millainen on maalaismaiseman merkitys sinulle? Onko Makholma mielestäsi maaseutua? Onko Makholmassa tapahtuva maanviljely muuttunut vuosien aikana, miten? Onko kylässä maanviljelijöitä vielä?

• Mikä maaseudusta tekee hyvän paikan asua? Onko luonto tärkeää sinulle? Millaista luontoa makholmassa on? Onko luonnon kunnioittaminen ja suojeleminen tärkeää sinulle? Onko Makholmassa tehty jotain rakennustöitä tai hakkuuta yms., mikä olisi vaurioittanut alueen luontoa? Onko luonnossa tapahtunut muutoksia, jotka vaikuttavat kylässä esimerkiksi vapaa-ajan viettoon, esim. kalastukseen tai metsästykseseen? Millaisia eläimiä kylän alueella liikkuu? Onko omassa pihassasi vierailleet luonnon eläimiä? Entä harvinaisuuksia?

Kyläyhteisö

• Kylässä on historian aikana ollut melko aktiivista toimintaa ja yhteisöllisyyttä. Millaista toimintaa kylässä on nykyisin? Osallistutko itse toimintaan? Kuka toimii ja miten? Lisäävätkö tapahtumat yhteisöllisyyttä ja osallistuvatko kyläläiset mielellään niihin? Haluaisitko että kylässä olisi enemmän yhteisiä tapahtumia?

• Miten kylä on muuttunut vuosien varrella? Onko kehitys mielestäsi positiivista vai negatiivista? Miksi?

• Millaisia palveluita kylässä on aiemmin ollut? Onko kylässä nykyisin yrittäjiä tai palveluita? Kaivattaisiinko jotain lisää tai jotain uutta? Voisiko yrittäjyys menestyä Makholmassa, esim. matkailuyritys? Onko etäisyys kaupungista rajoittava tekijä palveluiden kannalta?

• Tiedätkö kylän historiaa? Mistä olet saanut tiedot kylän historiasta? Millainen on historian merkitys sinulle itsellesi? Onko omalla suvullasi historiaa kylässä? Onko sinulla mielessä jokin mielenkiintoinen/hauska tarina omaan elämääsi tai sukusi historiaan liittyen, jonka voisit jakaa tässä?

• Onko kylässä taiteilijoita? Millaista taidetta tehdään? Mitä kylästä kuvataan? Arvostaako yhteisö? Jos olisit itse taitelija, mikä sinua inspiroisi Makholmassa?

- Miten kyläyhteisöä halutaan esittää muille? Millainen kuva kylästä halutaan antaa? Mikä on itsellesi tärkeintä? Tarvitsisiko kylää mainostaa mökkipaikkana tai asuinpaikkana enemmän? Miksi?

- Jos sinun tulisi kuvata kylää ulkopuoliselle, esimerkiksi mökkipaikan tai asunnon ostajalle, miten kuvailisit kylää?

Tulevaisuus

- Mitä mielestäsi ympäristöstä tulisi säilyttää tulevaisuudessakin? Esimerkiksi rakennukset tai luonto? Miksi nämä tulisi säilyttää? Millä tavoilla on mahdollisesti jo yritetty edesauttaa säilymistä?

- Millaista toimintaa kylään toivotaan tulevaisuudessa? Onko jotain parannettavaa? Mitä on aikaisemmin tehty?

- Millaisena näet kylän ja yhteisön tulevaisuuden? Mikä voisi varmistaa yhteisön kulttuuriperinnön säilymisen? Onko kylän perinnön säilyttämiseksi tehty jotain? Onko itselläsi jotain, jonka haluaisit säilyttää jälkipolville?

Liite 3. Kysely

Hei makholmalainen!

Nimeni on Silja Laiho ja opiskelen Turun yliopiston Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen koulutusohjelmassa nyt neljättä vuotta Porissa, Porin yliopistokeskuksella. Oma suhteeni Makholmaan on se, että isovanhempani (Lehtiset) asuvat tällä hetkellä alueella ja vietän itsekin paljon aikaa päivittäin kylässä hevosiani hoidellen. Olen tekemässä Pro gradu -tutkielmaani tähän Makholman kylään liittyen tänä kesänä 2018.

Tutkimukseni tavoitteena on selvittää, millainen paikka kylä on ja millainen on siellä asuva kyläyhteisö. Kiinnostukseni kylään ja kyläläisiin pohjautuu siihen, että mielestäni tämä maalaiskylä on mielenkiintoinen tutkimuskohde ja kylän kulttuuriperintö tulisi säilyttää vielä, kun siihen on mahdollisuus, kuten on tehty monessa muussakin maalaiskylässä. Toivon että oma tutkimukseni toisi kylästä jotain uutta tietoa ja että tutkimukseni auttaisi säilyttämään kylän kulttuuriperintöä omalla tavallaan.

Kylään liittyvää tietoa haluaisin kartoittaa oheisella kyselyllä, jossa on muutama monivalintakysymys sekä karttatehtävä, johon toivoisin vastauksia teiltä kyläläisiltä. Lisäksi tarkoitukseni on tuottaa alueella myös muutama haastattelu tulevan kesän aikana. Haastateltaviin otan yhteyttä kesäkuun kuluessa.

Kysely koostuu siis karttatehtävästä, jossa vastaatte kysymykseen sijoittamalla kartalle mieluisenne kohteen ja perustelette oman vastauksenne lyhyesti (Mitä paikka merkitsee sinulle ja miksi valitsit juuri tämän paikan?). Lisäksi on muutama monivalintakysymys sekä yksi avoin kysymys Makholmaan liittyen. Kysymyksiä on yhteensä 6. Kyselyn lopussa on vielä palauteelle oma paikkansa, sillä haluaisin mielelläni kyselystä palautetta.

Kyselyn tekemiseen menee noin 10 minuuttia ja toivoisin siihen vastaamisen olevan innostavaa jokaiselle vastaajalle. Mikäli taloudessanne asuu useampi henkilö, kirjoittakaa kysymyksien vastauksiin lisäksi omat nimenne, jotta pystyn erottelemaan vastaukset toisistaan. Kyselyn tulokset käsittelen tulevassa tutkimuksessani kuitenkin nimettöminä.

Kyselyn voi palauttaa samassa kirjekuoressa missä se saapui **Makholmantie 219** postilaatikkoon. Kyselyn palautus viimeistään **30.6.2018**.

Lähdetään yhdessä kartoittamaan makholmalaista kulttuuriperintöä! Tervetuloa mukaan tutkimukseeni ☺

PS. Mikäli kiinnostuit tutkimuksestani ja haluaisit jakaa omaa tietoasi kylään ja sen asioihin liittyen vaikkapa haastattelussa, voit ottaa minuun yhteyttä joko puhelinnumerooni: **0445000584** tai sähköpostiin smclai@utu.fi. Otan mielelläni kaiken kylään liittyvän tiedon vastaan, joten älä epäile ottaa yhteyttä. Ja mikäli kyselystä tulee jotain kysyttävää tai joku asia on epäselvä, yhteydenotot mielellään sähköpostiin tai tekstiviestillä puhelimeeni.

1. Mikä on oma suhteesi Makholman kylään? (voit valita myös useampia vaihtoehtoja)

- a) Olen asunut koko ikäni kylässä
- b) Olen viettänyt lapsuuteni kylässä
- c) Olen muuttanut kylään ns. ”uudisasukkaana” lähivuosina
- d) Minulla on kesämökki kylän alueella
- e) Käyn kylässä ajoittain, mutta en asu siellä
- f) jokin muu vaihtoehto: _____

2. Minkä ikäinen olet?

- a) 10-20- vuotias
- b) 20-40- vuotias
- c) 40-60- vuotias
- d) 60-80- vuotias
- e) yli 80- vuotias

3. Mikä on elämäntilanteesi tällä hetkellä?

- a) opiskelija
- b) työssäkäyvä
- c) työtön
- d) eläkeläinen
- e) jokin muu vaihtoehto: _____

4. Sukupuoli

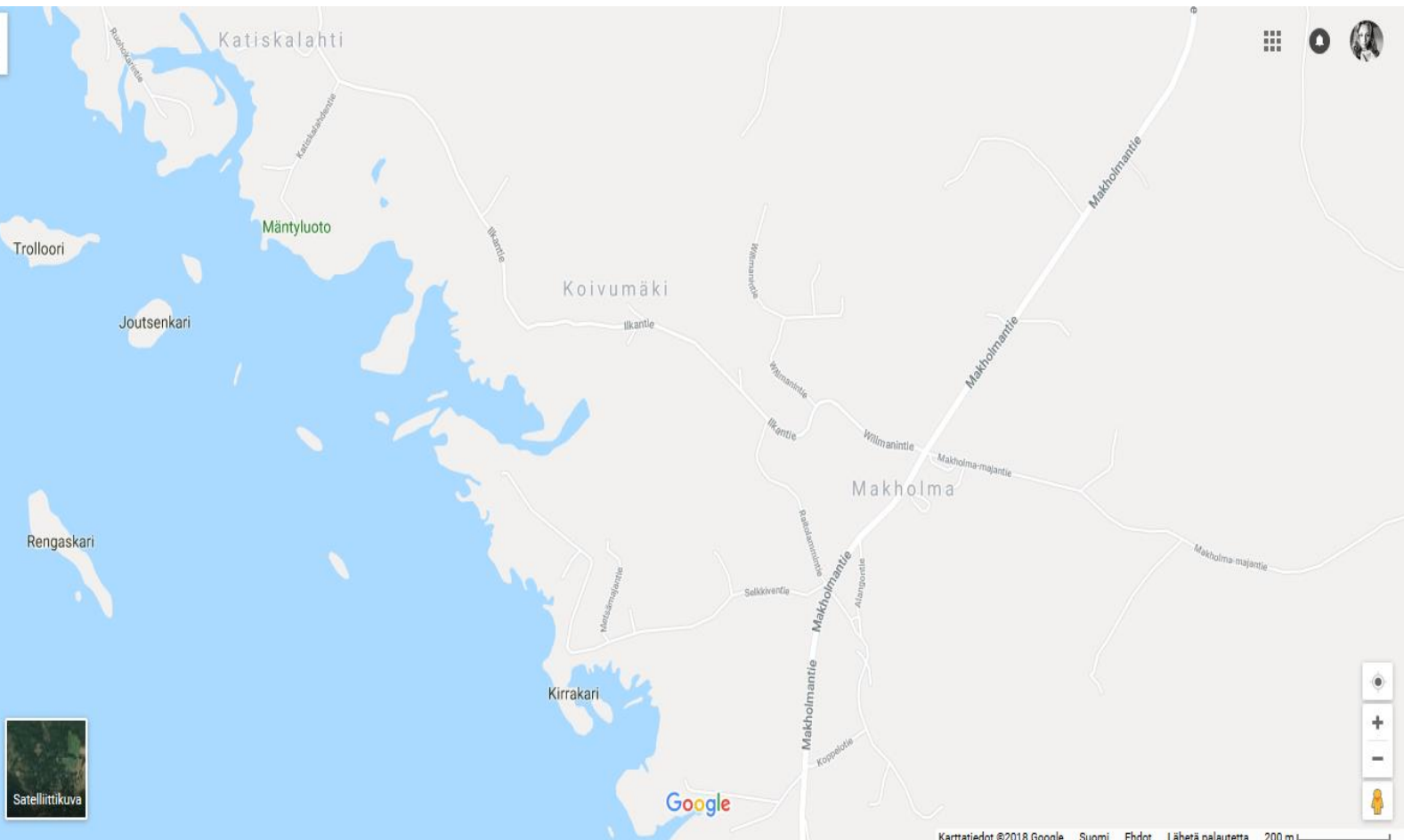
- a) nainen
- b) mies

5. Mikä on Makholman kylässä parasta? Mikä kylässä toimii hyvin ja missä voitaisiin parantaa?

6. Merkitse karttaan itsellesi sellainen paikka Makholmassa, joka on merkityksellinen itsellesi. Paikkaan voi esimerkiksi liittyä jokin muisto tai se on esteettisesti arvokas. Lisää kartan alapuolelle vielä lyhyt perustelu, miksi juuri tämä paikka on sinulle tärkeä. Mikäli paikka ei löydy kartalta voit myös lisätä sen kartan ulkopuolelle. Merkittyjä paikkoja voi olla myös useampia.

Tarvittaessa voit jatkaa perusteluja tämän paperin kääntöpuolelle.

Voit kirjoittaa tähän perustelut merkitsemillesi paikoille:

7. Mikäli haluat antaa palautetta kyselystä tai jostain muusta, voit kirjoittaa ne tähän:

Kiitos vastauksestasi ja hyvää kesää! 😊